

ΞΥΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Ἐκδιδόμενον ἅπαξ τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ 20 Ἰουνίου 1869.

ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Β'.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΚΑΜΟΕΝΣ.

Εἰς τὸ δράμα τῆς ζωῆς ἀνθρώπων τινῶν τόσῳ ἐνεργόν μέρος ἔχει πολλάκις ἡ συμφορὰ, ὥστε παρίσταται αὕτη οἰονεῖ πρωταγωνιστοῦσα, ἐν ᾗ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων πᾶσα φαίνεται τι δευτερεύον, πού και πού μόλις ἀναφαίνομενον, ἐπεισώδιον χρησιμεῦον ἔτι μᾶλλον ἵνα ἐπισπέυση τῆς κυρίας πράξεως τὴν πρόσodon.

Καὶ ὁμως ἡ συμφορὰ αὕτη ἡ στυγνὴ καὶ καταβάλλουσα παράγει τι. Ἰπάρχουσιν εὐώδη τινα φύλλα, ἅτινα μόνον προστριβόμενα, θλιβόμενα μόνον ἀναπέμπουσι τὸ γλυκὺ αὐτῶν ἄρωμα: Ὅμοιος ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς συμφορᾶς ἀναθρόσκει ὁ ἔρωσ, ἡ δόξα, ἡ μεγαλοφυΐα. Ῥόδον ἀπὸ ἀκάνθης. Τὸ μειδίωμα διαστέλλει τὰ χεῖλη πρὸς στιγμὴν

μόνον ἔπειτα ἀφίπταται, φεύγει. Τὸ δάκρυ καταρρέει ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν πῖπτον ἀφίνει ἴχνη. Ὁ πόνος λαλεῖ ἢ εὐτυχία κοιμάται καὶ ἀποκοιμίζει. Ἄ ἡ σιγὴ εἶνε ὁ Θεὸς τῶν εὐδαιμόνων εἶπεν ὁ Σχίλλεροσ.

Ὁ Λουδοβίκος Κάμοενσ ὑπῆρξε δυστυχῆς. Ἡ ποίησις εἶνε τέκνον τῆς οὐδύνης. Ἡ δάφνη, ἀν δὲν ποτισθῇ μετὰ τὸ δάκρυ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὸ αἷμα τῆς καρδίας, μαραινεται. Μετὰ ὕδωρ τρέφονται κάλλιστα οἱ κενοὶ ἔσωθεν κάλαμοι.

Εἰς μάτην ἐμειδία πρὸς τὸν νεαρὸν Λυσιτανὸν ἡ ποίησις. Ὁ κόσμος συνήθως χλευάζουσιν, οὐχὶ σπανίως καίμισουσι τοὺς ποιητάς. Ἴσως διότι οὗτοι ἐνίοτε ἀναμιγνύουσι τὴν ἀφίνθον εἰς τὸν κρατῆρα, ὅπου τὸ πλῆθος ζητεῖ αἰωνίως τὸ μέλι. Ἀλλὰ μὴ οἱ ποιηταὶ δὲν ἦσαν κατ' ἀρχὰς οἱ ψάλται τῆς χαρᾶς, οἱ ὑμνηταὶ τοῦ οἴνου, τῶν συμποσίων οἱ φαιδρότεροι δαιτυμόνες; Ἄν τὸ

φάσμα τῆς συμφορᾶς παρεμβάν μετέτρεψε τὸν γέλωτα εἰς σπασμωδικὸν στεναγμὸν καὶ μετέβαλε τὴν οὖσιν τῆς ποιήσεως, πταίουσιν ἐκεῖνοι; Sic volunt Parcae.

Οἱ βιογράφοι τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν δι' ἐγγράφων καὶ παντοίων μαρτυριῶν ἀνήκοντα εἰς παλαιὸν οἶκον εὐπατριδῶν Πορτογάλλων, πρὸ ἐξ ὧν αἰώνων διακρινόμενον ἐπὶ εὐγενείᾳ καὶ πολεμικῶς ἀνδραγαθίᾳσι. Τὸ καθ' ἡμᾶς νομίζομεν, ὅτι οἱ ἐπιφανεῖς ἄνδρες δὲν ἔχουσιν ἀναγκὴν μεγάλων καταλόγων προγόνων καὶ γενναρχῶν. Ἐσυνειθίσασμεν νὰ μὴ ἐκτιμῶμεν πολὺ τοὺς λόγους, ὧν μέγιστον μέρος εἶνε τὸ προσιμῶν. Τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία ἄλλως εἶνε ἀναγκαιότατα μόνον διὰ τοὺς βασιλεῖς, οἵτινες ἄνευ αὐτῶν πολλὰκις ἤθελον χρῆσιμεύει μόνον ὡς διανομῆς τοῦ Ἰλισσοῦ ἢ τῶν θεατρικῶν προκηρύξεων.

Ὁ Λουδοβίκος Κάμοενς ἐγεννήθη τῷ 1524, κατὰ τὴν πιθανωτάτην γνώμην, ἐν Λισαβῶνι, ὡς φαίνεται, ὅπου ἐν νεαρᾷ ἔτι ἡλικίᾳ ἀπώλεσε τὴν μητέρα αὐτοῦ. Τῷ 1537, δεκατεσσάρων ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ὦν, μετέβη εἰς τὸ πανεπιστημῖον τοῦ Κοϊμβρου, ἐνθα ἐσπούδασε, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἐποχῆς, τὰς τότε γνωστάς ἐπιστήμας, ἐπιδοθεὶς ἰδίᾳ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας καὶ μυθολογίας.

Νεανίας ἦδη εἰκοσαέτης, καταλιπὼν τὰς καταφύτους ὄχθας τοῦ διαυγῆ ὕδατα κυλινδούντος Μονδέγου ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν, ἧτις εἶδεν αὐτὸν γεννῶμενον καὶ ἦν τινα εἶχεν ἀφήσει παιδίον ἔτι ἄσφον καὶ ἀμέριμον. Ἐπάτησε τὸν πόδα εἰς τὴν Λισαβῶνα τὴν κεφαλὴν ἔχων πλήρη σοφίας, τὴν καρδίαν μεστήν ευαισθησίας, τὰ στήθη πλήρη χαρᾶς· ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον.

Ὅταν κοσμῶσι τὴν κεφαλὴν τὰ ρόδα τῆς νεότητος καὶ ἡ καρδία πάλῃ παλμοῦς εὐγενοῦς ευαισθησίας, γεννᾶται τέκνον ἔχον τὴν γλυκύτητα ἐαρρινῆς ἐσπέρας, τὴν τερπνότητα τῆς κρουομένης κιθάρας, τὴν χάριν τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι πνέει ἐνίοτε κατὰ τὰς ἐαρρινὰς ἐσπέρας ψυχρὸς ζέφυρος, ὅτι συμβαίνει νὰ θραυσθῶσι τῆς κιθάρας αἱ χορδαί, ὅτι καλύπτουσι πολλὰκις τὰ ἀστρα νεφέλαι μέλαιναί.

Ὁ Κάμοενς ἠγάπησεν. Ἠσπάζοντο οἱ

εὐλαβεῖς τοὺς πόδας τοῦ κηρίνου Ἰησοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὅτε εἶδεν ἐκεῖνην. Ἦτο μεγάλη Παρασκευὴ.

Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ! Ἔχει τι τὸ ἀγνότερον, τὸ ἰδανικώτερον ὁ ἔρωσ ὁ γεννηθεὶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Εἶνε ἡ ἀγάπη εἶδος σεμνοῦ μυστηρίου, ὅτε οἱ ἀγαπώμενοι συναντῶνται καὶ ῥίπτουσι πρὸς ἀλλήλους γλυκὺ βλέμμα ἐκεῖ, ὑπὸ τὸ τρέμον φῶς τῆς ἀσθέστου κανδήλας τοῦ θυσιαστηρίου, ἐνώπιον τῶν ἀκόνων, ἐν ᾧ ἀκούεται προφερόμενον τὸ ἀγραπᾶτε ἀλλήλους. Ὁμοίως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶδε τὴν Λαύραν ὁ Πετράρχης, ὅτε Era 'l giorno eh' al sol si scoloraro Per la pietà del suo Fattore i rai, Quand' i fui preso, e non me ne guardai, Chè i be' vostri occhi, Donna, mi legaro.

«Πρόσωπον αἶθριον καὶ διαυγές διὰ τὸ νόσιον αἱ λέξεις ὠραῖον καὶ θελκτικὸν νεῖνε ἀνεπαρκῆς ἔπαινος, βλέμμα γλυκὺ καὶ ἐπαγωγὸν συναρπάζον τὰς ψυχὰς, τοιραυτὰ ὑπῆρξαν αἱ μαγικαὶ βοτάναι ἅς μ' ἐρπότησεν ὁ οὐρανός». Διὰ τοιούτων ἐκφράζεται πού τῶν λυρικῶν αὐτοῦ ᾠσμάτων ὁ ποιητὴς περὶ ἐκείνης ἧτις κατέλαβε τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἄλλὰ τίς ἦτο αὕτη; ὁποῖον εἶχεν ὄνομα; Τινὲς θέλουσιν ὅτι εἶνε ἡ Αἰκατερίνη de Atayde, ἄλλοι ἀναφέρουσιν ἄλλας. Ἴδου πῶς ἐκφράζεται περὶ τοῦ σκοτεινοῦ τούτου ζητήματος ὁ κριτικώτατος καὶ νεώτατος τῶν βιογράφων τοῦ ποιητοῦ Κάρολος Magnin, ἀφ' οὗ ἐξήτασεν ὅλα τὰ κοινῶς φερόμενα ὀνόματα. «Βλέπει τις—λέγει οὗτος—ὅτι τὸ μυστήριον τοῦτο εἶνε ἄβυθον. Τὸ καθ' ἐμὲ εὐρίσκω, ὅτι ἐν τῷ ἀπορρήτῳ τούτῳ τῷ τοσοῦτον καλῶς τελερωμένῳ καὶ φυλαττομένῳ ἀπὸ πάσης ἐξετάσεως ὑπολανθάνει τι λεπτότητος καὶ αἰδημοσύνης ἀξίας σεβασμοῦ. Οὐδόλως ἀλοιπὸν θέλω μμηθῆ τὴν πολυπράγμονα ἀπεριέργειαν τῶν πρὸ ἐμοῦ βιογράφων, οὐδὲ ἀθέλω ἀποπειραθῆ νὰ ἐξηγήσω τὸ μυστήριον δι' οὗ ὁ ποιητὴς τόσον εὐπρεπῶς, «κατ' ἐμὲ κριτὴν, περιεκάλυψε τὸ ὄνομα τῆς «Βεατρικῆς αὐτοῦ» θέλω δὲ καλεῖ ἀπλῶς τὴν ὠραίαν ταύτην ἄγνωστον ἐκείνη ἦν ἠγάπησε.»

Ἐκεῖνη ἦν ἠγάπησε κατέστη ἀπὸ τῆς Παρασκευῆς ἐκείνης τὸ ὄναρ τοῦ ποιητοῦ, ἡ

ἐλπίς τοῦ Κάμοενς ἡ μὴν. Ἐκείνην κατὰ νόον ἔχων ἠγρόπνευε τὰς μακρὰς τοῦ χειμῶνος νύκτας καὶ ὑπὸ τὸν ἥχον τῆς ἐξωβοώσης τρικυμίας ἐξέχευε τὸ ἄλγος, τὸ πάθος, τὸν πόνον τῆς τρωθείσης καρδίας εἰς ποιήματα πλήρη ευαισθησίας, ἐν ᾧ ἐκείνη ἔλαμπεν εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου οἱ ἐπισημότεροι καὶ εὐγενέστεροι τῶν ἰδάλγος ἀπένεμον αὐτῇ λατρείαν καὶ ἔρωτα, λαμπροτέρα τῶν ἀπατραπτόντων πολυελαίων, ἀνθηροτέρα τῶν κοσμούντων τὰς ἀνοδοχὰς ἀνθῶν, σερόρα ὠραιότερα τῶν ὠραιότερων σενορῶν τῆς αὐλῆς. Φεῦ! ἐκεῖνη οὐδὲ νὰ φαντασθῆ κἀν ἡδύνατο ἐν μέσῳ τῆς τιμῆς καὶ τῶν μεγαλείων, ἐν οἷς ἔζη, τὸν θερμὸν ἔρωτα ἀσήμεν ἰππότου καὶ ἀγνώστου ποιητοῦ, καὶ ἐν ᾧ ἐκεῖνος ταῦτα ἐσυλλογίζετο δάκρυ διαυγές ἡρέμα διὰ τῶν παρεῶν αὐτοῦ καταβαῖνον ὕγρανε τὸν χάρτην ἐφ' οὗ ἔγραφε τὰ σοννέτα καὶ τὰς cançao αὐτοῦ.

Ἄλλὰ τοῦλάχιστον ἐν ὄσῳ ἔμενον ἐν Λισαβῶνι, ἂν καὶ ἐκεῖνη δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸν ἔρωτα αὐτοῦ, ἂν καὶ κατσφρόνει τὸν ποιητὴν, ἐκεῖνος ἦτο εὐδαίμων βλέπων αὐτὴν, ὡς ἀρέσκει ἡμῖν ἡ θεὰ ἀγάλματος μαρμαρίνου, ἔχοντος στήθη ψυχρὰ καὶ ἐστερημένα παλμῶν, ἀλλ' οὐχ ἦττον ὠραίου, ἐξεληθόντος ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Φειδίου ἢ τοῦ Κανόθα. Ἄλλ' ὅποια ἔμελλε νὰ ἦνε ἡ ἀγωνία καὶ ἡ θλίψις αὐτοῦ, ὅποτε τῇ μεσολαβήσει τῶν μέγα παρὰ τῇ αὐτῇ ἰσχυόντων συγγενῶν τῆς ἐρωμένης ἐξωρίσθη μακρὰν τῆς Λισαβῶνος, τῆς πόλεως ἧτις ἐνέκλειε τὸν μόνον αὐτοῦ θησαυρὸν, καὶ ἠναγκάσθη νὰ μεταβῆ... πού; ἄγνωστον. Ἴσως εἰς Σανταρέμ; πότε; ἄγνωστον. Ἴσως περὶ τὸ 1547.

Ἐγράφησαν ἦδη τσαῦτα πράγματα ἐν τῇ περὶ τοῦ Κάμοενς διατριβῇ ταύτῃ, τὰ πλεῖστα

versus inopes rerum nugaeque canorae, ἐλάχισται ὅμως πράγματι εἰδήσεις περὶ τοῦ ποιητοῦ, καὶ αὗται περιβεβλημένα ἀχλύν τινα ἀμφιβολίας καὶ ἀοριστίας πάντοτε. Οὕτω συμβαίνει ἐνίοτε. Ἀγνοοῦμεν σπουδαίας ἱστορικὰς εἰδήσεις, ἀναγκαίως βιογραφικὰς περὶ ἐπιφανῶν ἀνδρῶν πληροφορίας καὶ γνωρίζομεν αἰφνης μετὰ πάσης λεπτο

μερείας ἐκ πόσων γλωσσῶν ἀπὸ ὄνων ἀπετελέσθη ἐν γέφυρα τοῦ Λουκούλλου.

Περὶ τὰ δύο ἔτη ὑπολογίζουσι ὅτι διήρκεσεν ἡ ἐξορία τοῦ Κάμοενς, μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν ὁποίων ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἀδεία νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Λισαβῶνα τῷ 1546. Ἄλλὰ ἡ ἀσάστια ἐκείνης ἦν ἠγάπησε καὶ ἡ πενιχρὰ αὐτοῦ θέσις, ἀφ' ἧς οὐδὲν ἠλπίζεν, ἠναγκάσεν αὐτὸν ἀποδυσπετήσαντα νὰ ἐκλεξῆ ἄλλο στάδιον καὶ ἀφίων τὴν μύρτον τοῦ ἔρωτος καὶ περιστεφῆ τὰς δάφνας τοῦ πολέμου. Ἡ Πορτογαλία τότε ἐξωγοῦντο ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἐκείνου πρὸς ἀποικισμὸν, ὑπὸ τοῦ ζήλου πρὸς πλόας εἰς ἀπωτάτας χώρας καὶ πρὸς ἐκστρατείας κινδυνώδεις, ἅτινα παρήγαγον τὸ τότε μεγαλεῖον αὐτοῦ εἰς Ἀφρικὴν, εἰς Ἰνδίας, εἰς Βραζιλίαν. Ἐπεβιάσθη μετὰ τοῦ νεαροῦ δὸν Αντωνίου de Noronha, ἐνὸς τῶν στενῶν αὐτοῦ φίλων καὶ μετέβη εἰς Ἀφρικὴν, ὅπου διώκει ὁ δὸν Πέτρος de Menezes, θεῖος τοῦ Αντωνίου.

Αὐτόθι πολλὰκις διεκρίθη ὁ ποιητὴς ὡς στρατιώτης. Ἐν τινι δὲ ναυμαχίᾳ κατὰ τῶν Μαυριτανῶν πρὸ τῆς πόλεως Ceuta ἐπιβαίνων πλοίου κυβερνωμένου ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Simão Vaz, ὅστις καὶ ἀπέθανεν ὀλίγον μετὰ τὴν μάχην ταύτην, ἀπώλεσεν ὁ Κάμοενς τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν βληθέντα ὑπὸ ἐχθρικῆς σφαιρας.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ ποιητὴς ἐπέστρεψεν εἰς Λισαβῶνα, ἵνα τύχῃ τοῦλάχιστον τῆς ἀμοιβῆς ἣν δὲν ἀρνείται ἡ πατρίς εἰς τοὺς ἐν πολέμῳ ἀριστεύσαντας. Ἄλλὰ εἰς τὰ Πρυτανεῖον δὲν αἰτιζοῦνται οἱ Σωκράτες καὶ Κάμοενς. Ἄσημος αὐτὸς δὲν ἀπέλαμβανε τῆς προστασίας τῶν εὐγενῶν, οὐδὲ εἶχε φίλους εἰς τὴν αὐλήν. Ὡς δὲ λέγει Πορτογάλλος τις βιογράφος τοῦ ποιητοῦ, ὁ Manoel de Faria Seregim, ἐτὰ ἄνθη τῆς Μούσης αὐτοῦ οὐδένα παρήγον καρπὸν, αἱ δὲ στρατιωτικαὶ ὑπηρεσίαι οὐδεμίαν εὐρίσκον ἀνταμοιβήν.»

Εἰς τὴν ψυχρὰν ταύτην ὑποδοχὴν τοῦ ποιητοῦ προσετέθησαν καὶ τὰ δεινὰ τοῦ ἔρωτος. Ἡ φίλη τῆς καρδίας αὐτοῦ εἶχεν ἦδη συζευθῆ, ὅτε οὗτος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα· αἶδα — γράφει αὐτὸς ἐκεῖνος ἐν

«για επιστολή» τὸν προσφιλή μου κισσὸν ἀποσπόμενον ἀπ' ἐμοῦ καὶ προσφυμένον ἐπ' ἄλλου τοίχου. ὁ πτερόεντος ἔστιν ἡ ἀναληθία τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας τοῦ στρατιωτικῆς ἡ ἀνακοσμία τῆς γυναικὸς ἢ ἡγάπησαν ἐκένωσαν πάσης ἐλπίδος τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ἐπεβίβασθη τὸν Μάρτιον τοῦ 1553 ὡς ἀπλοῦς scudeiro ἐπὶ τοῦ Ἀργίου Βενεδίκτου (São Bemto), ἐνός τῶν πτεροσάρων πλοίων τῆς στόλου τοῦ Fernão Albarrez Cabral, ἀπερχόμενος εἰς Ἰνδίας, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀνέκραξεν ἀφίνων τὴν πατρίδα, τὸ τοῦ Σκηπτικῆς Ingrata patria, nec ossa quidem habebis. Ἄλλ' ὁ ἀνεμὸς ὅστις ἐπλήρωσε τὰ ἰστία τῶν πλοίων λέγει ἐν ἀπομνημονεύματι τινὶ ὁ ἐπίσκοπος de Viseu — πᾶρες οὐκ ἀρὰς τοῦ ποιητοῦ, καὶ μόλις παρήλθον ὥραί τινος ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐζήτουν εἰς τὸν ὄριζόντα τὰς δρασπέτιδας ακίας τῶν ὄρων τῆς πατρίδος καὶ τοὺς χαροποὺς λόρους τῆς Cintra. Ἀπέπλευσεν ὁ στόλος, ἀλλὰ νέα συμφορὰ περιέμαγε τὸν Κάμοεν. Περὶ τὸ ἀκρωτήριο τῆς καλῆς Ἑλπίδος ὁ στόλος ἔγινε θύμα σφοδρᾶς τρικυμίας, ἀφ' ἧς μόνον τὸ φέρον τὸν ποιητὴν πλοῖον ἐσώθη, καταφυγὸν μετὰ πολλὰς ἀποπλανήσεις, μόλις περὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Πορτογαλικῶν Ἰνδιῶν Γόαν, ὅπου κατετάχθη ὡς ἐβελοντῆς εἰς ἐπιχειρητικὸν σῶμα ὑπερ-ἐπεμπεύσεν ὁ ἀντιβασιλεὺς Δὸν Ἀλφόνσος de Noronha κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς καρποφόρου χώρας τῆς καλουμένης παρὰ μὲν τῶν Ἰνδιῶν ἤσος Chembé, παρὰ δὲ τῶν Πορτογάλων Πιμέντα. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἐπέτυχε καθ' ὅλοκληρίαν καὶ ὁ Κάμοεν ἐπέστρεψεν εἰς Γόαν τελευτώντος τοῦ 1554, ὅπου μετὰ μεγάλῃς θλίψεως εἶδεν ὅτι διώκει τὴν χώραν ὁ Δὸν Πέτρος Mascarenhas, ἀντικατὰστάσας τὸν Δὸν Ἀλφόνσον de Noronha, ὅστις ἐδύνατο μεγάλως νὰ βοηθήσῃ τὸν ποιητὴν καὶ ἀναγνωρίσῃ τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνας αὐτοῦ. Οὐχ ἤττον ἐπηρεήσεν ὁ Κάμοεν καὶ ὑπὸ τὸν νέον ἀντιβασιλέα καὶ ἔλαβε μέρος,

τῶν 1555 εἰς ναυτικὴν τινὰ ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Μαριτανῶν ὑπὸ τὸν Ἐμμανουὴλ de Vasconcellos σκοπὸν ἐχούσαν νὰ αποκλείσῃ εἰς τὰ πλοία αὐτῶν τὴν Βρυθρὰν θάλασσαν. Ἀλλὰ ὁ Πορτογαλικὸς στόλος δὲν ἐσυνήτησε τὰ πλοία τῶν ἐχθρῶν καὶ ἠναγκάσθη νὰ διαχειμῶσῃ πρὸς βορρᾶν τοῦ ἀκρωτηρίου Guardafu, ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Πορτογαλλίας Φέλικος. Ἐκεῖ κατὰ τὴν μακρὰν ἐκείνην διαχειμῶσιν βλέπων ὁ Κάμοενς ζωγραφούμενα εἰς τὸν ὄριζόντα καὶ κκαλυμμένα ὑπὸ ὀμίχλης τὰ φῶτα τῆς προσεγγίζουσης πατρίδος, ἐν τῇ μόνον τῆς αὐτοῦ διαβιώσεως ἀναμνησκόμενος τῶν εὐδαιμόνων παιδικῶν αὐτοῦ χρόνων, στενόχωρούμενος ὑπὸ τῆς ἐδύνης τοῦ ἔρωτος, ποσάκις δὲν ἔχυσεν ἄδαρμα πακρίας εἰς τὰ ἐπιτῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς κλυόμενα κύματα. Τούτῳλάχιστον διασώζονται ποιήματα ἀλγινότατα καὶ πλήρη πάθους χρονολογούμενα ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐν τούτοις τὸν Πέτρον de Mascarenhas εἶχεν ἀντικατὰστάσει ἀπὸ τῆς 6 Ἰουνίου τοῦ 1555 ὑπὸ τὸν τίτλον κυβερνήτου ὁ Φραγκίσκος Barreto, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ καλὸς δαίμων τοῦ Κάμοενς ἐπιστρέψαντος εἰς Γόαν κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐνεκασατυρῶν τινῶν τοῦ ποιητοῦ, δι' ὧν οὗτος ἐσκόπει μόνον νὰ στήλητευσῇ ἀπρεπῆ τινὰ λαβόντα χώραν ἐν ταῖς ἐπὶ τῇ ἐγκαθιδρύσει τοῦ κυβερνήτου τέλεσθεῖσαις ἐορταῖς, κυρίως δὲ τὴν ἀλαζονίαν, τὸν δόλον καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην, δι' ὧν ἐμολύνετο ἡ κοινωνία τῆς Γόας, νομισας ὁ Barreto αὐτὸν προσβαλλόμενον ἢ μᾶλλον παραθεῖς ὑπὸ τοῦ πάθους τινῶν τὸν Κάμοενς ἐχθρευομένων ἰσχυρῶν, διέταξε νὰ φυλακίσωσι τὸν ποιητὴν καὶ ἐξώρισεν αὐτὸν κατόπιν εἰς Σινικήν, ὅπου μετέβη διὰ τινος τῶν συχνὰ μεταβαινόντων πλοίων ἀρχομένου τοῦ 1556. Ἀνακριθεὶς εἶνε αἱ εἰς ἡμᾶς περιωσόμεναι εἰδήσεις περὶ τοῦ κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἐξορίας βίου τοῦ ποιητοῦ. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἔζησε φύγας πέντε ἔτη καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο περιήχθη εἰς τινὰς χώρας τοῦ Σινικοῦ κράτους καὶ τὰς νήσους Τιμόρ καὶ Τιτόρ, συνήθη καταφυγία τῶν Πορτογάλων ἐξοριστῶν ἐν Ἰνδίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1558, ὅτε τὸν Barreto διεδέχθη ὁ Δὸν

Κωνσταντῖνος de Braganca, φανείς εὐμεγέστερος πρὸς τὸν ἀτυχῆ ἐκείνον ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχ ἤττον μὴ ἐνοῶν ὅποια ἐν ἐκείνῳ ἐκρύπτετο μεγαλοφυΐα, ὡς οὐδ' ὄλη αὐτοῦ ἡ πατρὶς, ὡς οὐδὲ πᾶσα ἡ ἐποχὴ αὐτοῦ ἐνόησε, διαβίβη ὁ Κάμοενς εἰς τὴν εὐτελεῖ θέσιν ἐπιτηρητοῦ τῶν κληροδοτηθέντων κτημάτων ἐν Μαζάω, ὅπου καὶ μετέβη τῷ 1559. Ἐκεῖ, ἀπηλλαγμένος πολλῶν μεριμνῶν καὶ ἀπολαύων ἡγαλῆνης ἢ τῶς δὲν εἶχεν ἀπολαύσει ἐδύνηθη νὰ φέρῃ εἰς ὑπέραις τὸ μεγαλεπίβουλον ἔργον ὑπερ-εἶχεν ἡδὴ ἀρχίσει κατὰ τὴν διετῆ αὐτοῦ εἰς Σανταρέμ ἐξορίαν, ἐν ᾗ συγχρόνως κατεγίνετο εἰς ἐξοικονομησιν ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ γλιόχρων τινῶν πόρων, οἵτινες ἐμελλον νὰ χρησιμεύσωσι ὡς ἐφόδιον διὰ τὰς ἡμέρας τοῦ γήρατος αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἐν τῇ ἐπιτομῇ τοῦ ἔτους 1560. Ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ δὲ οὐ ἡ πόλις Μαζάω ἦν οὐτο πρὸς τὴν Σινικήν ἡπειρον δεικνύουσι σπλάγιον, ὅπου καθ' ἐκάστην ἀποσύρομενος ὁ ποιητὴς ἔγραψε τὴν *Λυσιτανιάδα*. Ἡ θέσις εἶνε μαγικὴ ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς ἐκείνης καὶ ἐκτείνεται πρὸς τῶν ὀφθαλμῶν ἢ γλαυκῆ ἐπιφάνεια τῆς ἀντανακλώσεως τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου θαλάσσης καὶ ἡ θεὰ τῶν πέτρων νήσων οὕτω περιγράφουσιν αὐτὴν οἱ περιηγηταί, οὕτως εὐρίσκειται ἐξωγραφημένη εἰς τὰς τυπωθεῖσας εἰκόνας αὐτῆς. Ἐκεῖ καθήμενος, ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ δροσεροῦ σπηλαίου, ὁ μεγαλοφυὴς ἀνὴρ μακρὰν τῆς πατρίδος ἤτις δὲν ἦν οὐδεὶς, ἤτις ἀπῶται αὐτὴν ἀνέραστος, πτωχός, ἀνυπεράσπιστος, ἔβριπτε τὸ βλέμμα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἴσως ἀπελις εὐρίσκει καὶ ἐκεῖνον κωφὸν εἰς τὰς δεήσεις αὐτοῦ. Τὰ νέφη, πλοῖα τῶν ἀέρων, τὰ πλοῖα, νέφη τῶν θαλασσῶν, τὰ πτηνὰ, ἐναέριοι ταχυδρόμοι, πάντα τὰ διασχίζοντα τὰ πελάγη ἢ τὸν οὐρανὸν ἐνόμιζεν ὁ Κάμοενς ὅτι μετέβαινον εἰς τῆς Λυσιτανίας τὰς ἀκτᾶς, εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ ἐστὲλλε δι' αὐτῶν — δὲν εἶχεν ἄλλους ταχυδρόμους — ἐν δάκρυ εἰς τὸν τάφον τῆς μητρός, ἐν φίλημα εἰς τὸν πάγον μιᾶς καρδίας. Ἐν ξενόταφον καὶ ψυχραῖς ἐλπίδες θρασυθεῖσαι εἰς τὸν βράχον ψυχρᾶς ἀναληθίας ἰδοῦ ὅτι ἐνέκλειεν ἡ γῆ τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Ἡ ἔλπις ἡ ζωσά, ὁ πλοῦτος αὐτοῦ πᾶς, τὸ ἐνύπνιον τὸ γλυκὺ, ἡ ἀλγῆς αὐτοῦ ἐρωμένη ἦτο ἐγγύς. Καθ'

ἐκάστην πρῶταιν ἐλάμβανεν αὐτὴν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ μετ' ἐκείνης ἐκείνητο ἐν τῇ σπλάγι τῆς Πατάνης καὶ ἐκόσμευ αὐτὴν μετὰ ἀνθῶν καὶ ἔθετεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς νέους ἀδάμαντας καὶ ἐνέκλειεν εἰς τὰ στήθη αὐτῆς τὰ δαῖνά τῆς πατρίδος, τοὺς πόνους, τὰς ἐλπίδας, τὰς ἀναμνήσεις αὐτοῦ, καὶ εἶχεν, εἶχε γοητείαν, ἦτο βαλκωνικώτερα τῆς κόρης ἢ ἡγάπησε ποτέ ἢ ἐνόμιζεν, ἦτο ἀδελφὴ αὐτοῦ καὶ ἦτο ὡραία ὅτε συνεγέλα μετ' αὐτοῦ γελῶντος, χαρίεσσα ὅτε ἐδάκρυε μετ' ἐκείνου δακρύνοντος ἢ περιπαθῆς, ἢ εὐαίσθητος *Λυσιτανιάς*, κατὰ τὸ ἐν τῇ ἐπιτομῇ τοῦ ἔτους 1560. Καὶ ὡς ἐμεῖς ἡ Λυσιτανιάς, ἤρχισεν ἡδὴ νὰ μεριμνᾷ πρὸς τὸν τῶς ἀτυχῆ ποιητὴν καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ. Ὁ ἀντιβασιλεὺς Δὸν Κωνσταντῖνος ἀνεκάλεσε τῶν 1560 τὸν Κάμοενς ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς Γόαν. Νέος κόσμος ἠνοίγετο πρὸς αὐτοῦ. Δὲν ἦτο πλέον φυγὰς, ἐπανήρχετο εἰς τὴν Γόαν μετὰ τοῦ μικροῦ περισεύματος τῶν οικονομῶν αὐτοῦ καὶ μετὰ τοῦ μεγάλου θησαυροῦ ὅστις, ὡς ἐνόμιζεν, ἐξοφάλλει εἰς τὸ μέλλον αὐτῶ τὴν εὐδαιμονίαν. Πρὶν πολλὰκις γραφῆ τοῦ ἡλίου κύκλος ἐδύνατο νὰ ἐπανεῖθῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ οὐχὶ πλέον ὁ ἀσμος ἰππότης, οὐχὶ ὁ δειλὸς τῆς Αἰκατερίνης ἔραστῆς, ἀλλ' ὁ ποιητὴς τῆς Λυσιτανιάδος. Ἐνόμιζεν, ὅτι ἔβλεπεν ἡδὴ τὴν Πορτογαλίαν πᾶσαν σπεύδουσαν πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ, ὅτι ἔδρεπον αἱ ὡραϊότεραι τῶν παρθένων τῆς Λισαβώνας τὰς γλαυρωτέρας τῶν δαφνῶν τοῦ Τάγου καὶ ἐφιλοτιμοῦντο τίς πρώτη νὰ στέψῃ τὴν κόμην τοῦ ποιητοῦ, ὅτι ἦνοιγον οἱ εὐπατρίδαι τὰ βαλάντια αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς τὴν αὐλήν, ὅτι ἦτο ἡδὴ ὅτι ἦξις νὰ ἦνε. Τοιαῦτα διενόειο κατὰ νοῦν ἐκείνος καὶ τὸ σκάφος τοῦ φέρον αὐτὸν ἠυλάκονε τὸν πόντον. Ἡ τρικυμία εἶνε φοβερά. Βοᾶ, μυκάται καταστρέφει, ἀλλὰ — τὸ χεῖριστον — δὲν βλέπει. Φοβήθητε τὸν ἀσπάλακα σκάπτων τὴν γῆν καταστρέφει τὰς ἀκάνθας, ἐκρίζοι δὲ καὶ τὰ ἀνθῶ. Εἰς τὰς ἀκτᾶς τῆς Κοχινγίνιας, πλησίον τοῦ κόλπου τοῦ Camboge, κατέλαβεν αὐτοῦ τὴν τρικυμία αὐτοῦ τὸν Κάμοενς καὶ τὸν Ἀντώνιον, τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν.

Ἡ ἀφοσίωσις ἦτο δούλος μαῦρος ἀκολουθῶν τὸν Κάμοενε τότε και πιστὸς διαμεινας αὐτῷ μέχρι θανάτου.

Διὰ τῆς μίαις μόνης χειρὸς κολυμβῶν, διότι διὰ τῆς ἄλλης ἐκράτει τὸ ζῖφος και τὴν Αυσιτανιάδα, και βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου ἔπλεεν, ἔπλεεν. Ἐίχε θραυσθῆ τὸ σκάφος ἐπὶ τῶν σκοπέλων.

Τέλος κατώρωςε νὰ φθάσῃ τὴν ἑτέραν τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ Μεκόμ.

Ἐσταζεν ὄλος. Ἡ Αυσιτανιάς ἦτο κατὰ βροχος. Ἐπέθεσεν ἐπὶ τῶν χαρτίων ἐκείνων τῶν ὑγρῶν ἐν φίλημα ζεούσης ἀγάπης. Ὡ! ἀν' ἐπνίγστο ἡ κόρη ἦν μετὰ τσαούτης στοργῆς ἠγάπα, οὐδεμιᾶς γλώσσης οἶμοι ἤθελε δυνηθῆ νὰ ἐκφράσῃ τὸν πόνον αὐτοῦ.

Ἄλλὰ τί λέγομεν; Ἐίχεν ἐμπρός, ὅπισω, ὑπ' αὐτὸν τσαούτην θάλασσαν. Τί ἤθελε πλέον τὴν ζωὴν;

Ἡ Αυσιτανιάς εἶχε σωθῆ. Ὁ Ἀντώνιος ἦτο πλησίον αὐτοῦ. Ἀνέπνευσεν. Εἶχε χλωρὰ δένδρα ἡ ἀκτὴ και ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίδας. Προεχώρησεν. Ἐπιλοξενήθη. Ἐπειτα ἔπλευσε πάλιν ἡ λεπτοτέρα φριξὴ ἡ ῥυτιδοῦσα τὸν καθρέπτην τῆς θαλάσσης ἐνέπνευε πρόμον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Τέλος ἔφθασεν εἰς Γῶαν τῷ 1560.

Μακροτέρα ὄσου ποθοῦμεν ἤθελε καταρῆ ἡ παρούσα βιογραφία ἀν' λεπτομερῶς ἐξετιθέμεθα τσαούτα δορυφορήματα, οὕτως εἰπεῖν, δεινὰ παράκολουθήσαντα τὸν Κάμοενε καθ' ὅλην τὴν ἐν Γῶα διαμονὴν αὐτοῦ, φυλάκισιν, ἔρωτα ἀτυχῆ και τσαούτα ἄλλα μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀντιβασιλεύοντος ἤδη πρὸ καιροῦ ἐν ταῖς Πορτογαλλικαῖς Ἰνδίας τοῦ Ἀντωνίου de Noronha ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Λισαβῶνα τῷ 1539, ἐπιτυχῶν τὴν συνδρομὴν εὐγενῶν τινῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐπλήρωσαν μὲν τὰ ἐκ τῆς ἐνδείας αὐτοῦ προσελθόντα χρέη, παρέσχον δ' αὐτῷ τὰ μέσα ἵνα ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα.

Ἄλλὰ νὰ δεινὰ περιέμενον αὐτόν; ἡ ἀπίστος διαγωγὴ τοῦ Πέτρου Barreto ὑποσχεθέντος νὰ μεταβιβάσῃ τὸν παικτὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου αὐτοῦ μέχρι Σοφάλας και ἔπειτα ἀφῆσαντος αὐτὸν αὐτόθι και ζητούντος βαρεῖαν ἀνταμοσίην ἐβύβισαν τὸν Κάμοενε εἰς φοβερὰν ἐνδειαν και στενοχωρίαν, ἐνεκα

τῆς ὁποίας ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ ἐν Μοζαμβικῇ περὶ τὰ δύο ἔτη, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων κατεγίνετο εἰς διόρθωσιν τῆς Αυσιτανιάδος και διευθέτησιν τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ποιημάτων, ἅτινα εἶχεν ἔτοιμα πρὸς τύπωσιν.

Τέλος ἔφθασεν ἡ ὥρα τοῦ νόστου. Συνοδία φίλων διαβαινόντων ἐκ Σοφάλας και ἀπερχομένων εἰς Λισαβῶνα παρέλαβεν αὐτόν ἐπὶ τοῦ πλοίου Santa Fe. Ἐμελέλει λοιπὸν νὰ ἴδῃ μετὰ ἐκκαίδεκα ὄλων ἑτῶν ἀπουσίαν πλήρη περιπετειῶν, ἀγώνων, στερήσεων και κινδύνων τὴν πατρίδα και ἀπολαύσῃ τῆς δόξης, ἣν ἐπεφύλαττεν αὐτῷ τὸ περιφανὲς τέκνον τῆς διανοίας. Ἄλλὰ νὰ πάλιν δεινὰ ὁμοιάζεν ὁ Κάμοενε πρὸς τὸν ὁδοιπόρον, ὅστις πλανώμενος νομίζει ὅτι τὸ πρὸ αὐτοῦ ὄρος εἶνε τὸ ὕστατον και ἀναβαίνων ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἀνεύρῃ εἰς τὴν κοιλιάδα κάτω, ἀπὸ ὕψους μεγάλου, τὸν καπνὸν τῆς καλύβης αὐτοῦ. Φοβερὰ πλάνη! νέον ὄρος βλέπει ἀπὸ τῆς κορυφῆς και ἔπειτα ἄλλο και ἔπειτα ἄλλο, ὥστε ἀρχίζει νὰ πιστεύῃ ὅτι οὐδέποτε μέλλει πλέον νὰ ἴδῃ τὴν σύζυγον, οὐδέποτε ν' ἀκούσῃ τοῦ φιλιτάτου βρέφους φωνάζοντος αὐτῷ προσερχομένῳ παπὰ παπὰ. (Ἐπειτα τὸ τέλος.)

ΣΗΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΡΑΦΑΗΛ Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

(Συνέχεια και τέλος.)

Διὰ νὰ ἐκτιμῆσωμεν ἀρκούντως τὴν ἀξίαν τῆς μεταρρυθμίσεως εἰς ἣν ἐκουσίως ὑπέβαλεν ἑαυτὸν ὁ Ῥαφαῆλ, ἀρκεῖ νὰ παραθέσωμεν πρὸς τῷ Γάμῳ τῆς Παρθένου ἕτερον τοῦ Ῥαφαῆλ πίνακα τὸν Χριστὸν φερόμενον εἰς τὸν τάφον ἔργον τοῦ δευτέρου αὐτοῦ τρόπου εὐρισκόμενον τανῦν εἰς Ρώμην ἐν τῇ πινακοθήκῃ τοῦ πρίγκηπος Βοργέζην. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἔργων διαφορὰ εἶνε τόσο μεγάλη, ὥστε βλέπων τις αὐτὰ δικαίως δύναται νὰ ὑποθέσῃ ὅτι δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν αὐτὴν χεῖρα. Τὸ ὕψος τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ τάφῳ οὐδὲν ἔχει τὸ κοινὸν

μετὰ τῆς σχολῆς τοῦ Περουζίνου, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὑπολαμβάνει ὁ τοῦ Λεονάρδου και τοῦ Μασσαίου χαρακτήρ, πρὸς δὲ και ἡ ἀνάμνησις τῶν διδασμάτων (1) αὐτοῦ τοῦ Μιχαῆλ Ἀγγέλου δὲν φαίνεται ὅλως ξένη πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τοῦ κυρίου προσώπου μολονότι ὁ Ῥαφαῆλ ἐν τῇ ἀπεικονίσει τῆς μορφῆς ταύτης φαίνεται συνεχέστερον συμ-βουλευθεὶς τὴν φύσιν ἢ τὸν πίνακα τοῦ Πισσαίου πολέμου. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἔκφρασιν τῶν κεφαλῶν δὲν δύναται τις νὰ φαντασθῆ τι θαυμαστότερον και ἀληθέστερον. Ἡ ἱστορία τῆς ζωγραφικῆς ὀλίγιστα παραδείγματα δύναται νὰ προσφέρῃ καθ' ἃ ἡ θλιψὴ ἐξεφράσθη μετὰ πλείονος ὕψους και ἐναργείας ὅσον ἐν τῷ πίνακι τούτῳ εἰς τὸν ὁποῖον παρῆσαι αἱ μορφαὶ ζωηρότατα ἐμφαίνουσι τὸ κυριεῖον αἶσθημα, τὸ ἄλγος, και ὅστις εἶνε σύνθεσις ἀληθῶς παθητικῆ ἐνθα τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα διαλάμπει και ἐρμηνεύεται μετ' ἀμμιήτου ἐπιδειξιότητος. Παραβάλλων τις τὸν πίνακα τούτον τοῦ Ῥαφαῆλ πρὸς τὸν Γάμον τῆς Παρθένου ἔργον τοῦ πρώτου αὐτοῦ τρόπου, θέλει παρατηρήσει τὴν αὐτὴν διαφορὰν οἷα ὑπάρχει μετὰ τῆς αὐγῆς και τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, μετὰ τῆς ἀσθενοῦς πλὴν ῥοδινοῦ φωτός τῆς μίαις και τῆς ἐκπληκτικῆς λάμψεως τῆς ἄλλης. Ὁ Γάμος τῆς Παρθένου εἶνε τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Ῥαφαῆλ ὡς μαθητοῦ, ὁ δὲ Χριστὸς φερόμενος εἰς τὸν τάφον εἶνε ἡ προσιναγωγὴ εἰς τὰ μεγάλα αὐτοῦ ἔργα ὡς διδασκάλου, ὡς θεοῦ τῆς ζωγραφικῆς.

Μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ δευτέρου αὐτοῦ τρόπου, εἶνε και δύο περίφημοι εἰκόνες φέρουσαι τὸ ὄνομα τῶν Ἁγίων Οἰκογενειῶν (Madones) μικρῶν συμπλεγμάτων ἐκ τῆς Παρθένου τοῦ Ἰησοῦ και ἄλλου τινος παιδίου και τῶν τριῶν δὲ μετ' ἀμμιήτου χάριτος και ἀκριβείας εἰκονισμένων. Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἀποδίδονται τῷ Ῥαφαῆλ τριάκοντα σχεδὸν εἰκόνες, ἀπασαὶ δὲ θεωροῦνται ὡς ἀριστοῦργήματα καλλιτεχνίας

εἰς τὰ ὁποῖα ἀντικατοπτρίζεται πιστῶς ἡ χάρις και τὸ ὕψος τῆς διανοίας τοῦ καλλιτέχνου.

Τοιαῦτα λοιπὸν ἔργα κατέστησαν γνωστὸν τὸν Ῥαφαῆλ ἀποκτῆσαντα ἤδη φήμην ἐνὸς τῶν καλλιτέρων ζωγράφων, φήμην ὁσημέραι αὐξανομένην διὰ τῶν ἀπειροπληθῶν και ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον λαμπρῶν ἀριστοτεχνημάτων τοῦ ἅτινα μετ' ἀπλήστου περιεργείας και θαυμασμοῦ συνέβρεεν ὁ λαὸς ὅπως ἴδῃ. Ἀμα ἐγένετο γνωστὸν ὅτι νὰ τις εἰκὼν τοῦ Ῥαφαῆλ μέλλει νὰ ἴδῃ τὸ φῶς, τὸ πλῆθος ἀνυπόμονον συνωθεῖτο περὶ τὸ ἔργαστήριόν του, διὰ νὰ ἴδῃ και θαυμάσῃ τὸ νέον τοῦ καλλιτέχνου ἀριστοῦργημα ὡς τὴν σήμερον συμβαίνει εἰς Παρισίους ἀμα πρόκειται νὰ ἐκδοθῆ νὰ τις μυθιστορία τοῦ διασώμου Οὐγκῶ. Ἄλλ' ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Ῥαφαῆλ δὲν ἤρκειτο εἰς ἔργα τοιαῦτα ὅ,τι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐκπεπληγμένων θεατῶν ἦτο μέγα και ἐξαισίον, εἰς τοὺς ἰδιόκους του ἐφαίνετο μικρὸν και ἄσημον, ὄχι διότι ἡ μετριοφροσύνη του δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ μεγαλοφρονῆ περὶ τῶν ἰδίων ἔργων, ἀλλὰ διότι θερμὸς τοῦ καλοῦ θιασώτης διὰ παντὸς μέσου προσπαθῶν νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἰδανικὸν του, τὰς περὶ τοῦ καλοῦ ὠραίας ἰδέας του, δὲν εὐρίσκει εἰς τὰ ἔργα ταῦτα ἀρκετὰ ἐχέγγια τῆς τοῦ σκοποῦ του ἐπιτυχίας διὸ και τὸ δαιμόνιον πνεῦμά του και ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας ἐλαυνόμενον ἐπεζήτει περιστάσιν ὅπως κατορθώσῃ θεῖόν τι και μέγα ὡς αὐτὸ, ὅπερ νὰ καταστήσῃ ἀθάνατον τὸ ὄνομά του, και ἡ περίστασις αὕτη δὲν ἤργησε νὰ παρουσιασθῆ και ἦτο τοιαύτη ὁποῖαν τὴν ἐπεθύμει, ἀρκοῦσα δηλ. νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς πόθους του και τὰ ὄνειρα τῆς φιλοδοξίας του. Ἡ περίστασις αὕτη ἦτον ἡ διακόσμησις τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βατικανοῦ τοῦ εὐρέος ἐκείνου οἰκοδομήματος εἰς τὸ ὁποῖον ἄλλοτε μὲν ἐπὶ τσαούτους αἰῶνας ἐδρεῦουσα ἤγε και ἔφερε τὴν Εὐρώπην ἡ παντοδύναμος τῶν Παπῶν ἰσχύς, και μετὰ τῆς ἐνηπένεζον πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ, νῦν δὲ πρὸ πολλοῦ στερηθὲν τῆς δόξης τοῦ νὰ φέρῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν Παπικὸν θρόνον, φέρει ὁμως ἕτερον θρόνον ὃν ἔστησεν ἐκεῖ ἡ καλλιτεχνία και εἶνε πλήρες ἀριστοῦργημάτων τῆς ζωγραφικῆς και διαφορῶν θησαυρῶν τῶν

(1) Διὰ τούτου μὴ ὑποθέσῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὁ Μιχαῆλ Ἀγγέλος ἐρημάτισε διδάσκαλος τοῦ Ῥαφαῆλ ὡς ὁ Περουζίνος διότι εἰς τῆς λέξεως διδασκάλων εὐνοοῦμεν τὰς γνώσεις ἃς ἠύρατο εἶδος ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν ἔργων τοῦ Μιχαῆλ Ἀγγέλου.

ώραίων τεχνῶν. Ἴσως ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ Βατικανὸν τοῦτο τὸ ὄνομα τοῦ Ῥαφαήλ θὰ συγκατηριθμείτο μετὰ τῶν ὀνομάτων τοῦ Γυόττου, τοῦ Ὀργάνη καὶ τῶν δευτερευόντων καλλιτεχνῶν, ἴσως δὲν θὰ ἐλέγετο μεγαλοφυῆς, καὶ ἴσως τὰ μέλη τοῦ Παρνασσοῦ δὲν θὰ εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀνάγκη νὰ ἀκούσωσι τὸ μικρὸν μου τοῦτο πόνημαν. Ἀλλ' εὐτυχῶς τὸ Βατικανὸν ὑπῆρξε ὑπάρχει καὶ θὰ ὑπάρχη αἰωνίως συνδεδεμένον μετὰ τοῦ μεγάλου τοῦ Ῥαφαήλ ὀνόματος· διότι τὸ Βατικανὸν εἶναι αὐτὸς ὁ Ῥαφαήλ, ὡς ὁ Ἅγιος Πέτρος εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλου. Ἐν τῷ Βατικανῷ τούτῳ ἡ χεὶρ τοῦ Ῥαφαήλ ἐξετέλεσε τὰς εὐρύτερας, ὠραιότερας καὶ ἀκριβεστερας συνθέσεις. Αἱ τέσσαρες ἐκεῖναι αἰθούσαι «δῶματα» κοινῶς καλούμεναι, εἰς τὰς ὁποίας αὐτὸς ὁ Μιχαήλ-Ἀγγελος, ὁ αὐστηρὸς ἐκεῖνος καὶ κατηρῆς Μιχαήλ-Ἀγγελος οὐδὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρη ἀξιόμειπτον, εἰσὶν ὁ θρίαμβος τῆς τέχνης ἣτις οὐδαμοῦ ἀλλαγῶν δαίκεται ποικιλοτέρως, τελειοτέρως καὶ ἰσχυροτέρως, καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ τεχνίτου ὅστις οὐδαμοῦ ἀλλαγῶν δαίκεται μεγαλειότερος καὶ ἐνδοξότερος. Ἐν ταῖς αἰθούσαις ταύταις πρέπει νὰ κρίνη τις τὴν ζωγραφικὴν τοῦ Ῥαφαήλ. Ἐπὶ δέκα κατὰ συνέχειαν ἔτη εἰργάζετο ἐκεῖ ὁ Ῥαφαήλ, τοῦ ὁποίου τὸ ἀνεξάντλητον πνεῦμα εὖρε τὸ μέσον νὰ ἐπιδείξῃ τοὺς θησαυροὺς του καὶ τὰς ὠραίας ιδέας του, τὰς ὁποίας ἡ χεὶρ του ἀκριβῶς ἐπραγματοποίησεν.

Ἰδόμεν ἤδη τίνι τρόπῳ ἐδράξατο ὁ Ῥαφαήλ τῆς τόσον εὐτυχῶς δι' αὐτὸν ταύτης περιστάσεως. Ὁ πάπας Ἰούλιος II εἶχεν ἀποφασίσει τὴν διὰ τοιχογραφῶν διακόσμησιν δωματίων τινῶν τοῦ Βατικανοῦ, καὶ εἶχεν ἀναθέσει ταύτην εἰς τινὰς τῶν ἐν Ῥώμῃ ζωγράφων μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο ὁ διδάσκαλος τοῦ Ῥαφαήλ Περουζίνος. Τὸ ἔργον ἐν μέρει εἶχεν ἤδη περατωθῆ, ἀλλ' αἱ εἰκόνες ἀπῆρσαν εἰς τὸν Πάπαν θελήσαντα τότε νὰ ἀναθέσῃ εἰς ἄλλους καλλιτέρας τῶν πρώτων ζωγράφους τὴν ἐν λόγῳ διακόσμησιν. Ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ Πάπα καὶ θεῖος τοῦ Ῥαφαήλ Βραμάντης ἐδράξατο πάραυτα τῆς παρουσιασθείσης εὐκαιρίας διὰ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸν

ἐν Φλωρεντία ἔτι διαμένοντα ἀνεψιὸν του καὶ συστήσας αὐτὸν εἰς τὸν Πάπαν, τὸν προσεκάλεσε συγχρόνως δι' ἐπιστολῆς του εἰς Ῥώμην. Ἦτο εἰκοσιπενταετής ὁ Ῥαφαήλ ὅτε ἐγκαταλείπων τὴν διδασκαλὸν αὐτοῦ Φλωρεντιανῆτις ἀνέδειξεν αὐτὸν τέλειον ζωγράφον, ἐλάμβανε τὴν πρὸς τὴν Ῥώμην ἀγούσαν ἔχων τὴν καρδίαν πλήρη χαρᾶς καὶ ἐλπίδων. Ἀμα φθάσας ἐκεῖ ἐπελήφθη ἀμέσως τοῦ μεγάλου ἔργου ὅπερ ἔμελλε νὰ τὸν δοξάσῃ ἐξαλείψας πάσας τὰς τοιχογραφίας τὰς ὁποίας οἱ πρὸ αὐτοῦ ζωγράφοι ἐποίησαν καὶ αἰτινες ἀπῆρσαν, ὡς εἴπομεν, εἰς τὸν Πάπαν διατάξαντα τὴν ἐξάλειψιν τῶν γραφῶν τούτων καὶ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔργου· ἀλλ' ὁ Ῥαφαήλ ὡς εὐγνώμων μαθητῆς ἐξῆρσε τῆς διαταγῆς ταύτης τὰς περατωθείσας γραφὰς τοῦ Περουζίνου διασώσας αὐτάς ἐκ τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς οἰκτρᾶς τύχης ἣτις ἐπηκολούθησε τὰς λοιπὰς.

Ἡ πρώτη τῶν αἰθουσῶν καλεῖται *Σχολὴ τῶν Ἀθηναίων* ἐν ἧ ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰκονίζεται ἡ *Συζήτησις τοῦ Θεοῦ Μυστηρίου* γενικῶς καλουμένη ἡ *Θεολογία*, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ *Φιλοσοφία* δηλ. τὸ σύνολον τῶν ἀρχαίων ἐπιστημῶν καὶ φιλοσόφων Ἑλλήνων. Ἀμφότεραι δὲ ἔχουσιν ὕψος ἀνυπέροβτον καὶ ἀπράξιμνον. Ἡ *Θεολογία* ἣτις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ μεγαλειότερα χριστιανικὴ ἐποποιεῖ τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἡ ζωγραφικὴ παριστᾶ τὸν οὐρανὸν συνενοούμενον μετὰ τῆς γῆς διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας· διότι τοῦτο εἶναι ἡ πραγματικὴ ὑπόθεσις τῆς θουμωσίας ταύτης τοιχογραφίας ἣτις εἶναι ἐσχεδιασμένη μετὰ χάριτος, ἀρελείας, ἀκριβείας καὶ τόλμης ἐκπληκτικῆς· ἐν τῷ οὐρανῷ παρίσταται ἡ Ἁγία Τριάς ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὁμιλος Πατριαρχῶν, Ἀγίων, Ἀποστόλων, Εὐαγγελιστῶν κλπ. περὶ τὸ θεῖον τοῦ Χριστοῦ σῶμα ἐντὸς ἀπαστράπτοντος χρυσοῦ ἡλίου εὐρισκόμενον. Πάντων τὰ πρόσωπα ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ εἶδος ὅπερ ἐμπρέπει αὐτοῖς τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ζωογονοῦν τὰς φυσιογνωμίας διαδηλοῦνται εἰς τὴν θέσιν καὶ εἰς τὴν στάσιν ὄλων τῶν προσώπων. Αἱ χεῖρες διὰ τῆς κινήσεώς των συμπληροῦσι τὴν ἐκφρασιν τοῦ βλέμματος καὶ τῶν χει-

λέων. Ἄν καὶ πολλὰ μέρη τῆς εὐρείας ταύτης συνθέσεως ἀνακαλοῦσι τὰς πρώτας τοῦ καλλιτέχνου σπουδὰς, ἂν καὶ ὁ Ῥαφαήλ ἀκολούθησας τὴν συνθέσιν τοῦ πρώτου αὐτοῦ διδασκαλοῦ μετεχειρίσθη ἐνταῦθα τὸν χρυσόν, τοῦ ὁποίου ἀργότερον ἔπαυσε τὴν χρῆσιν, οὐδεὶς ὅμως δύναται νὰ ἀρνηθῆ ὅτι ἡ *Θεολογία* προμηνεῖ τὴν ἀρχὴν τοῦ τρίτου τοῦ Ῥαφαήλ τρόπου, τρόπου ἀνδρικοτέρου, εὐρύτερου καὶ ποικιλοτέρου· ἄλλως τε ἐν τῇ τοιχογραφίᾳ ταύτῃ ὑπάρχει θεληγτρόντι τοσοῦτον ἰσχυρὸν, τοσαύτη ζωρότης, καλλονή, μεγαλοπρέπεια καὶ γαλήνη, ὥστε τινὲς χαρακτηρίζουσι ταύτην ὡς τὸ τελειότερον τοῦ Ῥαφαήλ ἔργον· καὶ μολοντί ἡ κρίσις αὕτη εἶναι λίαν τολμηρὰ, οὐχ' ἦττον ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ Ἰούλιος II τοσοῦτον ἐξεπλήχθη ἐκ τοῦ κάλλους τῆς πρώτης ταύτης συνθέσεως, ὥστε διέταξε τότε (ὅπερ καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν) νὰ ἐξαλειψῶσιν ὅλας τὰς τοιχογραφίας περαιωθείσας ἢ μὴ καὶ ἐνεπιστεύθη πᾶσαν τὴν ἐκ νέου διακόσμησιν εἰς τὸν χρυσότηρα τοῦ Ῥαφαήλ. (1)

Ἡ δὲ *Φιλοσοφία* γνωστὴ κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα *Σχολὴ τῶν Ἀθηναίων* εἶναι ἡ ἐντεχνωτέρα ἐκφρασις τῆς εὐφρείας τοῦ Ῥαφαήλ, εἶναι ἡ ζῶσα ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Ἐνυπάρχει εἰς τὸν ῥυθμὸν τῆς συνθέσεως ταύτης εὐρύτης, ἰσχύς καὶ ἀταραξία, αἰτινες δὲν φαίνονται ἀνήκουσαι εἰς τὴν νεότητα. Τὰ πρόσωπα ἂν καὶ πολυάριθμα εἰσὶ διατεταγμένα μετὰ τοσαύτης τέχνης καὶ ἐκλεγεμένα μετὰ τοσαύτης διαγνώσεως, ὥστε οὐδ' ἔγχος συγχύσεως ὑπάρχει εἰς τὴν ἀπέραντον ταύτην σκηνήν. Ὡς πρὸς τὴν ἐπιπόνησιν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ ἔργου τούτου ὁ Ῥαφαήλ ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τοῦ Πετράρχου, καὶ βεβαίως διὰ νὰ χαράξῃ ὑπόθεσιν τοιαύτης φύσεως, ἦτον ἀδύνατον νὰ συμβουλευθῆ διδασκαλὸν ἐπιδειξιώτερον καὶ νὰ ἀκολουθῆσθαι ὁδηγὸν ἀσφαλέστερον. Τὸ ἐπὶ τῆς τοιχογραφίας ἐντέχνως καὶ ἐπιτυχῶς διακεχυμένον φῶς ἐκτείνει τὸ διάστημα καὶ δίδει εἰς τὴν σκηνὴν βάθος ἐκπληττον καὶ

θέλγον τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τρόπον ὥστε ὁ θεατῆς μεταρσιούμενος διὰ τῆς φαντασίας του καὶ τὴν ἀγλὴν τοῦ παρελθόντος διαλύων, νομίζει ὅτι εὐρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀθηναίων ἢ πρὸ τῆς Ἀκαδημίας θεώμενος ζῶντα τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα ἄτινα μία ιδέα συνδέει, ὁ ἔρωσ τῆς φιλοσοφίας, ὁ ἔρωσ τῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύουσιν οἱ δύο μεγάλοι φιλόσοφοι συγγραφῆς τῆς Ἑλλάδος ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δηλ. ἡ ἰδανικὴ θεωρία καὶ ἡ πειραματικὴ ἐπιστήμη, οἵτινες ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἀμφιθεάτρου φαίνονται ὡσεὶ προεδρεύοντες τῆς ὁμηγύρεως. Παρ' αὐτοῖς εἶναι τὸ σύμπλεγμα τῆς Ποιήσεως ἐνθα φαίνεται κατὰ παράδοξον ἀναχρονισμόν ὁ Ὀμηρος μετὰ τοῦ Βιργιλίου καὶ Δάντου, σύμπλεγμα προσωποποιούν τὰς τρεῖς μεγάλας ἐποποιίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἰταλίας, ἐκατέρωθεν δὲ τὰ συμπλέγματα τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν. Ὀλίγον περαιτέρω ὁ Ἀρχιμήδης, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Διογένης κλπ. παριστάμενοι μεῖ ἰδιαίτερον τύπον ἀρμόζοντα εἰς τὸ εἶδος ἐκάστου, ὀνομάζουσι αὐτοὶ ἑαυτοὺς καὶ δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ θεατοῦ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν. Οὐδὲν σύγγραμμα, λέγει ὁ Ch. Blanc δύναται νὰ δώσῃ ἀκριβεστέραν ιδέαν τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, ὅσον ἡ τοιχογραφία αὕτη, εἰς ἣν ὁ Ῥαφαήλ ὑψώθη τόσον εὐκόλως εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς ἱστορικῆς ζωγραφικῆς καὶ εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς ἰδίας αὐτοῦ μεγαλοφυΐας. Ἡ φιλοσοφία οἶαν ὁ Ῥαφαήλ τὴν ἠννόει, τοιαύτη ὁποῖαν ἠθελε νὰ τὴν ἐκφράσῃ δὲν εἶναι μόνον ἡ ἐπιστήμη ἣν ἡμεῖς καλοῦμεν τὴν σήμερον διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου, ἀλλ' εἶναι ἡ συνένωσις ὄλων τῶν γνώσεων τὰς ὁποίας ἀποκτᾶ τις διὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λογικοῦ χρῆσεως· ἐν ἄλλαις λέξεσι εἶναι ἡ συναρμογὴ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας μετὰ τῆς φυσικῆς, ἣτις περιλαμβάνει ὁλόκληρον τὸν κύκλον τῶν ἀνθρωπίνων θεωριῶν ἀπὸ τῆς γεωμετρίας μέχρι τῆς φυσιολογίας. Πιστεύω ὅτι θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκφρασθῆ σαφέστερον ὁ σεβάσμιος καὶ μεγαλοπρεπῆς χαρακτῆρ τὸν ὁποῖον δίδει εἰς τὸ πρόσωπον ἡ εἰς τῶν ὑψηλῶν ιδεῶν, ἣ ὅσον ἐξέφρασε τούτον ὁ

(1) Εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς τοιχογραφίας ταύτης καθὼς καὶ τῶν ἐπομένων ἐσυμβουλεύθημεν καὶ τὸ ὠραῖον τοῦ L. Viardot σύγγραμματος περὶ ζωγραφικῆς (Bibliothèque des Merveilles. La Peinture).

Ῥαφαὴλ ἐν τῇ θαυμαστῇ ταύτῃ τοιχογραφίᾳ ἐν ἣ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Πλάτων φέρουσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου τὸν περιλαμπῆ τύπον τῶν ἀνευδύτων σπουδῶν αἰτίνες διήρκεσαν ὅσον καὶ ἡ ζωὴ των. Τοσοῦτον δὲ ὁ καλλιτέχνης ἐφρόντισεν εἰς τὸ νὰ ποικίλῃ τὰς φυσιογνωμίας, ὥστε οὐδὲν πρόσωπον ὑπάρχει εἰς τὴν σύνθεσιν ταύτην ὅπερ νὰ μὴ χρῆζαι ἰδιαίτερας προσοχῆς· τινὰ τούτων παρίστανται ὑπὸ τοὺς χαρακτῆρας ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του· ὁ Ἀρχιμήδης φέρει τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Βραμάντου, καὶ ὁ Ῥαφαὴλ αὐτὸς μετὰ τοῦ Περούζινου ἀνευρίσκειται μετὰ τῶν φιλοσόφων.

Ἡ τρίτη τοιχογραφία ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εἶναι ὁ *Παρασός* ἢ ἡ *Ποίσις*, ἡγενομένη κατὰ μίμησιν τοῦ ἀρχαίου ὕφους, ἢ μὲτὰ μεγάλης σοφίας καὶ μετὰ μεγάλης ἀπαθείας ἐνταυτῷ, δύναται ἐπαξίως νὰ παραβληθῆ πρὸς τὴν *Θεολογίαν* καὶ τὴν *Φιλοσοφίαν*. Ὁ τοίχος ἐφ' οὗ ὁ Ῥαφαὴλ εἶχεν ἐκτυλίξει τὴν εὐρείαν ταύτην ἱστορικὴν σελίδα διατέμνεται εἰς τὸ κατώτερον αὐτοῦ μέρος ὑπὸ θυρίδος τῆς ὁποίας τὸ φῶς πλήττον κατ' ἀρχὰς τὴν ὄρασιν ἀνθίσταται εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνωθεν αὐτῆς ἀντικειμένων, ἀλλὰ μετὰ τινος στιγμῆς τὸ βλέμμα ἐμπεριλαμβάνον ἀκόπως τὴν ἀρμονικὴν συναρμογὴν τοῦ ἐθνικοῦ τοῦ ποιήματος παρατηρεῖ μετὰ θαυμασμοῦ ὅλα τὰ πρόσωπα ἅτινα ὁ Ῥαφαήλειος χρωστήρ μετὰ δαψιλείας διέχυσεν ἐπὶ τοῦ ζώντος τούτου τοίχου. Ὁμιλοὶ ποιητῶν διαφόρων ἐποχῶν εἰσὶν ἀναμειγμένοι μετὰ συμπλεγμάτων Μουσῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἵσταται ὁ θεῖος Ἀπόλλων φέρων βιολίον ἀντὶ λύρας. Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἐκουσίου τούτου ἀναχρονισμοῦ, λέγουσι τινες ὅτι ὁ Ῥαφαὴλ ἠθέλησε νὰ κολακεύσῃ τὸν Λεονάρδον Βίνκιον ὅστις γέρων ἤδη, κατελήφθη ὑπὸ παραδόξου πρὸς τὸ βιολίον πάθους ὅπερ καὶ ἐπιτυχῶς ἐπαίξε· πιθανότερον ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Ῥαφαὴλ θέτων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀπόλλωνος βιολίον ἀντὶ λύρας, ἠθέλησε νὰ ἐξομοιώσῃ τούτον πρὸς τοὺς ἀρχαγογῆλους καὶ τὰ χερουδεῖα ἅτινα εἰς ὄλους τοὺς Ἰταλικούς πίνακας τῆς ἀναγεννήσεως, ἀπὸ τοῦ Σμαβίου καὶ Γυόττου, φέρουσιν οὐχὶ λύρας καὶ ἄρπας ἀλλὰ βιολία διὰ τὰς οὐ-

ρανίους συμφωνίας των. Ὡς πρὸς δὲ τὰς Μούσας ἅπασαι ἀνεξαιρέτως μετέχουσι θείας καλλονῆς καὶ ὁ ἐκ ταύτης προερχόμενος θαυμασμὸς βιάζει τὴν μνήμην τοῦ θεατοῦ νὰ σιωπήσῃ ὡς πρὸς τὰς παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ φέρῃ, διότι ὁ Ῥαφαὴλ ὡς πρὸς τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν δὲν ἠκολούθησε κατὰ γράμμα τοὺς κανόνας τῆς μυθολογίας καὶ δὲν ἔδωκεν εἰς τοὺς Μούσας τοῦ ἀκριβῶς ἑλληνικὸν ἱματισμὸν. Περὶ ταύτας τεταγμένοι οἱ ποιητὰ παρίστανται μετὰ σπανίας ἐπιτυχίας· ὁ Ὀμηρος, ὁ Πίνδαρος, ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὀράτιος, ὁ Ὀβιδίος, ὁ Δάντης, ὁ Πετράρχης κλπ. χαρακτῆρίζονται μετὰ σαφηνείας ἐλεγχοῦσης ἐντελῆ τοῦ ζωγράφου γνῶσιν τῶν προσώπων τὰ ὁποία θέλει νὰ εἰκονίσῃ. Τὸ γλυκὺ καὶ ἀτάραχον πρόσωπον τοῦ ἐραστοῦ τῆς Λαύρας (Laure), τὸ αὐστηρὸν καὶ πένθιμον τοῦ ἐραστοῦ τῆς Βεατρίκης (Beatrix), τοσοῦτον ἀκριβῶς συμφωνοῦσι μετὰ τὰς ἀθανάτους σελίδας ἐνθα οὗτοι ἐνεπιστεύθησαν τὰ μυστήρια τῆς διανοίας των, ὥστε θὰ ἦτο δύσκολον νὰ εἰκονίσῃ τις αὐτοὺς ἐπιτυχέστερον ὑπὸ ἀλλοίους χαρακτῆρας. Εἰς τὴν μορφήν τοῦ Βιργιλίου ἢ μελαγχολία τοῦ μειδιάματος ταυτίσεται θαυμασίως μετὰ διαύγειαν τοῦ βλέμματός. Ὡς πρὸς δὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀμήρου εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ τις μεγαλοπρεπέστερον τι καὶ σεβαστότερον. Οὐδέποτε τὸ δαιμόνιον τῆς ἐπικῆς ποιήσεως ἀπεικονίσθη ὑπὸ χαρακτῆρας θειοτέρους· οἱ τυφλοὶ ὀφθαλμοὶ του δίδουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν ταύτην χαρακτῆρα ὑπερφυσικόν. Τὸ μέτωπόν του ἐνθα διαλαμβάνει ἢ ἐμπνευσις, τὰ φρίσσοντα χεῖλη του, αἱ χεῖρές του αἰτίνες φαίνονται ὡσεὶ ἐρευνῶσαι τὸ κενόν, τὰ πάντα ἐν γένει πλήττον τὴν φαντασίαν. Ὅλα δὲ τὰ μέρη τῆς συνθέσεως ταύτης εἰσὶ συννηνωμένα πρὸς ἄλληλα μετὰ τέχνης τοσοῦτον θαυμαστῆς, ὥστε ἡ παράλειψις μιᾶς μορφῆς συνεπιφέρει τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ἀρμονίας τοῦ ὅλου.

Ἀπέναντι τοῦ *Παρασός* εἶναι ἡ *Νομοθεσία*, ἥτις διηρημένη εἰς δύο μέρη τὴν *Πολιτικὴν* καὶ τὴν *Κατοικίαν* ἢ *Ἐκκλησιαστικὴν Νομοθεσίαν*, παρέχει ἐπιτυχῆ ποικιλίαν προσώπων ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ συγκριθῆ ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς συνθέσεως μετὰ τὰς προηγουμένας τοιχογραφίας· οὐχ

ἦττον ὅμως τούτο ποσῶς δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ θαυμάζωμεν τὸν Ἰουστιανὸν εὐρισκόμενον εὐανύμως τῷ θεατῇ, καὶ τὸν Γρηγόριον ΙΧ τὸν ὁποῖον ὁ Ῥαφαὴλ δι' ἐντεχνον κολακείαν, παρέστησεν ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Πάπα Ἰουλίου II. Αἱ δύο αὗται προσωποποιήσεις τοῦ Πολιτικοῦ Δικαίου καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ εἰσὶ κεχαραγμένα μετὰ διδασκαλικῆς ἀπλότητος.

Αἱ τέσσαρες αὗται τοιχογραφικαὶ αἱ διακοσμοῦσαι τοὺς τοίχους τῆς πρώτης αἰθούσης, εἶναι ὁμολογουμένως τὰ ὠραιότερα καὶ τὰ ὑψηλότερα τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου ἔργα, εἰς ἃ διαλαμβάνει ἀληθῆς φιλοσοφία καὶ ποιήσις· εἰς ταύτας ὁ Ῥαφαὴλ προσεπάθησε νὰ ἐπιδείξῃ ὅλας τὰς γνώσεις του, ὅλην τὴν μεγαλοφυΐαν του, ὅπως προσωποποίησεν τέσσαρα μεγάλα ἐλατήρια τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ὅπως ἐπὶ τοῦ τοίχου χαράξῃ ζωσαν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἐν γένει· καὶ ὄντως ἡ *Θεολογία*, ἡ *Ποίσις*, ἡ *Φιλοσοφία* καὶ ἡ *Νομοθεσία* ὑπομνησκουσαι τὴν ἀφέλειαν καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ ἀρχαίου ὕφους θὰ διαμεινωσι ἀμίμητα πρότυπα ἀληθοῦς ἀλληγορίας.

Εἰς ἐκάστην τῶν τεσσάρων τοῦ Βατικανοῦ αἰθουσῶν δίδεται ἐν ὄνομα λαμβανόμενον συνήθως ἐκ τῆς ὑποθέσεως τῆς ἐν αὐτῇ κυρίας ἢ ὠραιότερας τοιχογραφίας· οὕτως ἡ πρώτη, ὡς εἶπομεν, ὀνομαζομένη *Σχολῆ των Ἀθηῶν* φέρει τὸν τίτλον τῆς μεγαλειτέρας ἐν αὐτῇ συνθέσεως· ἡ ἀκόλουθος ταύτη ὀνομάζεται αἰθουσα τοῦ *Ἡλιόδωρου* περιέχουσα πολλὰς θαυμασίας τοιχογραφίας ὡς τὴν *ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἁγίου Πέτρου*, τὸν *Ἡλιόδωρον διωκόμενον ἐκ τοῦ κασῆ*, τὸν *Ἀτίλιαν ὑποχωροῦντα εἰς τὰς παραιρέσεις Ἐλεόντος τοῦ Δ'*, καὶ ἄλλας τῶν ὁποίων δὲν ἐπιχειροῦμεν τὴν περιγραφὴν· διότι ἐν σκιαγραφεῖ παραστήσαντες τέσσαρας τῶν περιφημοτέρων τοιχογραφιῶν καὶ ὅσα ἦτο ἡμῖν δυνατόν ἀναπτύξαντες τὰς καλλονὰς τούτων, κρίνομεν πάντῃ περιττὸν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ Βατικανοῦ τοιχογραφιῶν περὶ τῶν ὁποίων δυνάμεθα μόνον νὰ εἴπωμεν ὅτι, κατὰ τι ὑστερούμεναι τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν, μετέχουσιν ὅμως πᾶσαι ἐξ ἴσου μεγαλείου, ὕφους καὶ ἀρελείας, καὶ θέλομεν

περιορισθῆ νὰ ἀναφέρωμεν μόνον τινὰς ἐξ αὐτῶν ὀνομαστικῶς. Ἡ ἐπομένη τρίτη αἰθουσα καλουμένη ἢ τῆς *Πυρκαϊᾶς* τοῦ παλαιοῦ προαεῖου (1) ἐκτός τῆς τοιχογραφίας ἧς φέρει τὸν τίτλον περιέχει καὶ τὴν *Στέψιν τοῦ Καρολομάου*, ἀλληγορίαν τῆς συμφιλιώσεως τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας μετὰ τῆς πνευματικῆς. Ἡ τελευταία δὲ πασῶν ἢ τοῦ *Κωνσταντίνου* καλουμένη αἰθουσα, σχεδιασθεῖσα μόνον ὑπὸ τοῦ Ῥαφαὴλ τὸν ὁποῖον εἶχε καταλάβει ὁ θάνατος, πρὶν ἢ φέρει εἰς πέρας τὴν διακόσμησιν τῆς αἰθούσης ταύτης, ἐπερατώθη ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ του Ἰουλίου Ῥωμαιοῦ καὶ σχεδὸν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ μαθητῆς ἐμίμηθη ἐντελέστατα τὸν διδάσκαλον· παρίσταται δ' ἐναυτῇ ἢ *Νίκη τοῦ Κωνσταντίνου* κατὰ τοῦ *Μαξεριτιου*, ἀλληγορία τῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπερισχύσεως ἐπὶ τῆς εἰδωλολατρίας καὶ ἢ *Βάπτισις τοῦ Κωνσταντίνου*. Αἱ τέσσαρες λοιπὸν αὗται αἰθουσαι αἱ πλήρεις ἀριστουργημάτων τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου ἐλκύουν δικαίως πρὸ 3 καὶ πλέον αἰῶνων τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀνθρώπων.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ ἀθανάτου ἐργασίας του ὁ Ῥαφαὴλ δὲν ἐνησχολεῖτο ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὴν καὶ μόνην, ἐσχεδίασε καὶ ἐπεραίωσε συγχρόνως καὶ πολλὰς ἄλλας εἰκόνας του, τῶν ὁποίων ἢ ἀπαριθμησις θὰ μᾶς ἐστέρει πολλοῦ χρόνου. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ ἐκόσμησε καὶ τὴν αὐτὴν τῶν Βατικανῶν ζωῶν διὰ πενήτηκοντα δύο μικρῶν ἐλατογραφιῶν ἐμπεριεχοῦσῶν τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας ἀπὸ τῆς Γενέσεως μέχρι τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ αἰτίνες ἐν συνῶν καλοῦνται ἢ *Γραφῆ* ἢ *Βιβλίος* τοῦ Ῥαφαήλ.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ῥαφαὴλ ἐκόσμησε διὰ τῶν ἀπαραμύλλων ἐκείνων τοιχογραφιῶν τὰ Βατικανὰ δώματα εὐρίσκειτο εἰς τὰς λαμπροτέρας τῆς ζωῆς του ἡμέρας. Ἡ τύχη ἐξαιρετικῶς ἐδείχθη τοσοῦτον εὖνους πρὸς τὸν ἄνδρα τούτον, ὥστε ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τοῦ βίου

(1) Ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς εἰκόνης ταύτης δύναται τις νὰ εἴρῃ ἐν φυλλαδίῳ 83 τοῦ περιοδ. συγγράμ. Ἐθνικῆ Βιβλιοθήκη ἔτους 1868.

του οὐδέποτε τὸν ἐγκατέλειπε, καταστήσασα αὐτὸν ἕνα ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων προνομίω των ἀνθρώπων οἵτινες ἔρχονται εἰς τὸν κόσμον τοῦτον διὰ νὰ αἰσθανθῶσι μόνον τὰς ἡδονὰς του χωρὶς ποσῶς νὰ γευθῶσι καὶ τὰς πικρίας του. Κάτοχος σπανίων φυσικῶν πλεονεκτημάτων, πλούσιος, ἰσχυρὸς, νέος καὶ ἐξόχως ὠραίος, ἐνέπνεεν εἰς πάντας τὴν συμπάθειαν, διὸ καὶ ἔτυχε τῆς φιλίας τῶν ἐπισημοτέρων καὶ ἰσχυροτέρων τῆς ἐποχῆς του προσώπων. Ἀγαθὸς δ' εἰς τὸ ἔπακρον οὐδ' ἕνα ποτὲ ἐβλάπεν, οὐδένα τῶν ὁμοτέχνων του ἐφθόνησε καὶ μάτην τινὲς λέγουσιν ὅτι μετὰ φθόνου ὑπέβλεπε τὰ ἔργα τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ὡς ἀνώτερα τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ, τὸναντίον μάλιστα ἔχαιρε διότι γεννηθεὶς σύγχρονος τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἠδυνήθη διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἔργων του καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς ἀμίλλης νὰ καταστῆ μέγας. Ὁ Μιχαὴλ Ἀγγέλος ὑπῆρξε διὰ τὸν Ῥαφαήλ ἢ ἀκόμη ἐφ' ἧς οὗτος ἠκούζε, καὶ ἐλέπτυνε τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ιδέας του, ὑπῆρξε πάντοτε ἡ πρωτοουργὸς αἰτία τῶν μεταρρυθμίσεων τῶν τρόπων τοῦ Ῥαφαήλ ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἐμπνευσθεὶς παρήτησε τὸν πρῶτον αὐτοῦ τρόπον, τοῦ Περουζίνου, καὶ ἐνεδύθη ἄλλον ἀνδρικότερον, χαριέστερον, τὸν δεύτερον ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου θὰ ἴδωμεν ὅτι καὶ πάλιν ἐνεπνεύσθη διὰ νὰ παραιτήσῃ καὶ τοῦτον καὶ φθάσῃ εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τοῦ ἰδανικοῦ καλοῦ ταῦτα πάντα ἐγνωρίζεν ὁ Ῥαφαήλ καὶ δὲν ἦτο τὸσον ἀγνώμων ὥστε, λησμονῶν τὴν πρὸς τὸν γέροντα καλλιτέχνην ἀπειλομένην εὐγνωμοσύνην του, νὰ φθονῇ τὸν μέγαν διδάσκαλόν του. Ἀγνοοῦμεν κατὰ πόσον καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀγγέλος συνεμερίζετο τὰς συμπαθείας ταύτας καὶ ἂν πραγματικῶς ὑπῆρξε φίλος τοῦ Ῥαφαήλ, ὡς πρὸς τοῦτο οἱ βιογράφοι διαφωνοῦσιν, ἡμεῖς ὅμως σεβόμενοι τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου ζωγράφου τῆς *Δημιουργίας*, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ πιστεύωμεν ὅτι οἱ δύο οὗτοι μεγάλοι τῆς τέχνης ἔρασταί, ὑπῆρξαν συνδεδεμένοι δι' ἀληθοῦς φιλίας, ὡς συνεδέοντο διὰ τῆς αὐτῆς ὑψηλῆς ιδέας, τῆς πρὸς τὴν τέχνην λατρείας, συντασσόμεθα μετ' ἐκείνων οἵτινες παραδέχονται τὴν ὑπαρξίν τῆς μεταξὺ τῶν δύο συγχρόνων καλλι-

τεχνῶν φιλίας. Γλυκὴς καὶ προσηνὴς πρὸς ἅπαντας ὁ Ῥαφαήλ θὰ ἦναι ὁ μόνος ἴσως ἄνθρωπος ὅστις δὲν ἀπέκτησεν ἐχθρόν, ὁ μόνος ἄνθρωπος ὅστις δὲν προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ φθόνου τῶν ἄλλων θὰ ἦναι ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων μεγάλων ἀνδρῶν οἵτινες ἐδοξάσθησαν πρὸ τοῦ θανάτου των, ἀπῆλθυσαν μὲν χωρὶς κόρου ὄλων τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν καρπῶν τῶν πλεονεκτημάτων των καὶ ἔμειναν ζῶντες κατὰ πάντα εὐχαριστημένοι διότι, ὡς γνωστὸν, οἱ πλείστοι δυστυχῶς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ζῶντες μὲν εὐρίσκουσι συνήθως ἀγνωμοσύνην ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων καὶ διάγουσι δυστυχεῖς, ἀποθανόντες δὲ τότε μόνον τιμῶνται καὶ δοξάζονται ὁ Ῥαφαήλ ὅμως ἦτο μία τῶν ὀλίγων ἐξαιρέσεων τοῦ κανόνος τούτου. Ἡ εὐμένεια τοῦ χαρκτηρῆός του καὶ ἡ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς του, προσείλκυσε αὐτῷ πλῆθος καλλιτεχνῶν, οἵτινες μετ' αὐτοῦ συζῶντες καὶ συνεργαζόμενοι τὸν ἠγάπων ὡς τὸν καλλίτερον φίλον καὶ τὸν ἐσεβόντο ὡς πατέρα των. Ἀποτελοῦντες δὲ μετ' αὐτοῦ καλλιτεχνικὴν τινα κοινωνίαν ἧς ἡ ψυχὴ ἦτον αὐτὸς ὁ Ῥαφαήλ καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ πάντες προσέφερον τὰς διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις, εἰργάζοντο μετ' ἀπιστεύτου αὐταπαρνήσεως διὰ τὴν δόξαν ἐκείνου. Μόλις ὁ Ῥαφαήλ ἀντελαμβάνετο καὶ διέγραφεν ιδέαν τινα, πάραυτα ὁ Ἰούλιος Ῥωμαῖος λαμβάνων τὸν χάριτην ἢ τὸν πίνακα ἐξηκολούθει τὴν ἐργασίαν τὴν ὁποίαν ἕτερος καλλιτέχνης ἐπεράτου, καὶ οὕτω διαδοχικῶς οὕτως εἶπεν μεταβιβαζομένης τῆς ἐργασίας ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα διενέμετο αὕτη καὶ ἐπερατοῦτο εὐχερῶς, ὥστε ἀριστα ἐξεφράσθη ὁ εἰπὼν περὶ τοῦ Ῥαφαήλ ὅτι ἐζωγράφει ὡς ὁ Ναπολέων ἐβασίλευεν. Ὡς πατρικίος δὲ Ῥωμαῖος περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων του, ἐξήρχετο πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς μικροῦ στρατοῦ καλλιτεχνῶν οἵτινες ἐκάλουν αὐτὸν *διδάσκαλον*, ὡς ἄλλοτε οἱ Ἀπόστολοι τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν. Ὡ! πόσον θὰ ἦτο θελητικὸν τὸ θέαμα! πόσον ὁ Ῥαφαήλ θὰ ἦτο μέγας καθ' ἣν στιγμὴν περιστοιχιζόμενος ὑπὸ προσφιλῶν μαθητῶν, ὡς φιλόστοργος πατὴρ ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων του, ἐξήγει εἰς αὐτοὺς τὰ μυστήρια τῆς ὠραίας τέχνης του καὶ διεφώτιζε τὰ πνευμάτά των διὰ

τοῦ ζωηροῦ φωτός του! Ἦτο μὲν πλούσιος, ἀλλὰ δὲν ἠνόησε τὸν πλοῦτον νὰ μεταχειρίζεται δι' ἑαυτὸν μόνον τὸ βαλάντιόν του ἤτο πάντοτε ἀνοικτὸν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην αὐτοῦ, ὡς ἦτο καὶ τὸ ἐργαστήριόν του ἀνοικτὸν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην συμβουλῶν. Βασιλεὺς τῆς ζωγραφικῆς ἐξῆσκε πάντα τὰ προνόμια αὐτῆς ἢ θέσις αὕτη παρέχει εἰς τὸν κατέχοντα αὐτήν διὸ εἶχεν ἐξαποστείλει πανταχοῦ ὅπου ἄλλοτε ἢ καλλιτεχνία ἤμασε ἢ κάπως ἐκαλλιεργήθη, πρέσβεις ὅπως σπουδάσωσι τὰ ἔργα τῆς ἀρχαιότητος καὶ εὐρύνωσι τὰς γνώσεις τῆς καλλιτεχνικῆς κοινωνίας του. Αἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἀπεσταλμένους τοῦ Ῥαφαήλ, καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ σωζόμενα λαμπρὰ ἔργα ἐδίδασκον τούτους τὰς καλλονὰς τὰς ὁποίας περιέκλειον.

Ἄλλ' ὁποία διαφορὰ ὑπῆρχεν μεταξὺ τοῦ ἀληθῶς ἡγεμονικοῦ βίου τοῦ Ῥαφαήλ καὶ τοῦ ἀφανοῦς τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου. Ἐνῶ ὁ πρῶτος ἐν τῷ μέσῳ τῆς χορείας ἐκείνης τῶν καλλιτεχνῶν τιμώμενος καὶ εὐφημούμενος διῆγε τὸν βίον, ἐνῶ ὁ μεγαλοφυῆς ἐκεῖνος καὶ ἀξιάγαστος ἀνὴρ πλῆρων τῶν βασικανῶν ἀριστουργημάτων ὄλονεν προέβαινε δι' ἐπιφανοῦς ὁδοῦ πρὸς τὴν δόξαν, ἐκεῖ που πλησίον ἐντὸς παρεκκλησίου τινος, τοῦ Σεβαστιῶν, ἐξῆ μεμονωμένος καὶ ἀφανῆς ἕτερός τις ἀνὴρ, τὴν δόξαν καὶ οὗτος ἐπιδιώκων ἢ μᾶλλον ἐστεμμένος ἤδη ὑπὸ τῆς δόξης, ἀλλ' ἡ δάφνη ἦν ἐπὶ τοῦ μετώπου του ἔφερε δὲν ἦτον ἐπίχρυσος ὡς ἡ τοῦ Ῥαφαήλ, ἦτο δάφνη ἀπλῆ μὲ μόνην τὴν φυσικὴν αὐτῆς χροιάν ἐκεῖ που πλησίον ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου του ἐξῆ ἀνὴρ τις ἐξησθενημένος ὑπὸ τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ κακουχιῶν, ὠχρὸς ἐν τῷ μέσῳ νεκρῶν ὅτε μὲ τὴν σμίλην ἀνά χειρᾶς ἐρευνῶν τὴν ζωὴν ἐν τῷ βάθει τοῦ ἀνθρωπίνου μηδενικοῦ, ὅτε δὲ διὰ τοῦ χρωστήρος τὰς ἐμπνεύσεις τῆς φαντασίας του ἐντυπῶν ἐπὶ πινάκων καὶ ὑψῶν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν τὴν βεβαρωμένην κεφαλῆν του διὰ νὰ ρίψῃ βλέμμα ἴσως συμπαθείας, ἴσως ὀργίλον καὶ ζηλότυπον ἐπὶ τῶν ἀνακτόρων τῆς Ῥώμης, ποὺ τούτου ἀπὸ τῆς *Φιλοσοφίας* καὶ καὶ ἔθθα παρὰ τὸ βάθρον τοῦ βωμοῦ καθήμενος τ' αὐτὸν μέχρι τέλους τοῦ βίου του ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος καὶ διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ὄλονεν εὐρύνων αὐτὸν καὶ νέας προσθέτων καλλονὰς. Ἐβανεθῶν ὁ Μιχαὴλ

του, διότι εἰργάζετο διὰ τὴν καρδίαν του μόνον, τῶν λοιπῶν τὴν φροντίδα εἰς τὸν θεὸν ἀναθέτων ἐστερεῖτο νεότητος καὶ ὠραιότητος δὲν εἶχεν ἀπεσταλμένους εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ὁ Ῥαφαήλ ἀλλ' ἂν καὶ μεμονωμένος καὶ ἀφανῆς ἦτο ὁμοῦς λίαν γνωστὸς καὶ τὸ ὄνομά του ἦτο μέγα καὶ ἐνέπνεε σεβασμὸν διότι ἐλέγετο Μιχαὴλ Ἀγγέλος.

Τὸ παρὰ τὸ Βατικανὸν Σεβαστιῶν παρεκκλησίον εἶναι διὰ τὸν ζωγράφον Μιχαὴλ Ἀγγέλον ὅτι διὰ τὸν Ῥαφαήλ εἶναι *αἱ δὲ Δωμάτια* δηλ. τὸ κράτος τοῦ ὀθριαμβῶς του. Μόνος κεκλεισμένος ἐντὸς αὐτοῦ ἐνῶ ὁ Ῥαφαήλ ἐζωγράφει πλησίον του, τὴν *Φιλοσοφίαν καὶ τὴν Ποίησιν*, οὗτος ἐξετέλει ἐπὶ τοῦ εὐρέος θόλου τοῦ παρεκκλησίου τὰς θαυμασίας συνθέσεις του τὴν *Δευτέραν Παρουσίαν* εἰς τὴν *Δημιουργίαν*, εἰς οὐδένα ἐπιτρέπων νὰ παρατηρήσῃ τὰ μὴ περατωθέντα ἐτι ταῦτα ἔργα του. Ἄλλὰ δυσαρρητοῦς ἡμέραν τινα κατὰ τοῦ Πάπα ἀνεχώρησεν εἰς Φλωρεντίαν ἐνῶ τὸ ἔργον του ἦτο ἤδη περὶ τὰ τέλη. Ὁ Ῥαφαήλ μεγάλως ἐπιθυμῶν ὅπως ἴδῃ τὰς τοσοῦτον φημιζομένας ταύτας τοιχογραφίας εἰσῆχθη ὑπὸ τοῦ Βραμάντου εἰς τὸ παρεκκλησίον τοῦτο, ἀπόντος τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου καὶ οὐχὶ ἄνευ ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ εἶδε τὰς ἀρρενωποῦς ἐκείνας γραφάς. Ὁ ζωγράφος τῆς *Φιλοσοφίας* ἐθαύμασεν, ἐξεπλήχθη πρὸς τοῦ κάλλους καὶ τοῦ ὕψους τῶν ἔργων τούτων τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου! Πάραυτα ἐφωτίσθη ὑπὸ νέου φωτός καὶ ἡ θεὰ τῶν τοιχογραφῶν τούτων τοσοῦτον ἐπενήργησαν ἐπ' αὐτοῦ ὥστε ἀπεφάσισεν ἐκ νέου νὰ μεταβάλλῃ τὸν τρόπον καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ σύστημα ἐτι μᾶλλον φυσικώτερον ἐκείνου τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε ἠκολούθησε καὶ ἐξελείψας ὅσα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ δευτέρου αὐτοῦ τρόπου εἶχεν ἡμιτελῆ, ἐπανήρχισεν αὐτὰ κατὰ τὸν νέον τὸν τρίτον αὐτοῦ τρόπον, ὅστις εἶναι ὁ τελειότερος τῶν δύο προηγουμένων καὶ προήγαγε τὸν Ῥαφαήλ εἰς τὴν ὑψίστην ἐντέλειον. Ἦρξατο δὲ νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ τρόπου τούτου ἀπὸ τῆς *Φιλοσοφίας* καὶ καλοῦθησεν ἐργαζόμενος καὶ διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ὄλονεν εὐρύνων αὐτὸν καὶ νέας προσθέτων καλλονὰς. Ἐβανεθῶν ὁ Μιχαὴλ

Ἄγγελος καὶ ἰδὼν τὰ νέα τοῦ Ῥαφαήλ ἔργα τὸ πλεονάζον κάλλος τῶν ὁποίων βεβαίως κατὰ μέγα μέρος ὠφείλετο εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἔργων του γενομένην τῷ Ῥαφαήλ ἔμπνευσιν, ἀνέκραξε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ δριμύτητος «Ὁ Βραμάντης θὰ ἔδειξε βεβαίως τὴν Δημιουργίαν μου εἰς τὸν Ῥαφαήλ».

Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ μακροῦ τούτου, στεφάνου τῶν ἐπαίνων τοῦ διὰ τὸ ἔνδοξον τοῦ Ῥαφαήλ ὄνομα πλεχθέντος, εἴπωμεν ὀλίγα τινα καὶ περὶ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἔργου τοῦ προσθέσαντος τὸν λαμπρότερον ἴσως ἀδάμαντα εἰς τὸ διάδημα τῆς ἀθανάτου δόξης τοῦ Ῥαφαήλ, περὶ τῆς Μεταμορφώσεως δηλονότι, ἥτις συγκεφαλαιοῦσθε ὅλας τὰς καλλονὰς τὰς περιχομένας εἰς τὰ προηγούμενα αὐτοῦ, καὶ εἶναι ὡς εἰπεῖν, ἀπάνθισμά τι, οἶονεὶ εὐώδης ἀνοδοδέσμη ἐκ τῶν ὠραιότερων ἀνθῶν ἐκ τοῦ καλλιτεχνικοῦ κήπου τοῦ Ῥαφαήλ, ἀνοδοδέσμη ὁμοῦς ἥτις ἐπέπρωτο νὰ στολίσῃ τὴν νεκρικὴν κλίνην τοῦ ποιητοῦ τῆς· καὶ ὄντως ἐν τῷ πίνακι τούτῳ δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ συννηνωμένας πάσας τὰς θείας τοῦ Ῥαφαήλ ιδιότητας φερούσας εἰς τὸν ὑψίστον βαθμὸν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ διὰ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς πείρας. Ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι τὸ τελευταῖον τοῦ Ῥαφαήλ ἀριστοῦργημα τὸ ὅποιον ἐπὶ τῆς ἐπιταφίου κλίνης ἐτέθη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἐν πομπῇ ἐκομίσθη εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ κηδεῖαν του δίκην ἁγίου λειψάνου· ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ ὑπάρχουσι μορφαὶ τοσοῦτον ὠραῖαι, κεφαλαί, ὕψος τοσοῦτον πρωτοφανοῦς καὶ χαρακτηριστοσοῦτον ποικίλου, ὥστε δικαίως ἐθεωρήθη ὡς τὸ θαυμαστότερον ἔργον ἐξ ὧν προήγαγεν ὁ χρωστήρ τοῦ Ῥαφαήλ.

Ἐντοσοῦτῳ νέαι δοξαὶ ἐπεφυλάσσοντο διὰ τὸν μέγαν ζωγράφον. Ὁ Πάπας Λέων Χ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βραμάντου, ἀνέδειξε τὸν Ῥαφαήλ ἀρχιτέκτονα του καὶ ἐπεφόρτισεν αὐτὸν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ τὴν ἐπιστάσιαν ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ῥώμης συνοδεύσας τὰς σπουδαίας ταύτας παραγγελλίας δι' ἐπιστολῆς λίαν εὐμενοῦς καὶ κολακευτικῆς. Ἀναλαβὼν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο τούτων κολοσιαίων ἔργων, δὲν ἠσθάνθη οὐδένα δι-

σταγμὸν ἢ φόβον, ἀλλὰ μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως, ὡς πάντοτε, προέβη εἰς αὐτὰ καὶ ἤρξατο διαγράφων μὲν σχέδια διὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἀνερευνῶν δὲ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, τὴν παλινορθῶσιν τῆς ὁποίας συνέλαβε τὴν τεραστίαν ἰδέαν νὰ ἐπιχειρήσῃ. Ἐν τῇ ἀκμῇ ὁμοῦς τῶν ἔρευνῶν του καὶ ἐν τῇ πραγματοποιήσει τῶν ὠραιότερων καὶ μεγαλειότερων σχεδίων του, ταχύς ἐπῆλθεν ὁ θάνατος ἐπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἀνθηροτέρῃ καὶ λαμπρότερῃ τοῦ βίου του ἐποχῇ, εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἑπτὰ ἐτῶν! Τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου του ἐλησμόνει τὴν δόξαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ὠραίας Φορναρίνας του! Ἄνθρωπος καθ' ὅλα εὐτυχῆς πεπροικισμένος ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ μὲ ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος ἐζῆσε λατρεύων μόνον τὴν τέχνην καὶ τὸν ἔρωτα... Ἄληθές ὁμοῦς εἶναι ὅτι ἡ πρὸς τὸν ἔρωτα λατρεία του ὑπῆρξεν ὑπερμετρος καὶ ἐὰν δὲν προῆλθεν ἐξ αὐτῆς καὶ μόνῃς (ὡς πολλοὶ τῶν βιογράφων διατεινόνται) ὁ πρόωρος θάνατός του, τοῦλάχιστον θὰ ὑπῆρξε καὶ αὕτη μίαν ἀφορμὴν διότι εἰς σῶμα ἐξητλημένον ἐκ τῶν πολλῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν ἀσχολιῶν καὶ εἰς διοργανισμὸν φύσει λεπτόν καὶ ἀσθενῆ, καὶ ἡ ἐλαχίστη παρεκτροπὴ καὶ κατάχρησις καθίσταται ἐπικίνδυνος, πολλῶν δὲ μᾶλλον ὅταν ἡ κατάχρησις εἶναι συνεχὴς καὶ ὑπέριμετρος...

Ἦτον ἡ τρίτη ὥρα τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς καθ' ἣν πρὸ 37 ἐτῶν εἶχεν ἔλθει εἰς τὸν κόσμον, ὅτε ἐγκατέλειπεν αὐτὸν καὶ παρέδιδεν εἰς τὸν πλάστην του τὴν ὑστάτην πνοήν. Ἐπένθει τὸ Βατικανὸν στερούμενον τοῦ κοσμητοῦ του, ἐπένθουν οἱ συνεργάται καὶ μαθηταὶ του στερούμενοι τοῦ ἀρχηγέτου καὶ διδασκάλου των, ἐπένθει ὁ κόσμος πρόωρος στερούμενος μιᾶς μεγαλοφυίας. Τὸ λειψάνον του μετακομίσθη εἰς τὸ Πάνθεον κατετέθη εἶτα εἰς τὴν παρεκκλήσιον κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θέλησιν. Ἐπὶ δὲ τῆς πλακῆς τοῦ τάφου ἐγράφη τὸ ἐξῆς ἐπιτύμβιον.

Ille hic Raphael timuit quo sospite vinci
Rerum magna parens, et moriente mori.

Ἐνθάδε κεῖται ὁ Ῥαφαήλ ὃν ἡ φύσις ζῶντα μὲν ἐφοβήθη μὴ ὑπερβῇ αὐτήν, ἥδη

δὲ ὅτε ἀπέθανε φοβείται μὴ συναποθάνῃ μετ' αὐτοῦ.

Ἐραῖον τῶν ἐπιτύμβιων περιέχον ὄλοκληρον τὸν βίον τοῦ ὑπὸ τὴν πλάκα νεκροῦ.

Περαινομεν τὴν βιογραφίαν ταύτην παραθέτοντες τὰς τοῦ L. Viardot κρίσεις ἐπὶ τῆς ζωγραφικῆς τοῦ Ῥαφαήλ. «Εἰς πάντα πρὸς τὰ σχολεῖα τῆς ζωγραφικῆς καὶ εἰς πᾶσαν τὴν μεταγενεστέρην ἱστορίαν τῶν τεχνῶν δὲν ὑπάρχει οὐδὲ εἰς ἄξιον νὰ ἐξίψωθῃ πρὸς τὸν Ῥαφαήλ. Οὗτος προσφέρει ἐν τῶν λαμπρότερων τεκμηρίων τῆς μεγαλοφυίας τοῦ οὐρανοῦ, ὅστις ἀρέσκειται ἐνίοτε νὰ ἐπισωρεύῃ ἐπὶ ἐνὸς μόνου ἀπὸ πᾶσιν χάριτας καὶ θησαυροῦς αἰτινας θὰ ἤρκειν πρὸς δόξαν πολλῶν. Οἱ τοιοῦτοι οὐδὲν λέγονται ἄνθρωποι, ἀλλὰ θεοὶ θνητοί. Παραβάλλοντες τὸν Ῥαφαήλ πρὸς τοὺς ἄλλους ζωγράφους εὐρίσκωμεν αὐτὸν μεγαλειότερον διότι αὐτὸς μόνος ἠδυνήθη εἰς τὴν ἀφῶνον τέχνην νὰ δώσῃ λόγον οἱ ἄλλοι συγκινοῦσι μὲν, ἀλλ' ὅ,τι θέλουσι νὰ ἐκθέσωσι διὰ τῆς θεᾶς μόνον τὸ παριστῶσαι, ἐνῶ ὁ Ῥαφαήλ ὁμιλεῖ καὶ νομίζει τις ὅτι ἀκούει τὴν ἀρμονικωτέραν καὶ τὴν πειστικωτέραν τῶν γλωσσῶν. Δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἀκατάληπτος ὡς ὁ Λεονάρδος, δὲν εἶναι παράττει ὡς ὁ Μιχαήλ-Ἄγγελος, δὲν εἶναι ἐπισκοπεῖ ὡς ὁ Κορρέγγιος, δὲν ἔχει τὴν νυμαγίαν τοῦ Τιτιανου, τὴν πολυτέλειαν τοῦ Βερωνέζου ἢ Τινοτόρετου, τὴν λάμψιν τοῦ Ρουβενσιου ἢ τοῦ Μουρίλλου. Πλήττει ὡς ὁ Ἀπόλλων χωρὶς νὰ δεικνύῃ οὔτε ὀργὴν οὔτε προσπάθειαν. Τινὲς θρηνοῦντες τὸ πρῶτόν του Ῥαφαήλ τέλος, θανόντος ἀκριβῶς τριάκοντα ἑπτὰ ἐτῶν, συζητοῦσι ἐὰν τοῦτο δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχὲς διὰ τὴν ἠδὲξάν του συμβᾶν, ἐὰν, οὗτος φθάσας εἰς τὸ ἀπολύτως καλόν, εἰς τὴν ἐντέλειαν, δὲν ἠδιέτρεχε κίνδυνον, ἐὰν ἔζη ἐπὶ πλέον, μὴ νῆλαττώσῃ καὶ ἀπολέσῃ τὸ πνεῦμά του. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ἐπὶ τοῦ εἶδος τοῦτο τῆς παρηγορίας· διότι νομίζω ὅτι ὁ Ῥαφαήλ δὲν εἶχεν εἰπεῖ εἰσέτι τὴν ὑστάτην λέξιν, ὅτι ὅσον ἐντέλης, ὅσον ἡμέγας καὶ ἂν ὑπῆρξε, ἠδύνατο ἀκόμη νὰ ἡμεγαλυνθῇ καὶ νὰ καταστῇ τελειότερος, καὶ ὅτι ἀφοῦ ὑπερέβη τοὺς ὁμοτέχνους του,

ἠδύνατο ἀκόμη νὰ ὑπερβῇ καὶ ἐαυτόν. Ὁ Μιχαήλ-Ἄγγελος ἦτο δεκαπενταετῆς ὅτε διὰ τῆς σμίλης του ἔδιδεν εἰς τὸ μάρμαρον ζῶν καὶ παρήγαγε τὸν Πάια, εἰς ἡλικίαν δὲ ἐξήκοντα ἐτῶν ἐπέρανε τὴν δευτέραν Παρουσίαν του. Ὁ Τιτιανὸς ἠνῆργάσθη ἐνδόξως μέχρι τῆς τελευταίας νοστιμῆς τῆς ἑκατονταετοῦς ζωῆς του. Ὁ Πουσσίνος ἦτον ἐβδομηκοντοῦτος ὅτε ἐξῶν ἠγράφει τὸν Κατάκλυσμον τὸ τελευταῖον καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν ἔργων του. Ὁ Μουρίλλος τέλος τὰς εὐρυτέρας καὶ θαυμαστοτέρας συνθέσεις του ἔκαμε μεταξὺ τοῦ πεντηκοντοῦ καὶ ἐξηκοντοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας του. Ἐὰν οἱ τέσσαρες οὗτοι μεγάλοι ἄνδρες ἀπέθνησκον εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ Ῥαφαήλ θὰ ἦσαν πολὺ μακρὰν τοῦ νὰ κατέχωσιν ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῶν τεχνῶν, τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ἐγκατέστησεν αὐτοὺς ὁ γενικὸς θαυμασμός. Ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη νὰ ζητῶμεν ἀποδείξεις ἀλλοτρίων καὶ οὐχὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ῥαφαήλ; ἠλαττώθη ποσῶς ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος του; πάντοτε δὲν προέβη εἰς μεγαλυνόμενος, καὶ ἡ ἔνδοξος αὐτῆς Μεταμόρφωσις, ἡ ὑψίστη βαθμὶς εἰς τὴν προσήγγισε τὸ πνεῦμά του, δὲν εἶναι τὸ τελευταῖον ἔργον του; Ἐὰν ἀπέθνησκε πρὶν ἢ κάμῃ τὴν εἰκόνα ταύτην ἠδύνατο τις νὰ παρουσιάσῃ ἄλλην ἴσῃν μὲ αὐτήν; Ἐὰν δὲ ἀπέθνησκε βραδύτερον, δύναται τις νὰ ἀμφισβητῇ ὅτι δὲν θὰ ἔκαμνε καὶ καλλιτέτερα ἔργα; Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς καλλιτεχνίας ὑπάρχει εἰς ἕτερον ἄνθρωπον ὅτι Ῥαφαήλ κατὰ τὰ πλεονεκτήματα καὶ κατὰ τὸ πεπρωμένον, ἀνὴρ ψυχῆς εὐαισθητοῦ, καλαισθησίας ἐξαιρετοῦ, πνεύματος ὑψηλοῦ, ποικίλου, γονίμου, πρῶτου εἰς τὴν ἀρχὴν του ὡς καὶ εἰς τὸ τέλος του. εἶναι ὁ Μοζάρτ. Μουσικὸς καὶ μελοποιὸς εἰς ἐξαετῆ ἡλικίαν, ἀπέθανε μόλις ἑτριάκοντα ἐξ ἐτῶν ἐγκαταλείψας ἔργα μουσικῆς ἀμίμητα διὰ τὸ ὕψος καὶ τὴν ἀρμονίαν, καὶ εἶπε ψυχόρραγῶν «πολὺ ἔνωρίς ὑπερέβην ὅλα τὰ προσκόμματα καὶ μετ' ὀλίγον ἐμελλον νὰ γράψω ὑπὸ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς καρδίας μου». Καὶ διὰ τὸν Ῥαφαήλ ὡσαύτως ἦτο πολὺ ἔνωρίς καὶ ὁ πρόωρος καὶ δυστυχῆς θάνατός του

πῶφιλε νὰ ἀφήσῃ ἑσάει εἰς τὴν καρδίαν
πῶν φίλων τῆς τέχνης αἰσθημα θλίψεως
καὶ πένθους. Μακαρία ἡ ψυχὴ σου, ὦ 'Ρα-
φαήλ, ὁ κόσμος ὀλόκληρος προσπίπτει
πρὸ τῶν ἔργων σου καὶ πρὸ τῆς ἐνδόξου
εὐμνήμης σου. Καὶ ἡ ζωγραφικὴ αὐτὴ κα-
πῆλθε μετὰ σοῦ εἰς τὸν τάφον! Ἄμα
σοῦ ἐκλείσας τοὺς ὀφθαλμοὺς, σεσεθὲν καὶ
πταύτης τὸ φῶς δὲν ἀνέλαμψε πλέον. »

E. P. ΡΑΦΑΗΛ.

Η ΑΠΟΚΡΕΩΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε φυλ. Α΄.)

Ἡ ἀπόκρεως τῆς 'Ρώμης, ὑπὸ τοῦ Γαίτε
περιγραφείσα καὶ ἐγκωμιασθεῖσα, δύναται
νὰ συναγωνισθῆ μετὰ τῆς ἀπόκρεως τῆς 'Ε-
νετίας, ὑπὸ τοῦ λόρδου Βύρωνος ὑπερεπαι-
νεθείσης.

Τὴν ἐσπέραν τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς
ἀπόκρεως, αἱ ὁδοὶ τῆς 'Ρώμης παριστάσι
πυρκαϊᾶν ἢ ἐσχάραν πεπυρακτωμένην. Συν-
απτεται λοιπὸν μάχη λαμπάδων ἐκ τοῦ
συστάδην καὶ πόλεμος σπινθήρων. Ἐκαστος
δὲ προσπαθεῖ νὰ σέσῃ -τὸ φῶς τοῦ γείτο-
νός του, τὸ ἑαυτοῦ ὑπερασπίζων. Αἱ δια-
σκεδάσεις αὗται, m o s c o l i καλούμεναι,
διαρκοῦσι μέχρι τῆς τεσσαρακοστῆς.

Ἡ Ἀγγλικὴ ἀπόκρεως ἐκφράζει ἐντε-
λέστατα τὸν φλεγματικὸν καὶ περιεσταλ-
μένον χαρακτῆρα τοῦ ἔθνους. Δὲν ὑπάρχουσι
λοιπὸν δημόσια χαρὰ καὶ ἀγαλλιάσεις ἐν
Λονδίῳ. Ὁ ἀληθὴς Ἀγγλος ἠθελε νομίσει,
ὅτι καταβιβάζεται, ἐπιδεικνύμενος εἰς τὰ
ἐκτὸς μὲ ἱμάτια ψευδῆ καὶ πλαστά· ὅθεν
ἐμπερικλείει τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀξιοπρέ-
πειαν αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἢ ἐν χορῶ με-
τημφισμένων.

Ἐν μιᾷ τῶν τελευταίων ἑορτῶν τῶν με-
τημφισμένων ἐν Λονδίῳ Ἀγγλος τις πε-
ριεπάτει μεταμορφωμένος εἰς φέρετρον. Οἱ

μὲν πόδες του δηλ. ἐκαλύπτοντο ὑπὸ ἱμα-
τίου μέλανος καὶ τὸ σῶμά του ὑπὸ νεκρο-
θῆκης περιετυλίσσετο, ἥς ἀνωθεν ἡ νεκρικὴ
κεφαλὴ τοῦ Ἀγγλου μᾶς ἐφάνετο· τὸ δ'
ἐπίγραμμα τοῦ φερέτρου του ἔλεγε, ὅτι
αἱ ἡδοναὶ τοῦ χοροῦ κατήγαγον αὐτὸν εἰς
τὸν τάφον. Ἡ πένθιμος αὐτῆ μεταμπίσεις
διέσπειρε θλίψιν ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς, τὰ δὲ
προσωπεῖα, συναθροισθέντα περὶ τὸν φερε-
τροειδῆ λόρδον, τὸν τοσοῦτον ἀπρεπῶς ἐλ-
θόντα, ἵνα συνταράξῃ τὴν εὐθυμίαν, ἠπει-
λησαν αὐτὸν, ὅτι θέλουσι τὸν ἐξολοθρεύσει
καὶ τὸν ἐνταφιάσει πράγματι. Ὁ Ἀγγλος,
συνετῶς φερόμενος, ὠρκίσθη ὅτι θέλει ἀνα-
χωρήσει μετὰ τοῦ φερέτρου του· ἀλλὰ μετὰ
τινας ἡμέρας ἀνανεώνει τὴν μάχην καὶ ἡ
μεταμπίσεις αὐτῆ τοῦ νεκροφόρου τοιαύτης
ὑποδοχῆς ἔτυχε κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ὥστε
δὲν ἐβλέπε τις πλέον ἐν Λονδίῳ εἰμῆ φέ-
ρετρα περιφόρητα.

Ἡ Γερμανικὴ ἀπόκρεως ἐπιδεικνύει τὰ
δείγματα πασῶν τῶν φυλῶν, τῶν ἀποτε-
λουσῶν τὴν γερμανικὴν ὁμοσπονδίαν· Βοη-
μοῦς, Σάξονας, Οὐγγρους, Κροάτας, Ἰου-
δαίους, Πολωνοὺς κλπ. Οἱ τύποι τοῦ τιμα-
ριωτισμοῦ· βυργράβοι, (1) ἐκλέκτορες, ἱπ-
πῶται συχνάκις ἐκ νεκρῶν ἐγείρονται· ἀλλὰ
τὸ μᾶλλον σύνθηες πρόσωπον καὶ τὸ μᾶλ-
λον ὑπὸ τῶν γερμανικῶν μεταμπίσεων πε-
ριποιούμενον εἶναι ὁ σπουδαστῆς μὲ τὸν
μακρὸν καπνοσωλήνά του μὲ τὸ κασκέτον
του καὶ τὸ καπνοθυλάκιόν του τὸ ἀντιπα-
τικόν, τὸ ἐκ τῆς κεντητῆς βρανδεβουργίας
του κρεμάμενον.

Ἐν τῇ 'Ρωσσίᾳ εἰσι μᾶλλον ἑορταὶ ἡ εὐ-
θυμίαι ἀπόκρεως. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἡμε-
ρῶν τῆς κρεωφαγίας ἀμεταβλήτως συνίστα-
ται ἐκ γελοιαστῶν, ἐκ βωμολόχων, ἐξ ἀν-
θρώπων ἐπιδεικνύοντων ἄγρια ζῶα, ἐξ αἰω-
ρῶν, ἐκ βουνῶν ψευδῶν καὶ ἐκ χαμουλ-
κῶν. (2) Καίτοι δὲ εὐφυῶς ἐχαρακτήρι-
σαν τὴν ἀφέλειαν καὶ τὴν ἀπλότητα τῶν
χορῶν τῶν μετημφισμένων, τῶν γενομένων
πρὸς τιμὴν τοῦ αυτοκράτορος Νικολάου, τὸ

(1) Burgraves, ἄρχοντες τῆς Γερμανίας, πάλαι ποτὲ κύριοι πόλεων τινῶν, der Burgrait.

(2) Τὸ ῥωσσιστὶ σά ν ι α λεγόμενον, εἶδος ἀμάξης.

εὐχὰρι τῶν ἀπόκρεων ἡμῶν φαίνεται ὅτι
εἶναι ἄγνωστον τῇ ψυχρᾷ 'Ρωσσίᾳ.

Ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ γίνονται κατὰ τὴν ἀπό-
κρεων ταυρομαχίαι καὶ ἑορταὶ μετημφισμέ-
νων, καθ' ἃς δὲν φαιδρύνεται ἡ καστιλλι-
ανὴ σοβαρότης καὶ ἀξιοπρέπεια. Ἰδίᾳ δὲ
φημίζεται ἡ ἀπόκρεως τῆς Βαρκελώνης.
Ποιοῦνται τινες λοιπὸν ἐπίδειξιν ἐλευθερι-
τητος ῥίπτοντες ἀφειδῶς τῷ πλήθει τρα-
γήματα. Στρατιαὶ δὲ προσωπιδοφόρων ὀνο-
μαζόμεναι κουαδρίλλαι, ἐν τάξει τὰς οἰκίας
διατρέχουσιν, εἶτα δ' εἰσέρχονται εἰς τὰς
ἑορταζούσας οἰκίας, ὑφ' ἐνὸς ἀρχηγοῦ ὀ-
δηγούμενοι, ὅστις μόνος ἀποβάλλει τὸ
προσωπεῖον, διότι ἐγγυᾶται περὶ τῶν ὑπ'
αὐτοῦ προσκεκλημένων.

Τὸ ἦμισυ τῆς ἀνθρωπότητος σκώπτεται
ὑπὸ τοῦ ἐτέρου ἡμίσεος. Ὅθεν ἐν τῇ ἀ-
πόκρεω αὐτῶν οἱ μαῦροι τοῦ Ἀϊτίου καλύ-
πτονται μὲ λευκὰ προσωπεῖα, φέρουσιν ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς ὑφασμα μαδράς (1) καὶ ἐνδύ-
ονται χιτῶνα, περὶ τὴν ὄσφιν διὰ ζώνης
συστελλόμενον, κωδωνίσκου ἐχούσης. Πάν-
τες δ' οἱ προσωπιδοφόροι, ἄνδρες, γυναῖκες
καὶ παῖδες, μεθοδικῶς προχωροῦσι καὶ ὀ-
πισθοχωροῦσι, τὸν ρυθμὸν τῆς Ἀντιλλικῆς
βαμβούλας ἐπὶ τυμπάνων κρούοντες. Οὐδὲ
μία φυλὴ εἶναι εὐθυμότερα τῆς τῶν μαύρων
πρέπει νὰ ἴδῃ τις, ὅπως ἡμεῖς, τὴν παρα-
φορὰν κατὰ τὰς ἑορτὰς αὐτῶν, ἵνα συλλά-
βῃ τὴν ἰδέαν τῆς αὐτόχθονος ἐκεῖνης φαι-
δρότητος.

Οἱ ἄγριοι βρασιλιανοὶ τῆς ἐπαρχίας Παρᾶ
ἀναπληροῦσι τὸ προσωπεῖον διὰ κεκρυφά-
λων, κεφαλὰς κάπρων, τίγρεων, πιθήκων,
ἰχθύων καὶ ἄλλων ζῶων παριστάντων· οὐ-
τοι δὲ οἱ περιεργοὶ κεκρυφάλοι ἔχουσιν ἐπὶ
τῶν κορυφῶν πτερὰ καὶ πτέρυγας.

Παρευρέθην ἐν Ἀφρικῇ εἰς μεταμπίσεις
λίαν πρωτοτύπους. Διότι οἱ Ἀραβες ἑορτά-
ζουσι τὴν ἀπόκρεων αὐτῶν νύκτωρ ἐν μηνί
μοχαρρέμ, πρώτῳ τοῦ μουσουλμανικοῦ ἔτους.
Αἱ δὲ τῆς Σαχάρας μεταμπίσεις εἰσι ποι-
κιλώτεραι καὶ εὐθυμότεραι (τῶν τῆς Τέλλ.
δὲν ὑπάρχει τι ἀστειότερον στρατιᾶς μαύ-

ρων, ἀμφοτέρων τῶν φυλῶν, γαλλικὰς ἐν-
δυμασίας φορούντων καὶ τὰ ἦθη ἡμῶν, τὰς
στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, τὰς κινήσεις, τὴν
δίαιταν ἡμῶν παρωδούντων, τοῦ ὅπερ ἀ-
ποδεικνύει, ὅτι οἱ ἠττηθέντες ἐπιθυμοῦσι
πάντοτε νὰ σκώπτωσι τοὺς νικητὰς. Ἀρα-
βες μετημφισμένοι εἰς στρατιώτας ῥωμαίους
διὰ κράτους, συγκειμένου ἐκ λινῶν καλυμ-
μάτων, καὶ δ.α θώρακος, ἐκ σκελετοῦ ὄνει-
ου ἢ καμηλείου, ἀναμινθήσκουσι διὰ χο-
ρῶν χαρακτηριστικῶν, καίπερ ἀλλοκότων,
τὴν ῥωμαϊκὴν κατάκτησιν. Ἄλλως τε αἱ
προπέται τῆς ἀραβικῆς ἀπόκρεως ὁμοιά-
ζουσι ταῖς τῆς εὐρωπαϊκῆς. Διότι νεοὶ
φέρουσι πώγωνα ἐκ λίνου λευκοῦ, γέροντας
ἀπομιμούμενοι καὶ ψευδοκαδῆς ἀτόπως δικά-
ζοντας, ἱππεῖς, ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν
ἄκρων ὠπλισμένοι, ἀναβαίνουσιν ὄνους καὶ
ἄνδρες μεταμορφοῦνται εἰς γυναῖκας.

Z.) Ἡ ἀπόκρεως ἐν Παρισίοις. —
Ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἀπόκρεως διεκόπη διαρκούσης
τῆς ἐπαναστάσεως, τῆς δικαίως ἀπαντας τοὺς
λιβέλλους τοὺς τῷ ἀνθρώπῳ ἀναξίους προγρα-
ψάσης· ἀλλ' ἤρξατο πάλιν μανιωδῶς ἐν ἔτει
1799. Ἐπὶ δὲ τῆς Αὐτοκρατορίας ἦν, ἐν-
νοεῖται, πολεμικωτάτη· διότι αἱ εἰς στρα-
τιωτικῶς μεταμπίσεις διεφηνίζοντο, καὶ
οἱ τῶν μετημφισμένων χοροὶ παρίσταν
ἀληθῆ πεδία μαχῶν.

Ἐπὶ τῆς ἐπονορθώσεως (1) ἡ ἀπόκρεως
ἔλαβε φάσιν ἱστορικὴν. Ἐν τινι λοιπὸν ἑ-
ορτῇ, ὑπὸ τῆς δουκίσσης τοῦ Βερρῦ τελε-
σθείση, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς εἰς τὸ Κεραμει-
κὸν ἀφίξεως τῆς Μαρίας Στουάρτ, πάντες οἱ
αὐλικοὶ ἐφόρου τὴν στολὴν τῆς ἐποχῆς ἐ-
κεῖνης. Ὁ δούξ Chartres ὑπεκρίθη τὸν
Φραγκίσκον ἐν τῷ μεταμπίσῳ τούτῳ,
τὸν δελφίνα τῆς Γαλλίας.

Ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς κρεωφαγίας τοῦ
1835 λόρδος τις διέπρεψεν ἕνεκα τῆς ἐπιτῶν
βουλεβαρίων τῶν Παρισίων σπατάλης του, ἐνθα
ἔρριπτε τῷ πλήθει τραγήματα καὶ νομίσμα-
τα. Τοσαύτην δὲ φήμην ἀκολασίας ἐπὶ Λου-
δοβίκου Φιλίππου ἀπέκτισεν, ὥστε ἐπω-

(1) Restauration σημαίνει τὴν ἐν
Γαλλίᾳ δυναστείαν τῶν Βουρβόνων κατὰ τὸν 19^{ον}
αἰῶνα.

νόμασαν αὐτὸν μὲ δημιώδη ἐπωνυμίαν. Ἐν τῇ ἀπόκρῳ ὁ Μυλόρδος ἐστρατοπέδευεν ἐν Vendanges-de-Bourgogne.

Ἡ μεταγενεσττέρα ἀπόκρῳ οὐδὲν ἔχει τὸ διακρίνον αὐτὴν ἀκριβῶς τῆς τε ἀρχαίας καὶ τῆς τοῦ μεσαιῶνος, ἀλλὰ πλησιάζει μόνον πρὸς τὴν τελευταίαν βαθμίδα τῆς χυδαιότητος καὶ τῆς ἀσημότητος. Τὸ προσῆκον, ἡ εὐφυΐα, τὸ ἀπτικὸν ἄλας, ἡ μηχανορραφία ἐντελῶς ἐλλείπουσιν.

Ἡ ἐγκατάλειψις καὶ ἡ μονοτονία τῆς ἀπόκρῳ ἐν τοῖς ὁδοῖς ἀποδεικνύουσι ἀναμφισπόδως, ὅτι ἡ ἀρχαία ἐκείνη γαλατικὴ παιδρότης τῶν πατέρων ἡμῶν, ἡ εἰρτυμένη μὲ ἀφέλειαν, μὲ ἄλας παχὺ καὶ μὲ ἀκτικὴν εὐφυΐαν, ἦν πασιφανῶς ὁ Ῥαβελαι καὶ ὁ Φραγκίσκος Βιγιῶν (Villon) παριστώσιν, εἶναι νεκρὰ ἢ τοῦλάχιστον ἐπίσης ἀσθενῆς ὡς καὶ ἡ ἀγαθὴ αὐτῆς μήτηρ ἡ ἄμπελος.

Ἄλλ' ἐγκαταλείψασα τὰς ὁδοὺς ἡ εὐφυΐα ἢ προσηκόντως δεικνυμένη καὶ σατυρικῶς, κατέφυγεν εἰς τοὺς χοροὺς τῶν μετμηφισμένων; (bal masqué). Δὲν εἶδον ἐν αὐτοῖς εἰμὴ ἀνθρώπους πάντοτε πονοῦντας καὶ μοχλοῦντας ἵνα διασκεδάσῃ, καὶ τὰ παραδόξον λόγιον τῆς Ἄρκτου καὶ τοῦ Πασσᾶ ἀναμιμνήσκοντας. « Ὅσοι δὲν θέλουσι διασκεδάσει θέλουσι ἀνασκοποισθῆ! »

Μεταξὺ πάντων τῶν χορῶν τῶν μετμηφισμένων ὁ Ορέγα ἐπέτυχε κάλλιον πάντων καὶ διετήρησε παραδόσεις τινὰς τῆς κατὰ τὰς ἀπόκρῳς εὐθυμίας. Ἐν τῇ ἐστία λοιπὸν αὐτοῦ, ἐν ἣ δὲν δύναται τις νὰ εἰσέλθῃ εἰμὴ φορῶν ἐνδύμα μέλαν ἢ δομινὸ, εἰσέρχονται ἀνθρώποι ἐπιφανεῖς, καλλιτέχναι, κολλυβισταί, πεπαιδευμένοι ἄνδρες, δέσποιναι διαφόρων ἀποχωρήσεων πολυπραγμονοῦσι δὲ τὰ μέγιστα καὶ προσπαθοῦσιν ἀμοιβαίως νὰ ἀποδείξωσιν, ὅτι ἔχουσι πολὺ πνεῦμα καὶ ἀγχίνουσι, ὅτε τὰ προσωπεῖα, τὰ ἤττον δυσκόλως δυνάμενα νὰ βαδίζωσιν ἕνεκα τῆς στολῆς αὐτῶν, παραδίδονται ἐν τῷ χορῷ αὐτῷ εἰς μίμον (rap-tomime) ἐλευθεριώτατον καὶ ἐκφραστικώτατον, καθ' ὃν οἱ κανόνες τῆς κοσμιότητος καὶ τῆς φιλοκαλίας δὲν τηροῦνται πάντοτε.

Ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε, ζήτω ὁ βασιλεὺς! Μετὰ τὸν Μοζάρτ ἰδοὺ ὁ ἀκαταμάχητος Στράους. Ἐμπρὸς ὁ κάλπαμος με-

τὰ κρότου καὶ θορύβου. Περιστρέψασθε, ἄγελοι μου, καὶ χερσαῖόν μου, ἐν τῷ καταχθονίῳ ὄρμῳ, (1) ἀναμένοντες ἵνα ἡ ῥοδόδακτυλος Ἥως, τὰς πύλας τῆς Ἀνατολῆς ἀνοίγῃ, καταρρίψῃ τὰ προσωπεῖα ἡμῶν καὶ φωτίσῃ τὰ πρόσωπα ἡμῶν τὰ ρυτιδωδῆ καὶ ὠχρά!

Ὡ! ὁ μέγας κάλπαμος τοῦ Ορέγα! Ὅστις δὲν εἶδε τὴν ἀνθρωπίνην ταύτην φρενίτιδα, δὲν γνωρίζει τὸ Ἀλφάβητον τῶν ἠθῶν ἡμῶν, καὶ δὲν ἔχει τὴν ἰδέαν πολιτισμοῦ τινος τοῦ 18ου αἰῶνος! Ἄλλὰ, κατὰ τὸ περιφημὸν ἀξίωμα τοῦ Βωμαρσαί, ὅ,τι εἶναι ἀδύνατον νὰ λεχθῆ ἄδεται ἢ ἐπιφορτίζω τὴν γραφίδα τοῦ Γουστάβου Δορὲ νὰ ἀποπερατώσῃ τὴν ἡμετέραν περιγραφὴν.

Οἱ τῶν μετμηφισμένων χοροὶ τοῦ Ορέγα καθιδρύθησαν δι' ἐγκυκλίον τῆς ἀντιβασιλείας τῇ 31 Δεκεμβρίου 1715.

Ἀπὸ τοῦ πρώτου δὲ χοροῦ τῆς 2 Ἰανουαρίου 1715, τοῦ διὰ λαμπάδων φωτισθέντος, μέχρι τῶν βορυβωδῶν καὶ ἀστραπτόντων χορῶν τῆς σήμερον, ὁ Ορέγα διήλθε πολλὰς φάσεις, ὧν τὴν ἀνωφελεῖ ἐξιστόρησιν ποραλείπομεν, τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν χαριζόμενοι.

Ὁ πιμελής βοῦς. — Ἡ πέμπτη τῆς γ'. ἐβδομάδος τῆς Τεσσαρακοστῆς. — Ὁ περίπατος τοῦ πιμελοῦς βοῦς, ὁ τὴν κυριακὴν γιγνόμενος τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην τῆς τυρινῆς, ἐξεγείρει τὰ μάλιστα τὴν κοινὴν περιέργειαν καὶ προσελκύει εἰς Παρισίους τοὺς κατοίκους τῶν πλησιοχώρων τόπων. Στρατιὰ δι' ἐμπόρων, πωλοῦσα ἐν τυπα δελτία, κρᾶζει παντὶ σθένει.

Ἡ παράταξις καὶ ἡ πορεία τοῦ πιμελοῦς βοῦς πέντε λεπτά.

Αἱ ὁδοί, τὰ βουλεδάρια πλήθουσι περιέργων, μετ' ἀγωνίας ἀναμενόντων καὶ ἐρωτώντων ἵνα μάθωσιν, ἐὰν τὸ σφάγειον θέλῃ διαβῆ μετ' ὀλίγον. Ἄλλ' οὐδεὶς λόγος δὲν ἤθελε δυνηθῆ νὰ παραστήσῃ τὸν ἔρωτα ὑπὲρ τοῦ θεάματος τούτου. Ἄνδρες λοιπὸν, γυναῖκες, παιδιά ὠθοῦνται, κτηνωδῶς δὲ καὶ ἀπερισκέπτως

(1) Εἶδος ἐγκυκλίου χοροῦ, la ronde.

κατακρημνίζονται, κινδυνεύοντες νὰ ἀποπνιγῶσι καὶ καταθραύσῃ τὰ ὄστα αὐτῶν.

Φανέντος τοῦ βοῦς, κραυγαὶ ἀπειροῦ ὑποδέχονται αὐτόν. Τὰ ἄ ἄ ἄ ἄ νὰ νὰ νὰ ἀπασαίαι ἐκφράσεις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τοῦ θαυμασμοῦ ἀντηχοῦσιν συγχρόνως. Τὸ ζῶον μηρυκάζον τὴν τελευταίαν αὐτοῦ καὶ ἐπιποθῶν τοὺς χλοερούς λειμῶνας τῆς Νορμανδίας του, κατηρῆς καὶ μεγαλοπρεπῆς διαβαίνει· βαδίζει πρὸς τὸν θάνατον ἐν θριάμβῳ, χρυσοκέρειον καὶ λοφοφόρον, ὡς τὰ θυσιαζόμενα τοῖς ἀρχαίοις θεοῖς Ἰερρα. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνυψοῖ βραδέως τὴν κεφαλὴν καὶ παρατηρεῖ μὲ ὄμμα σκυθρωπὸν τὸ φρενιάζον πλῆθος, ὅπερ ἐπιφωνεῖ.

Ἡ κεφαλὴ τῆς πομπῆς ἀποτελεῖται ἐξ ἵππων φαντασιωδῶν, ἐκ Ῥωμαίων, ἐκ μεσαιῶνος, ἐξ ἐπανορθώσεως καὶ ἐκ στρατιᾶς θορυβώδους μουσικῶν, ἐπίσης μετμηφισμένων. Δύο δὲ θυτῆρες καὶ ἄγριοι ῥοπαλοφοροῦντες βαδίζουσι παραπλευρῶς τῷ βοὶ τῷ πιμελεῖ. Ἐπειτα δὲ ἄρμα ὑπὸ τεσσάρων ἵππων, μεγαλοπρεπῶς σεσαγμένον, ἐλκόμενον, προχωρεῖ ἄρμα λέγω ὑψηλότατον ἐν ᾧ κάθονται ἐπὶ θρόνου σφαγεῖς ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἀπομιμούμενοι τὸν Κρόνον, τὸν Δία, τὴν Ἥραν, τὸν Ἄρην, τὸν Ἡρακλέα καὶ τὴν Μωρίαν. Ἐν μέσῳ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡμιθέων φαίνεται ὁ Ἔρως, παιδίον ξανθὸν καὶ βοστρυχισμένον, ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης ἐπὶ τοῦ θρόνου του κρατούμενον, τῆς μητρὸς του, καὶ ὑπὸ τῶν τριῶν χαρίτων, τῶν ὠραιότερων γυναικῶν ἃς ἠδυνήθησαν νὰ εὐρωσι μεταξὺ τῶν σφαγέων τῶν Παρισίων.

Μετὰ τὸν δεύτερον περίπατον τοῦ ὀπιμελής βοῦς ἀποκτείνεται, εἶτα δὲ ἐπὶ τῶν τραπέζων τῶν ἐν ἀξιώματι διανεμέται.

Ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐκ τῶν Αἰγυπτίων, ἐκ τῶν ἐορτῶν τοῦ Βάχχου καὶ ἐκ τῆς θριαμβικῆς πορείας τοῦ θεοῦ καὶ βοῦς Ἄπιος ἀναγεννηθεῖσα, δὲν στερεῖται οὔτε μεγαλοπρεπείας, οὔτε λάμπσεως, ἀν καὶ ὑπάρχει τι τὸ ἀλλόκοτον ἐν τῇ θέᾳ ἐπιστάτου ἐποπτεύοντος τὰ ὄνια, ἢ σφαγέως, ὅταν μάλιστα αὐτοὶ ἀντιπροσωπεύωσι τὸν βασιλέα τοῦ Ὀλύμπου, περὶ οὗ ὁ Ὅμηρος εἶπεν, ὅτι ἐὰν συνορρωθῆ μόνον, θέλει συνταράξει τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἡ θρησκευτικὴ ἐορτὴ τοῦ βοῦς Ἄπιος ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν Στράβωνος, Ἡροδότου καὶ Πλινίου περιγραφείσα, ἐγένετο τὴν ἐαρινὴν Ἰσημερίαν, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ ἥλιος εἰσέρχεται ἐν τῷ ζωδιακῷ σημείῳ τῷ καλουμένῳ Ταῦρος. Τὸ ὠρτικὸν τοῦτο σημεῖον τοῦ ἔαρος ἐωρτάζετο ὁμοίως ὑπὸ πάντων τῶν λαῶν, τῶν ἀκολουθούντων τὴν τῶν ἀστέρων λατρείαν.

Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπλασαν ἐκ τῆς θυσίας τοῦ πιμελοῦς βοῦς ἐορτὴν τῆς γεωργίας.

Ἐν Ῥώμῃ ὁ θυτῆρ, ὅστις ἦν τὸ σύμβολον τῆς ἡλιακῆς δυνάμεως, ὅταν ὁ ἥλιος προσεγγίζῃ εἰς τὸ ζώδιον τοῦ Ταύρου, κατέφερε πλὴν καίριαν ἐν τῷ τραχήλῳ τοῦ πιμελοῦς βοῦς.

Οἱ Γαλάται ἐδάνεισαν μετὰ τοσούτων ἄλλων πραγμάτων τοῖς κατακτηταῖς αὐτῶν τὸ ἔθιμον τοῦ πιμελοῦς βοῦς, ἀναβαίνον εἰς ἐποχὴν λίαν ἀπομεμακρυσμένην τῆς ἡμετέρας ἱστορίας.

Ἐπὶ Καρόλου τοῦ 5. ὁ βοῦς τῆς Λύρας περιεφέρετο τὴν πέμπτην, ἥτις προηγείται τοῦ τέλους τῆς ἀπόκρῳ, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν βιολίων καὶ τῶν λυρῶν. Μετεχειρίζοντο δὲ δύο πιμελεῖς βοῦς, ὧν ὁ μὲν ἀνῆκε τοῖς κυρίοις τοῦ μεγάλου κρεωπωλείου τῶν Παρισίων, ὁ δὲ τοῖς καταστήμασι τῶν διαφόρων κρεωπωλείων τῆς πόλεως.

Συγγραφεὺς τις τοῦ 18ου αἰῶνος, ἰδὼν τελομένην τὴν τελετὴν τοῦ πιμελοῦς βοῦς ἐν ἔτει 1789, περιγράφει αὐτὴν οὕτως.

« Οἱ ὑπηρέται τῶν κρεωπωλείων τῆς Παρισίνης ἀγορᾶς δὲν περιέμεναν κατὰ τὸ πῆτος τοῦτο τὴν συνῆθη ἡμέραν, ἵνα τελέσωσι τὴν τοῦ πιμελοῦς βοῦς τὴν τελετὴν· διότι τὴν πρώτην τῆς τετάρτης, ἢ ἥτις προηγείται τῆς τελευταίας πέμπτης πρὸ τῆς τυρινῆς (1) συνορρωθέντες περιέφερον ἐν τῇ πόλει βοῦν, κλάδον δάφνης καὶ κερασίας ἀντὶ λόφου ἐπὶ κεφαλῆς φέροντά· ἐκαλύπτετο δὲ μὲ τάπητα, τὸ νερίππιον ἀναπληροῦντα. Ὁ βοῦς οὗτος,

(1) Jeudi-gras, ἢ κοινῶς τσι κ ν ο π έ μ π τ η καλουμένη.

ὡσπερ τὰ πρὸς θυσίαν ἀρχαία ἱερεῖα ἐστο-
νλισμένοι, ἔφερον ἐπὶ τῶν γνάτων παῖδα,
ἢ μὲ κυανόχρουν ταινίαν, ἐκ τοῦ δεξιῦ ὤ-
μου πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς ὀσφύος δεδεμέ-
νην, κεκοσμημένην, τῇ μὲν μιᾷ σκῆ-
πτρον χρυσοῦν, τῇ δ' ἑτέρα ξίφος γυμνὸν
ὑκρατοῦντα ὠνομάζετο ὁ βασιλεὺς τῶν
σφαγέων. Μειράκια δὲ τῆς πομπῆς ταύ-
της περὶ τὰ πεντεκαίδεκα, περιστήθια ἔ-
υρθρά μετὰ συνδέσμων λευκῶν φοροῦντα,
ἢ μὲ ταινίας καὶ μὲ καλύπτρας ἐρυθρὰς καὶ
ἢ μὲ κροσσούς λευκοὺς βοστρυχισμένα, συνώ-
νδευον τὸν πιμελῆ βουῦν' ἐξ αὐτῶν δύο
ἐκράτουν τὰ κέρατά του. Τῆς πομπῆς ταύ-
της προηγούντο βιολία, φωτίγγια καὶ
«τύμπανα.»

Ἐν τῇ Κίνα ἡ ὑπὲρ τῆς γεωργίας κα-
θιερωμένη τελετὴ ὁμοιάζει τῇ ἡμετέρα με-
ταμφίσεσι τοῦ πιμελοῦς βοός. Κατὰ τὴν
ἐορτὴν λοιπὸν ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἰδίᾳ χειρὶ
ἀροτριᾷ τὴν γῆν' οἱ δὲ διοικηταὶ τῶν ἐπαρ-
χιῶν τοῦ οὐρανοῦ κράτους ἀνθοστεφεῖς τῶν
ἀνακτόρων αὐτῶν ἐξερχόμενον, ἐν φορείῳ
ὑπὸ τὸν κρότον μουσικῆς θορυβώδους πε-
ριφέρονται. Μέγιστος ἐκ χῶματος κολοσ-
σός, δάμαλιν χρυσοκερίαν παριστῶν, πομ-
πικῶς περιάγεται, οὐτινος ὀπισθεν ὁ δαί-
μων τῆς ἐργασίας πορεύεται, ἔχων τὸν μὲν
ἓνα πόδα ἐντὸς ὑποδήματος, τὸν δ' ἕτερον
ἀνευ τοιοῦτου. — Μετὰ ταῦτα ἐπονται οἱ
γεωργοὶ μετὰ τῶν ἐργαλείων αὐτῶν' ἀπο-
περατοῦται δὲ ἡ πομπὴ εἰς τὴν συνοδίαν
πολυαριθμῶν γελωτοποιῶν καὶ προσωπιδο-
φόρων. Ὁ διοικητὴς ἐκφωνεῖ λόγον ὑπὲρ
τῆς γεωργίας καὶ ἔπειτα ἐξέλκουσιν ἐκ τῆς
κοιλίας τῆς διαμελισθείσης δαμάλεως, ἧς
τὰ τεμάχια διανέμονται τῷ λαῷ, μόνου
μικροῦ ἐκ χῶματος.

Οὐδεὶς ἐστὶν ὁ ἀμφιβάλλων, ὅτι οἱ Κι-
νέζοι θέλουσι νὰ ἀποδείξωσι διὰ τῆς συμ-
βολικῆς ταύτης τελετῆς, ὅτι ἡ γῆ εἶναι ἡ
κοινὴ τῶν ἀνθρώπων μήτηρ, οἵτινες ὀφεί-
λουσιν ἐξ ἴσου τοὺς καρποὺς αὐτῆς νὰ δια-
νέμωσιν.

Ἡ τελετὴ τοῦ πιμελοῦς βοός, ἐν ἔτει
1790 καταπιεσθεῖσα, ἀνεφάνη τῇ 23 Φε-
βρουαρίου 1805, ἔκτοτε μηδέποτε διακο-
πίσα. Ἀλλὰ μετέβαλλόν τι μόνον. Ὁ
Ἔρωσ δηλαδὴ ἄλλοτε ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ

βοός, πλὴν συμβάν τι σοβαρὸν, παιδί τι
ἐπιγενόμενον, ἠνάγκασε τοὺς ἀνθρώπους
ἀν καὶ ὀλίγον παρακαίρω, νὰ παραδεχθῶσι
μέτρον φρόνιμον' ἀφίνουσι λοιπὸν τὸν βουῦν
ἀνευ ἀναβάτου, θέτοντες τὸν Ἔρωτα ἐν τῷ
ἄρματι. Ὁ Ἔρωσ ἐπὶ τοῦ πιμελοῦς βοός
καθήμενος, ἀνεμίμησε τὴν εἰκόνα τοῦ Ὠ-
ρου ἐπὶ τοῦ θείου ταύρου καθημένου.

Τὴν καθαρὰν τετάρτην (1) ἡ ἀπόκρεως
κάμνει ἐξοδὸν ψευδῆ κατὰ τὰ ἐν τοῖς θεά-
τροις. Πρὶν ἢ ἀποθάνῃ δηλ. ἐντελῶς, ἀνα-
φαίνεται τελευταῖον ἐν τῷ μέσῳ τῆς τεσ-
σαρακοστῆς. Τὴν ἡμέραν λοιπὸν ἐκείνην
συναθροίζονται αἱ πλυντρίδες ἐν σώματι εἰς
τὸν πλυνὸν τοῦ Σηκουάνα (2) ἐκλέγουσιν
βασίλισσαν καὶ προσφέρουσιν αὐτῇ τὰ σύμ-
βολα τῆς βασιλείας τῆς, κόπανον δηλαδὴ
καὶ σίδηρον' εἶτα βασίλισσα καὶ ὑπήκοοι
μετημφισμένα διατρέχουσιν τὰς ἀγυῖας καὶ
τὰ βουλευτάρια τῶν Παρισίων ἐντὸς ἀμαξῶν
ἀσκεπῶν, ὑπὸ συνοδίας ἰππέων μετημφισμέ-
νων συνοδεύονται.

Ἀλλὰ δὲν ἐορτάζουσι μόνον οἱ Παριῖοι
τὸ μέσον τῆς τεσσαρακοστῆς' πανηγυρίζου-
σιν αὐτὸ ἐπίσης τὰ προάστεια καὶ διάφορα
τῆς Γαλλίας ἐπαρχίαι. Ἐν πολλαῖς μάλι-
στα πόλεσιν αἱ νεανίδες ἐορτάζουσι κατὰ
τὴν ἐποχὴν ταύτην.

Ἡ ἐορτὴ τοῦ μέσου τῆς τεσσαρακοστῆς
συνεταράχθη ἐν ἔτει 1832 ὑπὸ τῆς ἐμφα-
νίσεως τῆς χολέρας' οἱ εὐθυμοὶ προσωπι-

(1) Διότι οἱ Γάλλοι ἔχουν τὴν τετάρτην
καθαρὰν ἀντὶ τῆς δευτέρας, ἣν ἡμεῖς ἐορτάζο-
μεν. Καλεῖται δὲ mercredi des cendres ἐκ ταύ-
της τῆς αἰτίας τὴν Κυριακὴν τῶν βατίων οἱ κα-
θολικοὶ ἱερεῖς καίοντες ταῦτα φυλάττουσι τὴν
σποδὸν (cendres) τὴν δὲ καθαρὰν τετάρτην ἐν
τῇ λειτουργίᾳ λαμβάνουσιν ἐξ αὐτῆς (διὰ τῆς
παρελύσεως ἐνός ἔτους ἀγιασθείσης) καὶ ποιῶ-
σιν ἐπὶ τῶν μετώπων τῶν πιστῶν τὸ σημεῖον
τοῦ σταυροῦ, λέγοντες memento, homo, quia
pulvis es et in pulverem revertentis.

(2) Bateau-lavoir, εἶναι κατασκευασμὰ τι ἐν
εἴδει πλοίου ἐπιμήκουσ' τῷ κυρίῳ τούτου πλη-
ρόνουςιν αἱ πλυντρίδες 40 λεπτά καὶ εἰσερχό-
μεναι πλύνουσιν' εἰσέρχονται δὲ διὰ γεφύρας
ξυλίνης συνδεούσης αὐτὸ μετὰ τῆς ὄχθης.

δοφόροι τῆς πέμπτης ἐπλήρωσαν μετὰ τρεῖς
ἡμέρας τὰτε νοσοκομεία καὶ τὰ νεκροτα-
φεία.

Ὁ ὑποκριτὴς ἐκκαλύπτεται. — Ἄλ-
λοτε ἡ ἀπόκρεως εἶχεν ἐννοίαν τινα καὶ
λόγον ὑπάρξεως, διότι ὑπῆρχον τάξεις καὶ
κοινωνικὴ ἱεραρχία, ἀμύητοι καὶ μεμυημένοι,
δούλοι καὶ πατρίκιοι, εὐγενεῖς καὶ ἀστοὶ
καὶ χωρικοὶ. Ἐν τῇ Ῥώμῃ οἱ δούλοι δὲν
δυσχεροῦντο περιβαλλόμενοι καὶ διὰ μίαν
μόνην ἡμέραν τὴν ἐσθῆτα τοῦ ἐλευθέρου, καὶ
ἀφ' ἑτέρου οἱ πατρίκιοι διεσκεδάζον, τοὺς
δούλους αὐτῶν ὑποκρινόμενοι.

Ἄλλ' ἔτι πλέον ἐν τοῖς παρελθούσιν ἐ-
κείνοι χρόνοι, περὶ ὧν ὀμιλοῦμεν, ὑπῆρχον
ἀποτυπώματα συνθηματικά, τύποι κατα-
δεδικασμένοι, χαρακτῆρες διαγεγραμμένοι,
φυσιογνωμίαι γενικαί, ὡς τὰ ἑλληνικὰ καὶ
τὰ Ῥωμαϊκὰ προσωπεῖα, τὰ συλλογῆν ὁ-
λὴν ἀνθρώπων δηλοῦντα' πλὴν τὴν σήμε-
ρον. ὅτε οὔτε τάξεις, οὔτε πρόσωπα, οὔτε
χαρακτῆρες ὑφίστανται, ἡ ἀπόκρεως εἶναι
πλεονασμός, καὶ ἵνα εἴπω τὸ ἀληθὲς ἐπί-
θετον, ἡ ἀπόκρεως εἶναι γελοία. Ἐπίσης δὲ
αἱ μεταμφίσεις, αἱ μὴ ἔχουσαι πλέον,
ὡσπερ ἄλλοτε, μυθολογικὴν σημασίαν καὶ
ἱστορικὴν, ἀπέλωσαν πᾶν τὸ ἐνδιαφέρον.
Μόνον οἱ φανατικοὶ τολμοῦσιν ἔτι δημοσίᾳ
νὰ ἐμφανίζωνται, διότι ὑφίστανται τινες
φανατικοὶ ὑπὲρ τῆς ἀπόκρεως. Ὁρεῖλω δὲ
νὰ συγκαταλέξω ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν λυσ-
σαλέων ὀπαδῶν αὐτῆς τοὺς σφαγεῖς, τὰς
πλυντρίδας, τοὺς ἀχθοφόρους τῆς ἀγορᾶς,
τοὺς ἐμπόρους, ἔχοντας ἐπὶ τῆς ῥάχους ἡ
τῆς ἀμάξης τὰ σήματα τῶν ἐργαστηρίων
αὐτῶν, καὶ τὰς τερπνάς τοῦ νοῦς φαντασίας,
αἰτινες, ὠφελοῦμεναι τῆς περιστάσεως,
πραγματοποιοῦσι τὸν ἰδεώδη αὐτῶν τύπον.

Οἱ τύποι τῆς θραυσθείας, τῆς πανουρ-
γίας, τῆς φιλονεικίας, τοῦ πῆθηκος, τῶν
ἐκφορτωτῶν, τῶν εὐθύμων ἀνθρώπων κυρι-
αρχοῦσι τῶν γαλλικῶν μεταμφίσεων. Καὶ
τῆς μὲν ἐκθέσεως τῶν λόγων αὐτῶν ἀπέ-
χομαι, διότι ὁ χάρτης μου ἤθελε κηλιδωθῆ,
αἱ δὲ πλειότεραι τῶν κατὰ τὴν ἀπόκρεως
ἀνευ ἰλαρότητος καὶ εὐπρεπείας, ὄργια ἐν
οἷς ἡ φιλοκαλία, ὡς καὶ τὰ ἦθη, δὲν εἶναι
σεβαστὰ.

Ἐφοδος κοινοτάτη καὶ λίαν ὑπὸ τῶν
βουλευτάρων ἐπιδοκιμαζομένη εἶναι τὸ ἀθλιὸν
ἐκεῖνο σύμπλεγμα τῶν ἀνθρώπων μὲ τοὺς
κεχωσμένους πῖλους, μὲ τὰς ἐσθῆτας καὶ
τὰς ῥακώδεις βράκας, μὲ τὰ βλέμματα
τῆς ἐπαίτησεως, μὲ τὰς μορφὰς τὰς κα-
θίδρους. Ἡ δ' ἐφοδος αὕτη τῆς ἀθλιό-
τητος τυγχάνει κατ' ἔτος μεγίστης ἐν Πα-
ρισίαις ὑποδοχῆς. Οἱ gamins λοιπὸν καὶ οἱ
περιέργοι συμπεπικνωμένοι ἀκολουθοῦσι τοὺς
ἀθλοῦς συζύγους, σκόπτωντες αὐτοὺς καὶ
ὑπερβαλλόντως ὄνειδιζόντες.

Ἄθλιε, ἀθλιε, ἀθλιε ! θέλω εἰπεῖ μετὰ
τοῦ Shakspeare.

Ὅποια ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν θλιβερῶν
μεταμφίσεων τῶν δημοσίων ἡμῶν πλα-
τειῶν καὶ τῆς κωμικῆς μανίας τῆς Ἰταλι-
κῆς ἀπόκρεως! Φθάνουσιν εἰς τὰ Βουλευτάρια
τῶν Παρισίων κατεσπευσμένως οἱ περιέργοι
ἵνα ἴδωσι τί ! — Περιέργους. Ἀπὸ καιροῦ
εἰς καιρὸν διαβαίνει ἅμαξα τρεῖς γυναῖκας
λευκοφόρους, ἐκ τοῦ ψύχους ἀπονειρωμέ-
νας, καὶ τρεῖς δορυφόρους ἰππεῖς χρυσταλ-
λοπήκτους περιέχουσα. Πρέπει δὲ νὰ πε-
ριμένης ὥρας ὀλοκλήρους, ἵνα θαυμάσης ἄλ-
λην συνοδίαν μετημφισμένων, νομιζόντων,
ὅτι εἶναι εὐφύια νὰ δεικνύωσι τοῖς διαβά-
ταις τὴν γλῶσσαν.

Αἱ σκηναὶ αὗται εἰσὶ βεβαίως οὐχὶ ὑβρι-
στικαὶ πρὸς τοὺς διασπασμοὺς τοῦ στήθους
παραβαλλόμεναι καὶ πρὸς τὴν τύρην τῆς κα-
ταβάσεως τῆς Courtille. (1) Τὴν τετάρτην
τοῦ μέσου τῆς τεσσαρακοστῆς, χωρικοὶ,
καμαργῶ, πομπαδοῦρ (2), εἰσπράκτορες,
ἐκφορτωταὶ ἄγριοι, ποιμένες, δομινοῦ, Robert-
Mcaires (3) λησταὶ πιερῶ, (4), ἅπαντες
οἱ προσωποειδοφόροι ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰσέρχονται

(1) Κῆπος ἡ περίπατος ἀρχαῖος ἐν Παρισίοις.

(2) Ἐνδύματα ἀλλόκοτα εἰσαχθέντα ἐπὶ

Λουδοβίκου ΙΕ' καὶ τῆς Μαρκεσίας Pombadour.

(3) Εἷς τῶν φαυλοβίων παρέστησεν ἐν τινι

θεάτρῳ τῶν βουλευτάρων, ὑποκριθεὶς θαυμασίως

ὡστε ἀντεπροσώπευσε τὴν ἀσχροκέρδειαν καὶ

τὴν ἀγυρτεῖαν, διότι ὑπεκρίθη πρόσωπον τοιοῦ-

των πλεονεκτημάτων εὐμοιροῦν. Ἐκαλεῖτο Ma-

caire, ὡν δὲ Robert Macaire, ὁ τύπος τῆς ἐπι-

δεξίου καὶ τολμηρᾶς ἅμα πανουργίας.

(4) Pierrois, τὰ γελοιωδέστερα πρόσωπα

τῶν κωμωδιῶν.

μεμειθυμένοι ἢ ἡμιμεθυμένοι εἰς τὰς κατοικίας αὐτῶν, ἐποφθούς τοιαύτης φύσεως ἄδοντες.

Ἄς μείνωμεν ἐπὶ τὴν ἐξοχὴν (1) διὰ τὸ ἄστειευσθαι.

Ἐπὶ τὴν ἐξοχὴν ἄς μείνωμεν διὰ τὸ ἄστειευσθαι.

Καὶ θὰ προσμείνωμεν λοιπὸν νὰ ἴδωμεν τὸν ἄδον.

Ἐδῶ, ἐδῶ θὰ ζήσωμεν καὶ ὄχι εἰς τὸν ἄδον!

Ἐτι δὲ

Καὶ διὰ τί, ἀτί, ἀτί! (δὲ)

Πίνω νερὸν, ὄχι κρασί;

Εἶμεθα μήπως βάρβαροι;

Θλιβερά ἀνέγερσις τὴν πρώταν τὴν μωρὰν μέθην τῆς ἀπόκρωστος διαδέχεται. Οἱ μὲν προῶλαις λοιπὸν διαμαρτυρήσεις συναλλαγματοῦ παρὰ τοῖς πυλωροῖς αὐτῶν εὐρίσκουσι καὶ ἐντολὰς καὶ κλήσεων ἐπιδόσεις, οἱ δ' ἐργάζονται κενὰ καὶ ψυχρὰ τὰ οἰκήματα αὐτῶν. Καὶ ὅσος ἄρτος εὐρίσκεται εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, τόσος χρήματα ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ ἐργάτου εὐρίσκονται.

Τὸ τέταρτον τοῦ Ραβελὰ ἐφθασεν (2). Ὁ κώδων τῆς ἀνάγκης κωδωνίζει εἰς τὰ ὄτα τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀπόκρωστος. Ἡ τεσσαρκοστή δεικνύει αὐτοῖς τὴν ὠχρὰν μορφήν τῆς τοῦ μεταμελομένου ἀμαρτωλοῦ. «Μέμνησο, ἄνθρωπε, ὅτι κόνις εἶ καὶ εἰς κόνιν ἀπελεύσῃ!» (Memento, homo, quia pulvis es et in pulverem reverteris). Πρέπει νὰ ἀποδώσῃς τὸ χρέος τῇ τρίτῃ τῆς τυρινῆς, πρέπει γὰρ ἐκτίσῃς τὴν μωρίαν τὴν ἐν κερῷ αὐτῆς. Ἡ ἀπόκρωσις ἐπικαλεῖται τὴν ἐνὶ αὐσίῳ ἐκατόμβην αὐτῆς!

N. Δ. ΛΕΒΙΔΗΣ.

(1) Ὁ συγγραφεὺς μεταχειρίζεται τὴν λέξιν *barrière* ἣτις δὲν ἐκφράζει ἀκριβῶς τὴν ἐξοχὴν, ἀλλὰ τὰ μέχρι τοῦ 58 περίπου προχώματα, ὧν περίεξ ὑπάρχουσι καφφενεῖα καὶ περίπατοι. Λέγω δὲ μέχρι τοῦ 58 περίπου, διότι νῦν ἐξετάθησαν ταῦτα καὶ ἠγέρθησαν ἀπωτέρω, προσετέθησαν δὲ καὶ τάρροι, δυνάμενοι νὰ πληρωθῶσιν ὕδατος ἐν καιρῷ ἐπιδρομῆς. Ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσι καὶ οἰκήματα ἐν οἷς μένουσι φύλακες.

(2) Λέγεται ἐπὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν πρέπει νὰ ἐξοφλήσῃ τις τὸ χρέος τοῦ ἢ νὰ πληρώσῃ τὴν συνεισφοράν του.

ΠΕΡΙ ΜΑΓΩΝ ΚΑΙ ΜΑΓΙΑΣ.

Μαγία εἶναι ἡ τέχνη τοῦ παράγειν ἐν τῇ φύσει πράγματα ὑπὲρ ἀνθρώπων διὰ τελετῶν, ἄς ἡ θρησκεία ἀπαγορεύει καὶ τῇ βοήθειᾳ τῶν δαιμόνων καὶ τῶν διαβόλων. Ὁ ταύτην ἐπαγγελλόμενος καλεῖται μάγος. Διακρίνουσι δὲ τέσσαρα εἶδη μαγίας: τὴν μελανὴν μαγίαν, τὴν φυσικὴν μαγίαν, τὴν οὐρανίαν μαγίαν ἢ ἀστρολογίαν καὶ τὴν διὰ τελετῶν μαγίαν. Ἡ τελευταία αὕτη συνίσταται εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῶν δαιμόνων, συνεπείᾳ γραπτῆς ἢ σιωπηλῆς συνθήκης συνομολογηθείσης μετὰ τῶν τοῦ Ἄδου δυνάμεως. Οἱ διάφοροι αὐτῆς κλάδοι εἶναι ἡ κάβαλα, ἡ γοητεία, ἡ βασκανία, ἡ πρόσκλησις τῶν νεκρῶν καὶ τῶν κακοποιῶν πνευμάτων, ἡ ἀνακάλυψις κεκρυμμένων θησαυρῶν, ἡ κατάδειξις τῶν μεγαλειτέρων μυστηρίων, ἡ χειρομαντεία, ἡ οἰωνομαντεία, τὸ δῶρον τῆς προφητείας, τὸ δῶρον τοῦ θεραπεύειν διὰ λέξεων μαγικῶν καὶ διὰ μυστηριωδῶν πράξεων τὰς δυσκολωτέρας ἀσθενείας, τὸ φυλάττεσθαι ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἀπὸ πάντων τῶν κινδύνων διὰ μέσου ἀλεξίφαρμάκων, περιάπτων, φυλακτηρίων, προδασκανίων, φίλτρων κτλ. κτλ.

Ἡ φυσικὴ μαγία κατὰ τοὺς δαιμονογράφους εἶναι ἡ τέχνη τοῦ γινώσκειν τὸ μέλλον καὶ τοῦ παράγειν ὑπερθυμασία ἀποτελέσματα διὰ μέσων φυσικῶν μὲν ἀλλ' ὑπὲρ τὴν διάνοιαν τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ τεχνητὴ μαγία εἶναι ἡ τέχνη τοῦ βασκαίνειν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοῦ ἐκχαμβοῦν τοὺς θεατὰς ἢ δι' αὐτομάτων, ἢ διὰ ταχυδακτυλογραφῶν, ἢ διὰ παιγνιδίων φυσικῆς. Ἡ λευκὴ μαγία εἶναι ἡ τέχνη τοῦ ποιεῖν ἐκπληκτικὰς ἐγχειρήσεις διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἀγαθῶν ἀγγέλων ἢ ἀπλῶς δι' ἐπιτηδειότητος καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐπικλήσεως ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δοξάζουσιν ὅτι ὁ Σολομῶν εἶναι ὁ ἐφευρετής, ἐν τῇ δευτέρᾳ, ἡ λευκὴ μαγία εἶναι ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν φυσικὴν μαγίαν, συγχεομένη καὶ μετὰ τῆς ταχυδακτυλογραφίας. Ἡ μελανὴ ἢ διαβολικὴ μαγία, διδασκομένη ὑπὸ τοῦ δια-

βόλου καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιφρόνην αὐτοῦ ἐκτελούμενη εἶναι ἡ τέχνη τοῦ συμφωνεῖν μετὰ τῶν δαιμόνων συνεπείᾳ συνθήκης μετ' αὐτῶν γενομένης, καὶ τοῦ μεταχειρίζεσθαι τὴν ἐπιφρόνην αὐτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ὑπερφυσικῶν ἀποτελεσμάτων. Ἐπὶ ταύτῃ τῇ μαγίᾳ κατηγοροῦνται οἱ κυρίως λεγόμενοι μάγοι. Ὁ Χάμ ὑπῆρξε, λέγουσιν, ὁ ἐφευρὼν ἢ μᾶλλον ὁ διαφυλάξας αὐτὴν διότι ὁ θεὸς ἐπεμψε τὸν κατακλυσμὸν, λέγουσιν οἱ δαιμονογράφοι, μόνον καὶ μόνον ὅπως καθάρισις τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ μάγου καὶ τοῦ γοητῆ, οἵτινες τὴν ἐρύπακον. Ὁ Χάμ ἐδίδαξε τὴν μαγίαν καὶ τὴν γοητείαν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Μιστάϊμ ὅστις ἕνεκα τῶν μεγάλων θαυμάτων, ἅτινα ἔκαμεν ὀνομάσθη Ζωροάστρης. Λέγεται ὅτι συνέθεσεν 400 χιλιάδας στίχους ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ ὅτι ἀπήχθη ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του.

Πάντες οἱ λαοὶ ἀνεγνώρισαν τὴν ὑπαρξίν τῆς μαγίας, καὶ τὰ ισχυρότερα τῶν ισχυροτέρων πνευμάτων οὐδέποτε θέλουσιν ἀρνηθῆ αὐτὴν, ἀφοῦ εἶδον τινὰ τῶν θαυμασίων τοῦ μαγνητισμοῦ. Ἐδῶ μόνον περὶ πραγμάτων θέλομεν ὀμιλήσει, οὐχὶ δὲ περὶ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν ἄς εἴπωμεν δ' ἅπασι διὰ πάντος ὅτι ἀπέδωκαν εἰς τὴν ὑποχθόνιον ταύτην τέχνην πολλὰ συμβάντα ἅτινα οὐδ' ὀλίγως συνέβησαν. Εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ συγγραφεῖς τῶν παρελθόντων αἰώνων περιέβαλον τὴν ἱστορίαν διὰ μαγικῶν γεγονότων ἀμφισβόλου πίστεως. Ἡ μαγία λέγουσι, δίδωσιν εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτὴν δυνάμιν καθ' ἣς οὐδὲν δύναται νὰ ἀντιστηῖ δι' ἐνὸς κτύπου τῆς ράβδου, διὰ μιᾶς λέξεως, δι' ἐνὸς σημείου οἱ μάγοι ἀναποδογυρίζουσι τὰ στοιχεῖα, μεταβάλλουσι τὴν ἀμετάβλητον τάξιν τῆς φύσεως, καταλείπουσι τὸν κόσμον εἰς τὰς τοῦ Ἄδου δυνάμεις, ἀπελευθεροῦσι τὰς τρικυμίας, τοὺς ἀνέμους καὶ τὰς καταγίδας, ἐν μιᾷ λέξει φέρουσι τὸ ψύχος καὶ τὸν καύσωνα. Οἱ μάγοι καὶ οἱ γοητῆς, λέγει ὁ Necker, φέρονται ἐπὶ πτεροῦγων ἀνέμου, μεταβαίνουσιν ὅπου θέλουσι καὶ περιπατοῦσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὡς ὁ πειρατής Ὀδδων, ὅστις περιεφέρετο τῆδε καχεῖσε ἐν τρικυμώδει θαλάσῃ ἀνευ πλοίου καὶ σχεδίας. . . .

Διηγούνται ὅτι μάγος τις ἔκοψε τὴν κεφαλὴν τοῦ ὑπηρετοῦ του ἐπὶ παρουσίᾳ πλείστων ἀνθρώπων, οὗς ἤθελε νὰ διασκεδάσῃ πάντοτε δ' ἔκοψε τὴν κεφαλὴν ταύτην ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐπαναθέσῃ αὐτὴν ἀλλ' ἐνῷ προὔτιθετο νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ, εἶδεν ἕτερον μάγον ὅστις ἀνθίστατο εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ταύτην ὀργισθεὶς ἀνεγείρει τὸ ξίφος καὶ κόπτει μετὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀντιπάλου του ἐπαναθέτει τὴν τοῦ ὑπηρετοῦ κεφαλὴν καὶ γίνεται ἀφαντος. Ταῦτα βεβαίως εἶναι μυθοπλαστικά, ἀλλ' ἀπὸ τὰς μυθοπλαστίας ταύτας εἶναι ἐμπλεως ἡ τοῦ Μεσσοῦ Αἰῶνος ἱστορία.

Ἄλλος μάγος τῷ 1284 ἀπλευθέρωσε τὴν πόλιν Hameln ἐκ τῶν πολυαριθμῶν μωρῶν οἵτινες τὴν ἐκάκουν κατώρθωσε δὲ τὸ θαύμασιον τούτο διὰ μεμαγευμένου αὐλοῦ, οὗ οἱ ἤχοι προσεῖλκυσαν τοὺς μωροὺς βιβθέντας κατὰ τῶν ὑδάτων τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην, οἱ ἄρχοντες τῆς Hameln ἠρνήθησαν εἰς τὸν μάγον τὴν συμπεφωνημένην τιμὴν. Ἄλλ' οὗτος ἐξεδικήθη φαικτὰ λαθῶν ἕτερον αὐτὸν ἤρχισε νὰ αὐλῇ καὶ εὐθὺς ὄλα τὰ παιδιά τῆς πόλεως προσεῖλκυθησαν πρὸς αὐτόν τι ἀπέγειναν εἶναι ἀγνωστον, διότι οὐδέποτε πλέον τὰ ἐπανείδον, αἱ περιγραφῆται ὅμως διαβεβαιούσιν ὅτι μετηνέχθησαν εἰς Τρανσυλβανίαν. Τὴν παραδοσὴν ταύτην ὑποστηρίζουσιν ἐπίσημα μνημεῖα καὶ χειρόγραφα, ἐξ ὧν ὁ Γερμανὸς Gustave Nieritz ἐπλάσσε φανταστικὸν διήγημα (1).

Ὁ Mouchenberg διηγείται ἐν τῷ Argenis τὰς παραδόξους τύχας τοῦ μάγου Λέξιλλη. Ὁ μάγος οὗτος ἦτο πεφυλακισμένος κατὰ διαταγὴν τοῦ Βασιλέως τῆς Τυρινῆς. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ συνέβη παράδοξόν τι εἰς τὸν υἱὸν τοῦ δεσμοφύλακος τοῦ Λέξιλλη. Ὁ νέος οὗτος εἶχε νυμφευθῆ καὶ οἱ συγγενεῖς ἐτέλουν τοὺς γάμους ἐκτός

(1) Ἴδε τὴν παράδοξον ταύτην παράδοσιν ἐν ταῖς Legendes des Commandements de Dieu. Παρβλ. καὶ τὴν Γαλλικὴν μετάφρασιν τοῦ Μεμαγευμένου Αὐλοῦ τοῦ Nieritz ἐκπονηθείσαν ὑπὸ J. B. J. Champagnac. τόμ. εἰς 12.

τῆς πόλεως. Τῆς ἐσπέρας ἐπελούσης ἐπεδόθησαν εἰς τὸ παίγιον τῆς σφαίρας· ὁ νεόφυμος διὰ τὴν χεῖρα ἐλευθέραν ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ δακτύλου τοῦ τὸν γαμήλιον δακτύλιον καὶ τὸν ἔθηκεν εἰς τὴν χεῖρα ἀγάλματός τινος κειμένου ἐκεῖ που πλησίον. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ παίγιον ἐπιστρέφει ὁ νέος εἰς τὸ ἀγαλμα διὰ τὴν ἀναλάβῃ τὸν δακτύλιον· ἀλλ' ἡ χεῖρ τοῦ ἀγάλματος ἦν κεκλεισμένη καὶ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ ἐκβάλῃ αὐτόν (1). Ὁ νέος οὐδὲν εἶπε περὶ τοῦ θαύματος τούτου, ἀλλ' ὅταν οἱ λοιποὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, ἐπανῆλθε μόνος ἐνώπιον τοῦ ἀγάλματος, εὔρε τὴν χεῖρα ἀνοικτὴν καὶ ἐκτεταμένην ὡς πρότερον, ἀλλ' ὁ δακτύλιος ἔλειπεν· τὸ δεύτερον τούτο συμβεβηκὸς τὸν ἐξέπληξε τὰ μέγιστα. Μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του παρὰ τῆ συζύγῳ, ἦν ὁμοῦς μάτην ἀπεπειρατὸ νὰ ἐναγκαλισθῆ στερεόν τι σῶμα παρενετίθετο ἀδιακόπως πρὸ αὐτοῦ. Μάτην προσεπάθει ὁ δυστυχῆς νέος νὰ πλησιάσῃ τὴν σύζυγόν του, τὸ ἀόρατον φάσμα τὸν ἀπέθει· τίς εἶναι, ἀνακράζει τέλος. «Βίμαι τὸ ἀγαλμα, εἰς οὗ τὸν δακτύλον ἔθηκες τὸν δακτύλιον· ἐπομένως εἶμαι ἡ νόμιμος σύζυγός σου, καὶ ἐμὲ ὀφείλεις νὰ ἐναγκαλισθῆς.» Ἐντρομος ὁ νεαρὸς σύζυγος ἀπεκάλυψε τὰ πάντα εἰς τὴν σύζυγον καὶ τοὺς συγγενεῖς του. Ὁ πατὴρ του συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ εὔρῃ τὸν Λέξιλλον ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ τῷ παρέδωκε τὴν κλεῖδα. Ὁ νεόφυμος μετέβη εἰς τὸ δεσμοτήριον καὶ εὔρε τὸν μάγον κοιμώμενον ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἀφοῦ μάτην ἐπρόσμεινεν ἰκανὴν ὥραν ὅπως ἀνεγερθῆ, θελήσας νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ ἔσυρεν ἐλαφρῶς τὸν πόδα . . . ὁ πούς μετὰ τῆς κνήμης ἔμεινεν εἰς τὴν χεῖρά του. Ὁ Λέξιλλος τότε ἀνεγείρεται κραυγάζων δεινῶς· ἡ θύρα τῆς φυλακῆς ἐκλείσθη ἀφ' ἐαυτῆς· ὁ δυστυχῆς νεόφυμος τρέμων ἐβρίβη εἰς τοὺς πόδας τοῦ μάγου ζητῶν συγγνώμην διὰ τὴν ἀνικανότητά καὶ ἐξαιτούμενος τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Ὁ μάγος ὑπεσχέθη νὰ τὸν ἀπελευθερώσῃ

ἀπὸ τὸ ἀγαλμα, ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου ἐζήτησε τὴν ἀπελευθερώσιν του. Τούτων συμφωνηθέντων, εἶπε πρὸς τὸν νέον. «Ὑπαγε τὸ μεσονύκτιον εἰς τὸ γειτονικὸν σταυροδρόμιον καὶ πρόσμενον ὄρθιος καὶ σιωπηλὸς τί θὰ συμβῆ. Θὰ ἴδῃς διαβαίνοντα ἐκεῖθεν πλείστα πρόσωπα, ἐρίππους, πεζοὺς, εὐγενεῖς, τοὺς μὲν ὀπλισμένους, τοὺς δὲ ἀόπλους, τοὺς μὲν θετλιμένους, τοὺς δὲ χαίροντας. Ὅ,τι καὶ ἂν ἴδῃς καὶ ὅ,τι ἂν ἀκούσῃς φυλάχθητι οὔτε νὰ ὀμιλήσῃς οὔτε νὰ κινηθῆς. Μετὰ τὸ στίφος τούτο θέλει διαβῆ πρὸ σοῦ ἓνας κάποιος μέγας τὸ ἀνάστημα καθήμενος ἐφ' ἄρματος· θὰ δώτῃς πρὸς αὐτὸν σιωπηλῶς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην καὶ ὅ,τι ἐπιθύμεις θὰ γίνῃ. Ἐφοῦ εἶπε ταῦτα ὁ μάγος, διώρθωσε τὴν κνήμην του καὶ ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ νεανίας ἐπραξεν κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ μάγου· εἶδε τὴν συνοδίαν διαβαίνουσαν, τελευταῖον δ' ἐρχόμενον τὸν ἀρχηγὸν ἐν ἄρματι θριαμβευτικῶ. Διέβη πρὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ δεσμοφύλακος καὶ ῥίπτων ἐπ' αὐτοῦ τρομερὰ βλέμματα, τὸν ἠρώτησε μὲ ποῖον δικαίωμα ἐτόλμα νὰ εὐρεθῆ ἔμπροσθέν του. Ὁ νέος ἂν καὶ ἐφοβήθη, ἔσχεν ὁμοῦς τὸ θάρρος νὰ προτείνῃ τὴν χεῖρα καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἐπιστολὴν. Τὸ πνεῦμα ἀναγνωρίσας τὴν σφραγίδα, ἀνέγνω τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀνέκραξεν. Ἄ! αὐτὸς ὁ Λέξιλλος θὰ ἦναι ἀκόμη μακρὸν χρόνον ἐπὶ γῆς! . . .» Μετ' ὀλίγον ἐπεμψεν ἓνα τῆς συνοδίας του νὰ ἀφαιρέσῃ τὸν δακτύλιον ἐκ τοῦ δακτύλου τοῦ ἀγάλματος, καὶ οὕτως ὁ νεαρὸς σύζυγος δὲν ἐθαυροβόθη πλέον.

Ἐν τούτοις ὁ δεσμοφύλαξ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Τύνιδος ὅτι ὁ Λέξιλλος ἐδραπέτευσεν. Ἐνῶ δὲ πανταχόθεν τὸν ἀνεζήτησαν, ὁ μάγος εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἀκολουθούμενος ἀπὸ εἰκοσάδα νεανίσκων φερόντων ἐκλεκτὰ διὰ τὸν ἡγεμόνα ἐδέσματα· πλὴν οὗτος, ἂν καὶ ὠμολόγησεν ὅτι οὐδέποτε ἔφαγε μὲ τὸσαῦτα ἄρεσιν, διέταξεν ὁμοῦς νὰ συλλάβωσι τὸν κοιμίσαντα αὐτὰ Λέξιλλον. Οἱ φύλακες ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ ὅπως τὸν συλλάβωσιν, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ εὔρον νεκρὸν κύνα, εἰς οὗ τὴν κοιλίαν εἶχον ὄλοι τὰς χεῖρας . . . θαῦμα ὅπερ προῦκᾶλεσε τὸν γενικὸν γέλωτα. Εὐθὺς ἔσπευσαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μάγου, ὅστις ἰστάμενος

(1) Τὰ περὶ δακτύλου καὶ ἀγάλματος εὐρηγὰ εἰς πολλὰ τοῦ Μεσαιῶνος συναξάρια.

ἀτάραχος εἰς τὸ παράθυρον ἔβλεπε τοὺς πάντας σπεύδοντας δι' αὐτόν. Μόλις οἱ στρατιῶται τὸν εἶδον καὶ ἐτρέξαν πρὸς τὴν θύραν ἧτις ἔκλεισε παρευθὺς. Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως, ἀνεβόησεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν φυλάκων, παραδόχῃ, ἄλλως ἂν ἀρνηθῆς κρημνίζομεν τὴν θύραν. Καὶ ἂν παραδοθῶ, εἶπεν ὁ Λέξιλλος, τί θὰ μὲ κάμειτε; — Ὅ,τὸς ὁδηγήσωμεν εὐγενέστατα εἰς τὸν βασιλέα. — Καλῶς, ἀλλὰ πόθεν θὰ μεταβώμεν; — Ἀπὸ τῆς ὁδὸν ταύτην, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς στρεφόμενος πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ δεικνύων αὐτὴν διὰ τοῦ δακτύλου. Πλὴν αἶφνης εἶδε μέγαν ποταμὸν, ὅστις ἤρχετο κατ' αὐτοῦ ἐπαυξάνων τὰ ὕδατά του καὶ πληρῶν τὴν ὁδόν, ἦν ὑπεβείχε, κατὰ ποιούτον τρόπον, ὅστε ἐν μιᾷ στιγμῇ καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται εὐρέθησαν μέχρι τοῦ λαίμου ἐν τοῖς ὕδατι. Ὁ Λέξιλλος γελῶν, τοῖς ἐκράγυζεν ἄνωθεν. Ἐπιστρέψατε εἰς τὰ ἀνάκτορα, διότι ἐγὼ δὲν ἔχω ὄρεσιν νὰ ὑπάγω.

Ὁ ἡγεμὼν μαθὼν τούτο, ἀπεσάσισε νὰ ἀπολέσῃ τὸ στέμμα του μάλλον ἢ νὰ ἀφήσῃ ἀτιμώρητον τὸν μάγον· ὀπίσθη λοιπὸν καὶ μετέβη πρὸς καταδιώξιν του· τὸν εὔρε δ' ἐν τῇ ἐξοχῇ περιπατοῦντα ἀμεριμνον. Οἱ στρατιῶται τὸν περιεκύκλωσαν διὰ νὰ τὸν συλλάβωσιν· ἀλλ' ὁ Λέξιλλος δι' ἐνὸς σχήματος κατώρθωσεν ὥστε ἐκαπστος στρατιώτης εὐρέθη ἔχων τὴν κεφαλὴν μεταξὺ δύο καμάκων καὶ ἐπ' αὐτῆς δύο κέρατα ἐλάφου, ἅτινα τὸν ἐμπόδιζον νὰ ἀποσυρθῆ. Διέμεινον ἀρκετὸν χρόνον εἰς τὴν θέσιν ταύτην, ἐνῶ συγχρόνως παῖδια ἐκτύπων διὰ ῥάβδων αὐτοὺς κατὰ κεφαλῆς . . . Ὁ μάγος ἐπήδα χαίρων ἐπὶ τῷ θεάματι τούτῳ, ἐνῶ ὁ ἡγεμὼν ἐξομῶν. Παρατηρήσας αἶφνης χαμαὶ εἶδε παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Λέξιλλου τεμάχιον περγαμνῆς τετραγώνων ἐφ' οὗ ἦσαν κεχαραγμένοι τινὲς χαρακτῆρες. Ὁ βασιλεὺς κύψας ἔλαβε τὸν χάρτην χωρὶς νὰ παρατηρηθῆ ἀπὸ τὸν μάγον καὶ ἐν τῷ ἄμα οἱ στρατιῶται ἀπόλεσαν τὰ κέρατα καὶ τοὺς καμάκας. Ὁ Λέξιλλος εὐθὺς συνελήφθη, ὠδηγήθη εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἰκρίωμα διὰ νὰ θανατωθῆ. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἔπαιξεν ἐπιτηδειότατον παίγιον· διότι ἐνῶ ὁ δῆμιος ἐπέφερε τὴν σπάθην ἐπὶ

τῆς κεφαλῆς του, τὸ κτύπημα ἔπεσεν ἐπ' ἀσκού πλήρους οἴνου ὅστις διεσκορπίσθη ἀναπάσαν τὴν πλατείαν· ὁ δὲ Λέξιλλος δὲν ἀνεφάνη πλέον εἰς Τύνιδα . . .

Ἰδοὺ ἐτέραῖστορία ἦν διηγείται ὁ Wierus. Μάγος τις τοῦ Μαγδεμβούργου ἐκέρδιζε τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐπαγγελλόμενος τὸ ἔργον του καὶ ἐκτελῶν μαγίας, γοητίας καὶ ταχυδακτυλογραφίας ἐπὶ τινος δημοσίου θεάτρου. Ἡμέραν τινὰ ἐδείκνυεν ἀντὶ εὐτελοῦς ἀργυρίου μικρὸν τινα ἵππον, ὃν ἔκαμνε νὰ ἐκτελῆ τῇ βοήθειᾳ τῆς μαγίας πράγματα ἀπίστευτα. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ παίγιον τοῦ ἀνέκραξεν ὅτι ἐκέρδιζεν ὀλίγιστον ἀργύριον μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι ἐσκόπευε νὰ ἀναβῆ εἰς τὸν ἀέρα. Ἐβρίβη λοιπὸν τὸ μαστίγιον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ μαστίγιον ἤρχιζε νὰ ἀναβαίνει. Ὁ μικρὸς ἵππος ἀρπάξας μὲ τὸ στόμα του τὴν ἄκρην τοῦ μαστιγίου, ἀνυψώθη ἐπίσης. Ὁ μάγος ἔλαβε τὴν οὐρὰν τοῦ ἵππου καὶ ἀνυψώθη ἐπίσης· ἡ σύζυγος τοῦ ἑμπειροῦ τούτου μάγου ἔλαβε τοὺς πόδας τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὃν ἠκολούθησε· τέλος ἡ ὑπέρτρια συνεσπειρώθη εἰς τοὺς πόδας τῆς κύριας τῆς, ὁ ὑπέρτης εἰς τὸ φόρεμα τῆς ὑπέρτριας καὶ μετοῦ πολὺ μαστίγιον, ἵππος, μάγος, ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ἡ ὑπέρτρια καὶ ὁ ὑπέρτης ἀνυψώθησαν τόσον ὑψηλὰ ὥστε ἐγένοντο ἀφαντοί. Ἐνῶ ὄλοι οἱ θεαταὶ διέμενον ἐκπληκτοὶ ἐκ θαυμασμοῦ ἐπῆλθεν ἀνθρωπὸς τις, ὅστις τοὺς ἠρώτησε διατὶ χαίνουσιν ὡς αἱ κορώναι κυττάζοντες πρὸς τὰ ἄνω· καὶ ὅταν ἔμαθε τὴν αἰτίαν, ἡσυχάσατε, τοῖς εἶπε, τὸν εἶδον εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πόλεως κατερχόμενον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μὲ ὄλιν τὴν συνοδίαν (1).

Διηγούνται ὅτι ὁ Hermingius περίφημος θεολόγος ἀνεφέρεν ἡμέραν τινὰ δύο λατινοὺς στίχους εἰς ἐν τῶν μαθημάτων του καὶ προσέθηκε διὰ νὰ ἀστείευσθῆ ὅτι ἔχουσι τὴν δύναμιν νὰ διώξωσι τὸν πυρετὸν καθότι εἶναι μαγικοί. Εἰς τῶν ἀκρατῶν ἐπειράθη τούτου ἐπὶ τοῦ ὑπέρτου του καὶ τὸν ἰάτρευσε. Μετὰ ταῦτα διεδόθη τὸ ἰατρικὸν καὶ πολλοὶ πυρέσσοντες ἰάθησαν. Ὁ Her-

(1) Wierus de proest, β. βλ. Β' κεφ. VII.

pingius μετά ταύτα εβρέθη ήναγκασμένος να όμολογήσῃ ότι άστεινόμενος είχαν εΐπει ότι οι άτρίχοι ούτειςίναί άντιτυρωτικοί. Έκτοτε το ιατρικόν κατέπεσεν άν και τινες δέν μετεπίσθησαν εκ τῆς πρώτης αύτων ιδέας. Έκ τούτου προκύπτει ότι πολλοί άσθενεΐαι υπάρχουν μόνον εν τῇ φαντασία του άσθενούτος.

Η μαγία ανεφάνη τῷ 1859 εν Σουηδία υπό μορφήν διαβολικῆς τινος επιδημίας. Ίδου τι έγγραφον εκείθεν κατ' εκείνην τήν εποχήν.

« Παραδόχος δεισιδαιμονία, ήτις έλαβε τήν μορφήν άληθούς επιδημίας, επεκράτησε κατ' ά τήν τελευταίον θερος εις επαρχίας τινάς τῆς Σουηδίας. Ο διοικητής του τμήματος Leksand όκτωρ Hyaser, επιφορτισθείς να κάμη έρευνας, εβδαιώσεν εν τῇ αναφορᾷ αυτού τ' ά εξῆς γεγονότα.

» Η δεισιδαιμονία αύτη έχει πολλήν τήν όμοιότητα με τήν δεισιδαιμονίαν τών κατ' ά τόν Μεσαίωνα μαγισσών, αίτινες έπίστευον ότι παρευρέθησαν εις τ' ά Σάββατον του διαβόλου, άπερ εν Σουηδία ελέγετο πηγαίνειν εις Blokulla. Αλλά τώρα, περιέργως πάνυ, μόνα τ' ά παιδιά καταλαμβάνονται υπό τῆς δεισιδαιμονίας ταύτης και δέν μεταβαίνουσι πλέον εις Blokulla άλλ' εις Josefsdal, παρ' ά τήν Στοκχόλμην.

» Ίδου τι διηγούνται τ' ά παιδιά επί τών αποδημιών τούτων. Κατ' ά πρώτον μεταβάλλονται εις σκώληκας και δραπετεύουσι τών οικιών των δι' όπῆς γιγνομένης εν τῷ παρ' ά θύρῳ, έπειτα λαμβάνουσι τήν μορφήν κισσών και όταν αναθροισθώσιν όλα όμοιά αναλαμβάνουσι τήν παιδικήν μορφήν. Τότε ά ναβαίνουσιν επί δερμάτων βοών ή δαμάλεων εις τόν άέρα προς κωδωνοστάσιόν τι όπου άφιερούνται εις τόν διάβολον. Αρχαίωθεν άφῆρουν τεμάχιόν τι εκ του μετάλλου του κώδωνος προφέροντες τ' ά λέξεις ταύτας: Εΐθε ή ψυχή μου ούδέποτε να φθάσῃ εις τ' ά βασιλείον του Θεού πριν τ' ά μετάλλον τούτο γίνῃ εκ νέου κώδων. Σήμερον τ' ά άλευρον αντικατέστησε τ' ά μετάλλον και μόλις φθ' ά σωσιν εις Josefsdal τ' ά παιδιά έτοιμάζουσι ζύμην τινά καλούμενήν welling, ήν τρώγουσι κοινή με τ' ά κακοποιόν πνεύμα άπερ καλείται Nordsgub (ό γέρων Βορρά).

» Το πνεύμα τούτο όταν χορηγ' ά φέρει λάτ' ά ρια υποδήματα άτινα εκβάλλει άμα θεομανθῆ. Σχεδόν όλα τ' ά παιδιά τών δύο δήμων Gagnef και Mockjards έχουσι τ' ά δεισιδαιμονίας ταύτας και τινά μ' ά υποφ' ά ρουσι, τ' ά πλείστα όμως διακένται λίαν καλώς. Οι συγγενείς ούτινες πιστεύουσι τ' ά τέκνα αύτων άπωλοτότα και άφιερωμένα εις τόν ήγεμόνα του σκότους άπελπίζονται άλλοι δέ, και ούτοι είναι οι μάλλον δεισιδαιμονες, όταν τ' ά τέκνα των δέν θέλωσι να όμολογήσασί τι τ' ά εξαναγκάζουσι διά μυρίων άπιστεύτων βασιάνων.

» Μικρόν τι παιδίον καλούμενον Grabo Rehr, άπερ έπεδεδάιον ότι μετέβη πλειστάκις εις Josefsdal διηγείτο ότι μικρά κόρη του χωρίου, τρώγουσα τ' ά welling μετ' ά τών άλλων, τ' ά έχυσεν εις τ' ά πρόσωπον, εξ ου προέκυψεν άνιάτος πληγή. Καί τῷ όντι ή μικρά κόρη έπασχε παρ' ά τόν έφθαλμόν εκ πληγῆς χειρίστης φύσεως, ής ήγνόει τήν άφορμήν. Π' άς τις δύναται να φαντασθῇ πόσον δυσαρεστον εντύπωσιν έπροξένησεν ή εΐδησις αύτη εις τήν δυστυχή μητέρα του κορασίου άπερ όμως ουδέμιαν ιδέαν, ούτε περι Josefsdal ούτε περι welling ειχεν.

Ετύχως ή επιδημία αύτη καθουήχασεν επ' ά λίγον, αλλά τ' ά πνεύματα τών δυστυχών χωρικών ουχ' ά ηττον είναι συγκεκινημένα, και οδονηρά συμπτώματα τῆς αύτῆς επιδημίας αναφύονται εν τοις πέριξ.

Κατ' ά πάντας τούς χρόνους και παρ' ά τοις λαοίς και τοις πεπολιτισμένοις και τοις μη, ανεφάνη μέγας αριθμός μάγων και πολλά άπερ αυτών και κατ' ά αυτών έγράφησαν, ών τήν άπαριθμησιν κρίνομεν ένταύθα περιττήν.

(Εκ του Γαλλικού).

ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ.

Μεταξύ τών άραιών οικοδομημάτων, άτινα προσβάλλουσι τούς όφθαλμούς του άπλήστου περιγηγητού τῆς Νεαπόλεως, άλλ-

θ' άς άριστούργημα τέχνης πρωτεύει τ' ά τών Ανακτόρων αύτῆς.

Τ' ά έξοχον τούτο οικοδόμημα ήγήθη κατ' ά τας άρχάς του 17ου αΐωνος υπό του Δουκ' ά Λέμου, προϊσταμένου ως αρχιτέκτονος του σπουδαίου κατ' ά εκείνην τήν εποχήν Δομινίκου Φοντάνα. Η έξωτερική πρόσοψις στηρίζεται επί τριών στίχων στηλών, ών αι κορυφαί κοσμοούνται υπό γεισώματος εκ πυραμίδων και άγγείων. Τ' ά μέτωπόν του έχον μήκος 520 παλαμών τῆς Νεαπόλεως, και ύψος 110, εΐνε τ' ά μόνον άπερ σώζεται εκ τῆς αρχικῆς αρχιτεκτονικῆς, διότι τ' ά λοιπόν κατ' ά τας μεταγενεστέρας εποχ' άς έβρύθμισθη διαφόρως, και πρό πάντων μετ' ά τήν πυρκαϊά του 1857, ήτις μέγα μέρος κατέστρεψε. Η μεγάλη αύλή κοσμεΐται υπό σταών προς άς άγις αξιόλογος κλίμαξ, έχουσα εκάτερωθεν τ' ά κολοσιαία άγάλματα του Έβρου και του Τάγου.

Ο, τι εκπλήττει τούς όφθαλμούς εΐνε ή σωρεία τών πολυτιμοτάτων εκείνων έλαιωγραφιών αίτινες καλύπτουσι τ' ά παρειάς τών δωματίων, άτινα εΐσι προς ύποδοχ' άν προωρισμένα κατ' ά τας επισήμους ήμέρας. Εκεί βλέπει τις τών έξοχωτέρων άριστοτεχνών Camuccini, Rembrand, Titiano κτλ. τ' ά άραιότερα έργα, ως λ. χ. τόν θάνατον του Καίσαρος και τῆς Βιργινίας, τόν Γονζάλβην Κορδούβιον, τόν Μ. Αλέξανδρον, τόν Έβρίκον Η' και τήν λαμπράν εικόνα τών δύο φιλαργύρων.

Ετι διαφόρους συνθέσεις ως λ. χ. τήν άγιαν οικογένειαν κατ' ά απομίμησιν του Ραφαήλου, τ' ά όνειρον του Ίωσήφ, τήν φιλονεικίαν τών δικηγόρων, τήν παρθένον πρό του γονυκλιτούς Βρούνου και τόν λιθολούμενον Όρφέα.

Τ' ά λοιπά δώματα κοσμοούνται υπό νεωτέρων εικόνων του διασημου Corenzio. Η αίθουσα του θρόνου έχει τ' ά φάνωμα κεχρυσωμένον, πλήρες δε άναγλύφων παριστώτων επαρχίας του βασιλείου, και τούς ταίχους κεκαλυμμένους υπό κατηφέ κεντημένου με κρίνα και πλούσια άραβικά κοσμηματα. Τ' ά πολυτελές τούτο έργον έγένετο εις τ' ά Real Albergo de' Poveri κατ' ά τ' ά 1818' έτιμῆθη δέ ό επ' ά αυτού χρυσός άντι 100 χιλιάδων δραμάτων. Οτε ό Αυτοκρά-

τωρ τῆς Αυστρίας έπεσκέφθη τήν Νεάπολιν και είδε τήν πολυτελή αύτήν εργασίαν, εΐπεν ότι ό θρόνος τῆς Νεαπόλεως κοσμούμενος ούτω θα καθίστατο ό πλουσιώτερος πάντων.

Τ' ά νεωστ' ά επισκευασθέντα μέρη τών άνακτόρων εξωγραφήθησαν υπό τών καλλιτέρων καλλιτεχνών τῆς εποχῆς. Η μυθολογία τών Έλλήνων έδωσε και πάλιν τήν πλουσιωτέραν ύλην. Εκεί άναμίζ εΐνε τ' ά δειπνον τών θεών και οι γάμοι του Βάκχου και τῆς Αριάδνης, ό Έρωσ μετ' ά τῆς Ψυχῆς και ό Απόλλων με τ' άς Μούσας. Η Τερψιχόρη προσκαλούσα τ' άς Όρας ίνα άνοιξωσι τόν χορόν, τ' ά κακώματα και ή αίχμαλωσία του Έρωτος, τ' ά Έρωσ παΐς υπό τ' ά άρμα του Ζεφύρου, έρηθος υπό τ' ά του φίλου τῆς Γαλατείας, άνήρ υπό τ' ά του Βάκχου έρώντος τήν Αριάδνην και υπερήλιξ υπό τ' ά του Βορρέως.

Ετι τέσσαρες άλλαι εικόνες εΐλημμένοι έκ του μύθου τῆς Ψυχῆς, ή Δικαιοσύνη άκτινοβολούσα, και τι άραιον άγαλμα τῆς Σαπφούς του καλλιτέχνου Angelini.

Τ' ά ιδιαίτερα δώματα του βασιλέως και τῆς βασιλίσσης φέρουσιν εικόνας ζώντων εΐσέτι ζωγράφων, του Rubens και Miel. Πλησίαν τών δωματίων τούτων είναι ή βασιλική βιβλιοθήκη, ήν άπαρτίζουσιν ούκω αίθουσαι, εις άς εύλόγως δύναται τις να εΐπῃ ότι έναπετέθη πάν ότι ή ανθρωπινή διάνοια ήδυνήθη να παραγάγῃ. Εν αύτῇ σώζονται σπανιώτατα χειρόγραφα, λείψανα μεγάλων καταστροφών. Παρ' ά τήν δέ τ' ά μουσειον τών φυσικών επιστημών, άπερ διακρίνεται διά τ' ά σπουδαία και άφθονα έργαλειά του.

Μετ' ά τ' ά μουσειον άξιζα λόγου εΐνε ή εκκλησία ήτις εξωγράφθη από του Ι. Ρο. Ο εκ πολυτιμοτάτων λίθων πολυτελεστάτος βαθμός τῆς ανήκεν άλλοτε εις τήν εκκλησίαν τῆς Α. Θερεσίας.

Η δεσμονή τών βασιλικών πριγκήπιων εΐνε εις τ' ά εκ του μέρους τῆς θαλάσσης δώματα. Εκ του μέρους τούτου εξέρχεται τις εις εξώστην πλήρη προσημών και άγγείων εκ μαρμαρόν. Δένδρα άπειρα μεταβάλλουσιν εις γνήνον τήν έναέρσιον θέσιν του.

Η βασιλική όπλοθήκη περιέχει όπλα πάσης εποχῆς. Εκεί βλέπει τις τ' ά κράνος και τήν άσπίδα Ρογάρου του Νορμανδου,

τά όπλα 'Ρογήρου του Κόμητος της Σικελίας, τὰ του Φερδινάνδου δεκάτου της Αραγωνος, τὰ του Α. Φαρνεζίου και Β. Αμεδαίου· τὸ ζήφος όπερ ό Φερράντης Γ' έδωκεν εις τόν Σκανδενβέργ, εκείνο όπερ Δουδοβικός ό Μέγας έδώρησεν εις τόν Φίλιππον του Ανζού, τόν πρώτον τών βουρβώνων της Ισπανίας και όστις τὸ επέστρεψε εις τόν Βουρβώνον Κάρολον, όταν ούτος έκυρίευσεν τήν Νεάπολιν.

Ταύτα έν συνόψει περί τών Ανακτόρων της Νεαπόλεως. Έκτός τούτων είναι και τὰ έξοχικά, άτινα λέγονται palazzi di Capodimonte, ένεκα του ρωμαντικωτάτου λόφου, όν κατέχουσι φέροντο αυτό τὸ όνομα.

Τήν άνέγερσιν τούτων ήρξατο Κάρολος ό τρίτος κατά τὰ μέσα του 18ου αιώνος· επέρανε δέ ό άνεψιός του Φερδινάνδος ό δεύτερος κατά τὰ μέσα του ήμετέρου. Τὰ άνάκτορα ταύτα κοσμοῦνται υπό ώραιών εικόνων και πολυτελών επίπλων. Μεταξύ τών διαφόρων εικόνων της βασιλικής οικογενείας, βλέπει τις τήν του Φερδινάνδου Γ' και Καρολίνης της Αυστριακής μεθ' άλλης της οικογενείας των, έργον της Αγγελικής Κάουφμαν. Έκτός τών συγχρόνων υπάρχουν αι άλλαι εικόνας ιστορικής αξίας· ως λ. χ. ή του Πτολεμαίου του Φιλαδελφούς δεχομένου συγγραφέας, [ίνα πλουτίση τήν Αλεξανδρινήν βιβλιοθήκην και ή του Μ. Καρόλου δεχομένου τούς Ιταλούς σοφούς, ος προσεκάλεσε διά τὸ Πανεπιστήμιον της πρωτεύουσής του, ή του Διομήδους νικώντος εις τὸ στάδιον, ή του Ιωάννου ελέγχοντος τήν Ηρωδιάδα, ή της Κασάνδρας απαγομένης παρά του Αϊαντος, τέλος ή κολοσσιαία είκων της Ίου διθ δεικνυούσης εις τόν λαόν της Βυθανίας τήν κεφαλήν του Όλοφέρνη.

Τὰ τελευταία ταύτα άνάκτορα έχρησάμευον ως διαμονή κατά τὸ θέρος τών βασιλέων της Νεαπόλεως. Ήδη, ότε τὸ στέμμα της Νεαπόλεως έθραύσθη επί του μετώπου του τελευταίου Φερδινάνδου, άμφότερα χριστιμείουσιν ως άντικειμενα έξετάσεων περιέργων περιηγητών, άπλά νυν καλλιτεχνήματα, πλὴν και μεγάλα μνημεία της σπατάλης άισχροῦ παρελθόντος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΟΥΑΚΕΡΩΝ.

(Εκ τών του Βαλταίρου).

Ενόμισα ότι αι δοξασίαι και ή ιστορία τών Κουακέρων, λαού τσοσούτων παραδόξου, δικαιούσι τήν περιέργειαν παντός ευφρονούντος. Ηθέλησα να αναπαύσω τήν έμην έπιχειρήσας να έπισκεφθώ τίνα τών έπιστομότερων Κουακέρων της Αγγλίας, όστις μετὰ έμπορικόν βίον 30 έτών, στέργων τοις παρούσιν, άπεσύρθη εις έξοχην πηλσον του Λονδίνου· Ήδραμον εις τήν έξοχήν του συγκειμένην εν μικράς αλλά καλώς εκτισμένης οικίας, έχούσης άντι παντοίων κοσμημάτων μόνην τήν καθαρότητα. Ο Κουακέρος ήτο πρόδρομος τις γέρων, ούδέποτε παθών υπό νόσων, ως άείποτε κρατήσας τών παθών και ιδίως της άκολασίας· ούδέποτε επί ζωής μου είδον πρόσωπον ευγενέστερον, ούδ' ά μείζονά αγαθότητά έμφαίνον· ός πάντες οι όμόθησκοι αυτού, έφερν ενδυμα μέν άνευ πτυχών, περι τὰ πλάγμια, και άνευ κομψίων επί τών θυλακίων ή περι τὰ άκρα τών περιχειρίδων, πλιν δι ύψηλόν μετά γύρου κεκλιμένον. Με έδέχθη φέρων τόν πλιν του και προχώρων προς με άνευ ούδ' έμιας ύποκλίσεως· και όμως έφαινετο πολύ λιψ φιλοφρονητικώτερος τών άρεσκομένων να σύρωσι τὸ έν σκέλος όπισθεν τού έτέρου και να κρατῶσιν εις χειράς β,τι ήγόρασαν προς κάλυψιν της κεφαλής.

Φίλε, με είπε, βλέπω ότι είσαι ξένος· εάν δύναμαι να σοι φανώ χρήσιμος ήμίλησον. — Κύριε, απήντησα κλινών τὸ σώμα και ύπέρπων κατά τὸ έθιμόν μας τόν ένα πόδα προς εκείνον, έλπίζω ότι ή δικαία μου περιέργεια δεν θα σάς άπαρέση και ότι θα ευαρεστηθήτε να μοι δώσητε πληροφορίας περί του ήμετέρου θρησκείματος. — Οι έμοσθηεις σου, απήντησεν, εκένος, κάμνουσι πολλὰς ύποκλίσεις και φιλοφρονήσεις, αλλά ούδένα άκόμη είδον έχοντα τήν ιδιικήν σου

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

περιέργειαν· έμβα και πρώτον άς συνδειπνήσωμεν.

Εποίησα και πάλιν άλλας γελοίας φιλοφρονήσεις, διότι δεν δύναται τις βεβαιώς να έγκαταλείψη αίφνης πολυετή έθιμα, και μετά δειπνον λιτόν άρχάμενον και τελευτήσαν διά προσευχής, ήρχισα εγώ τας έρωτήσεις μου· και πρώτον έμνήσθην του έρωτήματος, όπερ τσάκις οι άγαθοι καθολικοί έπρότειναν εις τούς διαμαρτυρούμενους. — Απήντησα ότι ούδέποτε έσχον τήν τιμήν φιλάτε μου Κύριε, είσε βαπτισμένος; — Όχι, με απήντησεν ό Κουακέρος, όπως ούτε οι συνάδελφοί μου. — Πώς, προς θεού, δεν είσθε λοιπόν χριστιανοί; — Φίλε μου, άπεκρίθη ήδεία τή φωνή, μη όρκίζεσαι· είμεθα χριστιανοί, αλλά δεν νομιζομεν ότι ό χριστιανισμός συνίσταται εις τὸ χέειν όλίγον ύδωρ μεθ' άλατος επί της κεφαλής. — Ω, θεέ μου, επανέλαθον ταραχθείς υπό της βλασφημίας ταύτης, έλησμονήσατε λοιπόν ότι ό Χριστός έβαπτίσθη υπό του Ιωάννου; — Φίλε, μη όρκους σοι λέγω και πάλιν, λέγει ό αγαθός γέρων· ό Χριστός έλαβε μεν τὸ βάπτισμα παρά του Ιωάννου, άλλ' ούδένα έβάπτισεν· είμεθα δέ μαθηται του Χριστου και ουχι του Ιωάννου. — Α· πώς θα κατεκαίεσθε υπό της Ιεράς έξετάσεως! άνεκραξα. — Διά τὸ όνομα του Θεού, καϋμένη ανθρωπε, σταθήτε να σάς βαπτίσω.

Εάν τουτο μόνον άρκει προς ικανοποίησιν της αδυναμίας σου, θα τὸ εκάμναμεν προθύμως, υπέλαβε σοβαρως· ούδένα τών δεχομένων τὸ βάπτισμα καταδικάζομεν, αλλά νομιζομεν ότι οι προσθεύοντες θρησκείαν άλλως άγιαν και πνευματικήν όφείλουσιν όσον οίον τε να απέχωσι τών Ιουδαϊκων τύπων. — Άλλη βλασφημία, άνεκραξα πάλιν εγώ· Ιουδαϊκοί τύποι! — Ναι, φίλε μου, και τσόν Ιουδαϊκοί, ώστε πολλοί Έβραιοι μεταχειρίζονται έτι και σήμερα τὸ βάπτισμα του Ιωάννου. Συμβουλεύθητι τήν αρχαιότητα, θα μάθης ότι ό Ιωάννης άνένεωσε μόνον τὸ έθιμον όπερ επί πολλόν χρόνον ήν εν χρήσει παρά τοις Έβραίοις. Ο Ιησους έδέχθη τὸ βάπτισμα όπως υπεβλήθη εις τήν περιτομήν· αλλά και ή περιτομή και ή δια του ύδατος λούσις καταργήθησαν υπό του βαπτίσματος του Χριστου, βαπτίσματος πνεύματος και ψυχής, όπερ σώζει τούς αν-

θρώπους, ως είπεν και αυτός ό Πρόδρομος. Δι' αυτό λέγει και ό Παύλος προς τούς Κορινθίους, ου προς τὸ βαπτίζειν, αλλά προς τὸ διδάσκειν τὸ Ευαγγέλιον απείσιαλκέ με ό Χριστός. Όμοίως ό αυτός Παύλος δύο μόνον έβάπτισεν ύδατι και τούτους άκών περιέταμε τόν Τιμόθεον, ως οι άλλοι άπόστολοι περιέτεμον τούς θελοντας να βαπτισθώσι. Περιετήθησιν σύ; έπρόθεσε. Απήντησα ότι ούδέποτε έσχον τήν τιμήν ταύτην. — Λοιπόν φίλε, είπε, σύ μεν είσαι χριστιανός άπερίτμητος, εγώ δε άβάπτιστος. Ιδού πώς ό άγιος ούτος ανθρωπος έρηνευσε τρεις ή τέσσαρας περικοπάς της Γραφής ευνοϊκάς ταις δοξασίαις αυτού, λησμονών εν καλή πίστει εκατόν άλλας περικοπάς άλλως άντιθέτους. Δεν ήθέλησα να τῷ ύπομνήσω αυτάς, διότι ούδεν όφελος περιγιγνέτο μοι, συζητούντι μετ' άνδρός ένθουσιώδους. Διό μετέβην εις άλλας έρωτήσεις. — Και τι φρονείτε περί της μεταλήψεως; — Ούδέποτε μεταλαμβάνομεν, μοι απήντησε. — Πώς, δεν μεταχειρίζεσθε τήν μετάληψιν; — Όχι· πιστεύομεν εις μόνην τήν μετάληψιν τών καρδιών. Τότε μοι παρέθηκε πάλιν τας γραφάς και ώσει θεόπνευστος μοι ώμίλει προς άπόδειξιν ότι όλα τὰ μυστήρια είναι έφευρέσεις ανθρωπων και ότι ή λέξις μυστήριον ουδ' άπαξ εύρηται εν τῷ Ευαγγέλιω. — Συγχώρησον έμε τόν άμαθῆ· δεν σοι έξέθεσα ούδ' ό εκατοστόν τών άποδείξεων του θρησκείματος μου· αλλά δύνασαι να τας ίδης εις τήν Έκθεσιν της ήμετέρας πίστεως γεγραμμένης παρά του Robert Bagelay· τούτο είναι εν τών θαυμαστοτέρων βιβλίων του κόσμου. Οι έχθροι μας βεβαιούσιν ότι είναι πολύ κινδυνώδες, αλλά τουτο άποδεικνύει ότι είναι λογικώτατον· Τῷ ύπεσεγην ότι θα άναγνώσω τὸ βιβλίον αυτό και ό γέρων ενόμισεν ότι έπεισθην όπως γίνω συνάδελφος τών Κουακέρων.

Μετὰ ταύτα δι' όλίγων έδικαιολόγησεν αρχάς τών τινάς, αίτινες καθιστάσι τήν αίρεσιν αυτών περιφρονητέαν παρά τοις άλλοις. — Όμολόγησον, μοι είπε, ότι μόλις εκράτεις του γέλωτος, ότε απήντων εις άλλας τας φιλοφρονήσεις σου ενικώς, μηδ' άλλως άποκαλύπτων τήν κεφαλήν. Μοι φαίνεσαι όμως πολύ εύμαθής, ώστε δεν θ' άγνοήσ; ότι κα-

τά τους χρόνους του Χριστού οὐδὲν ἔθνος ἀντικαθίστα οὕτω κωμικῶς τὸν ἐπικόν διὰ τοῦ πλῆθυντικῆς ἔλεγον εἰς τὸν Αὐγουστον. Σε ἀγαπῶ, σέ παρακαλῶ, σέ εὐχαριστῶ δὲν ὑπέφερε μάλιστα οὗτος νὰ καλῆται οὔτε Κύριος, Dominus. Πολὺ βραδύτερον ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι νὰ καλῶνται ὑμεῖς ἀκεῖ οὐ, ὡσεὶ ἦσαν διπλοὶ, καὶ νὰ ἰδιοποιῶνται τοὺς ἀθλοὺς τίτλους τῆς μεγαλειότητος, τῆς ἐκ- λαμπρότητος, τῆς ἀγιότητος, καὶ αὐτῆς ἀ- κώμη τῆς θειότητος, τίτλους τοὺς ὁποίους σκώληκες τῆς γῆς δίδουσιν πρὸς ἀλλήλους, διαδεδαιούτους ἀναίσχυντος τὸ βαθύτατον αὐτῶν σέβας καὶ ὅτι εἰσὶν ταπεινότεροι καὶ εὐπειθέστατοι θεράποντες. Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀναξίου τούτου ἐμπορίου τοῦ ψεύδους καὶ τῆς κολακείας ὁμιλοῦμεν ἐνικῶς ἐξ ἴσου πρὸς τε βασιλεῖς καὶ ἀνθρακείας, οὐδένα χαί- ρεστώμεν, ἔχοντες διὰ μὲν τοὺς ἀνθρώπους φιλανθρωπία, σέβας δὲ μόνον διὰ τοὺς νό- μους. Ἐνδυνάμεθα διαφύγειν, ὅπως διηνεκῶς ἐνθυμώμεθα ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὁμοιάζωμεν τοὺς ἄλλους. Οἱ ἄλλοι φέρουσι τὰ σημεῖα τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν, ἡμεῖς δὲ τὰ τῆς χρι- στιανικῆς ταπεινότητος. Φεύγωμεν τοὺς πρὸς ἀναψυχὴν ὁμιλοῦς τῶν ἀνδρῶν, τὰ θε- ἄματα, τὰ παίγνια, θεωροῦντες οἰκτρὸν τὸ ἀπασχολεῖν διὰ τοιαύτων ἀνοησιῶν τὸν νοῦν, ὅπου ὁ Θεὸς πρέπει νὰ ἐδρεύῃ. Οὐδέποτε ὀρκιζόμεθα οὔτ' ἐν δικαστηρίοις διότι φο- νοῦμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ παταγῶμεν τὸ ἄ- νομα τοῦ ἰψίστου εἰς τὰς οἰκτρὰς τῶν ἀν- θρώπων ἐριδας. Ὄταν προσκαλώμεθα ὑπὸ τῶν δικαστῶν δι' ὑποθέσεις ἄλλων, (διότι ἡμεῖς οὐδέποτε ἔχομεν δίκαια) λέγομεν τὴν καὶ τότε δὲ ἡχεῖ, ὅπως πρέπει, ὁ αἰκὸς τοῦ ἀλήθειαν δι' ἐνὸς γὰρ, ἢ ἄλλο, εἰ δικασταὶ Κυρίου. — Δὲν ἔχετε λοιπὸν ἱερεῖς; — μᾶς πιστεύουσιν, ἐν ᾧ τόσοι ἄλλοι ἐπιор- κοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελίου. Οὐδέποτε ἀτρέχομεν εἰς πολέμους, οὐχὶ φόβου τοῦ θα- νάτου, ὃν εὐχαρίστως αἰετοπε ἀναμένομεν, ἀλλὰ φόβου τῆς ἐξομωσίως ἡμῶν πρὸς λύ- κους καὶ τίγρεις, ἐν ᾧ ἐκμεθα ἄνθρωποι. Ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παραγγεῖλας τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπην καὶ τὴν ὑπομονὴν τῶν δει- νῶν δὲν θέλει βεβαίως νὰ διερχώμεθα τὰς θαλάσσας, ὅπως σφραγίσωμεν ἀδελφοῦς πει- θόμενοι εἰς τυμπανιστὰς ἢ εἰς δημίους ἀξι- ωματικούς. Πόσον στεναζόμεν σιωπηλοὶ, ὅταν ἐνόητε βλέπωμεν τοὺς φρονεῖς τούτους

ἐπιστρέφοντας ἐν θριάμβῳ μετὰ νίκην τινὰ καὶ τοὺς πολίτας ὑποδεχομένους ἐν χαρᾷ καὶ φωταγωγοῦντας ὅλον τὸ Λονδίον δι' ἔργα τόσον χριστιανικά!

II

Τοιαύτη περίπου ὑπῆρξε ἡ μετὰ τοῦ ἀν- θρώπου τούτου ἀνδιέλεξις μου (1). Ἐξε- πλάγην δὲ ἐπι πλέον, ὅταν τὴν ἐπομένην Κυριακὴν μετ' ὠδήγησε εἰς μίαν τῶν πολλῶν ἐν Λονδίῳ ἐκκλησιῶν τῶν. Ὄταν εἰσῆλθον μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ μου, ὑπῆρχον περίπου τε- τρῆκοῖσι ἄνδρες καὶ τριακόσιαι γυναῖκες, αἱ μὲν καλύπτουσαι τὸ πρόσωπον, οἱ δὲ φέροντες τοὺς πλατεῖς αὐτῶν πύλους. Πάν- τες ἐκάθητο ἐν βαθείᾳ σιωπῇ· οὐδεὶς δὲ ἔρριψε τὰ βλέμμα ἐπ' ἐμοῦ, ὅταν διήλθον διὰ μέσου αὐτῶν. Μετὰ σιωπὴν ἐνὸς τετάρτου, ἡ- γέρθη τις, ἀπεκαλύφθη τὴν κεφαλὴν καὶ μετὰ τινὰς στεναγμοὺς ἀπήγγειλεν ἐρρίνως λόγον τινὰ ἀσυνάρτητον, ὃν οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ ἀκροαταὶ ἠνόησαν, συνοδεύων αὐτὸν διὰ βι- αίων σπασμῶν ἀντι πάσης ῥητορικῆς χει- ρονομίας. Μετὰ τὸν λόγον τούτον πάντες διελύθησαν, ἐγὼ δὲ ἠρώτησα τὸν γέροντά μου πῶς οἱ φραγματώτεροι αὐτῶν ἀνέχονται τοιαύτας ἀνοησίας. — Εἶμεθα ἠναγκασμένοι νὰ τὰς ἀνεχώμεθα, μοὶ ἀπεκρίθη, διότι ἀ- γνοοῦμεν, ἐάν ὁ ἐγειρόμενος πρὸς διδασκίαν ἦν ἐμπνευσμένος ὑπὸ μακίαις ἢ ὑπὸ τοῦ ἀ- γίου πνεύματος; ἀμφοτέρωθεν λοιπὸν ἀ- κούομεν τὰ πάντα ἐν ὑπομονῇ, εἴτε παρ' ἀνδρῶν λεγόμενα εἴτε παρὰ γυναικῶν πολ- λάκις μάλιστα δύο καὶ τρεῖς ἐκ τῶν θρη- σκῶν γυναικῶν μας ἐμπνέονται συγχρόνως. Συγχρόνως δὲ ἀνοίξας βιβλίον τι ἀ- νέγνω ἐμφαντικῶς τὰ ἐξῆς. «Δὲν θέλομεν ὀρίσει πετὲ αἰονοῦν, ὅπως δέχεται οὗτος

(1) Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐκαλεῖτο Ἀνδρέας Πι- ὅταν ἀνέγνωτε τὸ ἀρθρον τοῦτο, παρεπονέθη κατὰ τοῦ συγγραφέως ὅτι προσέθηκε τινὰ εἰς τὴν ἄλλως ἀληθῆ ταύτην ἔκθεσιν τῆς συνδιαλέ- ξεως τῶν καὶ διεβεβαίου ὅτι ὁ Θεὸς προσεβλήθη ἐπὶ τοῖς ἀνοικείοις κατὰ τῶν Κουακέρων χλευ- ασμοῖς.

τὸ ἅγιον πνεῦμα πᾶσαν Κυριακὴν πρὸς ἀπο- κλεισμὸν τῶν ἄλλων πιστῶν. Χάρις τῷ Θεῷ, εἶμεθα οἱ μόνοι ἐπὶ γῆς ἄνευ ἱερέων. Διατί νὰ παραδίδωμεν τὰ τέκνα μας εἰς μισθωτὰς τροφούς, ὅταν ἀφρονώμεν γάλα- κτος; Αἱ τροφοὶ αὐταὶ ταχέως θὰ θέλωσι νὰ κυβερνώσι τὰ τοῦ οἴκου, τύραννοι κα- θιστάμενοι καὶ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ τέκνου. Ὁ Θεὸς εἶπε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότεν. Λοιπὸν μετ' αὐτοὺς τοὺς λόγους, τολμώμεν ποτε νὰ ἐμπορευώμεθα τὸ Εὐαγ- γέλιον, νὰ πωλώμεν τὸ ἅγιον πνεῦμα καὶ νὰ μεταβάλλωμεν τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἐμπο- ρικὸν οἶκον; Οὐδέποτε θὰ δώσωμεν χρή- ματα εἰς ἄνδρας μελανέμονας, ὅπως βοη- θῶσι δῆθεν τοὺς πτωχοὺς, θάπτωσι τοὺς νεκροὺς ἡμῶν καὶ κατηγάσι τοὺς πιστούς. Τὰ καθήκοντα ταῦτα θεωροῦμεν πολὺ ἱερά καὶ δὲν ἐκχωροῦμεν εἰς ἄλλους. — Ἀλλὰ πῶς διακρίνετε, ὑπέλαβον ἐγὼ τότε, ἐάν τὸ ἅγιον πνεῦμα σὰς ἐμπνέῃ ἐν τοῖς λόγοις; — Ὅστις παρακαλέσας τὸν θεὸν πρὸς φω- τισμόν τοῦ πνεύματός του ἀπαγγέλλει ἀ- ληθείας εὐαγγελικὰς, τὰς ὁποίας αἰσθάνε- ται, ἐστὶν βεβαίως ὅτι ἐμπνέεται ἄνωθεν. Μοὶ παρέθηκε πάλιν τὰς γραφὰς πρὸς ἀ- πόδειξιν ὅτι δὲν ὑπάρχει χριστιανισμὸς ἄνευ ἀμέσου ἀποκαλύψεως, καὶ μετὰ τὴν ἀπό- δεῖξιν ταύτην μοὶ εἶπεν. — Ὄταν κινῆς μέλος τι τοῦ σώματος, μὴ διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεώς σου τὸ κινεῖς; Ὅχι βεβαίως, διότι τὸ μέλος τοῦτο πολλάκις ἔχει κινή- σεις ἀκουσίας. Ἄρα ὁ πλάσας τὸ σῶμά σου, κινεῖ αὐτὸ τὸ σῶμα. Καὶ μήπως σὺ πλάτ- τεις τὰς ιδέας, αἰτινες σχηματίζονται ἐν τῷ γῶ σου; οὐδόπως, διότι καὶ ἄκων λαμβάνεις αὐτάς. Ἄρα ὁ πλάστης τῆς ψυ- χῆς σου, δίδει εἰς σὲ τὰς ιδέας; ἄλλ' ἐπειδὴ συγχρόνως ἐσὲ ἐπλάσε ἐλεύθερον, σοὶ δίδει τὰς ιδέας, ὧν καθίστασαι ἀξίος ἐν τῇ ἐλευ- θερίᾳ σου. Ἐν Θεῷ καὶ ζῆς καὶ ἐνεργεῖς καὶ σκέπτεσαι, ἀρκεῖ λοιπὸν μόνον ἡ ἀνοίξις τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ φῶς, ὅπερ φωτίζει πάντα τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ἴδῃς τὴν ἀ- λήθειαν καὶ δεῖξῃς αὐτὴν καὶ εἰς ἄλλους. — Ἀ! ἰδοὺ σωστὸς ὁ πᾶτερ Μαλεμβράχιος, ἀ- νέκραξα. — Γνωρίζω τὸν Μαλεμβράχιόν σου, εἶπεν ἡτο ὀλίγον Κουάκερος, ἀλλ' ὄχι ὅσον ἔπρεπε.

Ταῦτά εἰσι τὰ σπουδαιότερα τῶν ἀφοριῶν- κων τὴν αἴρεσιν τῶν Κουακέρων, ὅσα ἐμα- θον ἐκ τῆς περιέργου ταύτης ἐπισκεψέως μου. Προσεχῶς θέλετε ἰδεῖν τὴν ἐπιπερι- γοτέραν ἱστορίαν τῆς αἵρέσεως ταύτης.

Γ.

ΒΙΚΤΩΡ ΑΛΦΙΕΡΗΣ.

Ἐνομίσαμεν κατάλληλον νὰ δημοσιεύσω- μεν βιογραφικὰς τινὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ με- γάλου Τραγικοῦ τῆς Ἰταλίας, ἀρυσθέντες αὐτὰς ἐκ διαφόρων πηγῶν· τὸ μὲν, διότι αἱ πλεῖστα τῶν τραγωδιῶν του μετεφράσθη- σαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εἰς τὴν ἡμετέ- ραν γλῶσσαν, ὡς ἀκόμη τελευταῖον ὁ Σαοὺλ· τὸ δὲ, διότι πολλάκις ἀπὸ τῆς σκηνῆς δι- δαχθεῖσαι ἐστέφθησαν διὰ τῆς μεγαλειτέ- ρας ἐπιτυχίας.

Ὁ Βικτωρ Ἀλφιέρης ἐγεννήθη, ἐν Asti πόλει τοῦ Πεδεμοντιῦ, τὴν 17 Ἰανουαρίου τοῦ 1749 ἐξ εὐγενοῦς καὶ ἐπισήμου οἰκο- γενείας. Τὰ πρῶτα τῆς νεότητός του ἔτη διήλθεν ἐν ἀργίᾳ καὶ ἀσωτείᾳ εἰς τὸ ἐν Του- ρίνῳ Λύκειον τῶν εὐγενῶν. Δεκαεπταετῆς ἠσθάνθη ἀκατάσχετον ἐπιθυμίαν πρὸς πε- ριήγησιν καὶ ἐπὶ ὀκτὼ ὅλα ἔτη εὐρίσκετο εἰς διηνεκὴ κίνησιν. Περιήλθε τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Ἀγγλίαν, Ὀλλανδίαν, Γερμανίαν, Δανιμαρκίαν, Ρωσσίαν, Σουηδίαν, Πρωσίαν, Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλίαν, ἀποφεύγων ἀ- πανταχοῦ, ὡς ὁ διάβολος τὸ θυμίαμα, τὰς γυναῖκας, ἐκ τοῦ φόβου μὴ ἐκτακτόν τι πά-θος τὸν παρακωλύσῃ νὰ περιέλθῃ τὸν κό- σμον. Ἀλλ' ἐπανελθὼν εἰς Τουρίνον συνέ- δεσε σχέσεις μετὰ γυναικὸς ὄπως ἀναξίας αὐτοῦ. Ἀσθενήσας δὲ ποτε ταύτης βα- ρέως, ἐνῶ ὁ Ἀλφιέρης διήρχετο τὰς ὥρας παρὰ τὴν κλίνην τῆς, νόκτα τινὰ κατὰ τύ- γην διέκρινε εἰκόνα ἐπὶ τοῦ τοίχου κρεμα- μένην καὶ παριστώσαν τὸν Ἀγγῶτιον καὶ τὴν Κλοπάτραν, ἧτις τοσοῦτον κατέ- πληξε τὴν φαντασίαν του, ὥστε λαβὼν ἄ-

μέσως τεμάχιον χάρτου απειράθη να γραφή σκηνήν τινα δράματος, ὅπερ ὅμως οὐδὲν ἄλλο ἦτο, ἢ ἔκφρασις τῶν αἰσθημάτων τῆς καταβιβρωσκούσης τὴν καρδίαν του λύσσης καὶ αἰσχύνης.

Πόσα ἐμπόδια διεχώριζον τὸν Ἀλφιέρην ἀπὸ τῆς δόξης!

Ἦτο εἰκοσαετής καὶ ὅμως οὐδ' αὐτὴν τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν ἐγνώριζεν ἐπειδὴ ἡ τῆς Κλεοπάτρας του γλῶσσα μόνον ἀπὸ τοῦς Πιεμόντιους ἔδύνατο ν' ἀναγνωσθῆ. Ἦτο τότε ὁ Ῥαφαὴλ χωρὶς χρώματα, ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελοσ ἀνευ σμίλης. Ἄλλ' οἱ φραγμοὶ οὗτοι οὐδόλως ἐξέπληξαν τὴν μεγαλοφυΐαν. Καὶ ἰδοὺ, ὁ τὴν φηνασίαν τοσοῦτον θερμὴν καὶ παράφορον ἔχων εἰκοσαετής ἀνὴρ, ῥίπτεται εἰς τὸ βάραθρον τῆς Γραμματικῆς. Ἀποστηθίζει τὸν Δάντην, τὸν Πετράρχην, τὸν Ἀρίστον. Μεταφράζει τὸν Σινέσιον, Βιργίλιον καὶ Ἰουβενάλιον καὶ ἐν πεζῷ Γαλλικῷ συντάσσει δράματα ἀνασυντάσσει ἀκολουθῶντα αὐτὰ εἰς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν.

Τὴν αἰφνιδίαν ταύτην μεταβολὴν ὀφείλει ἰδίᾳ εἰς τὴν χῆραν τοῦ τελευταίου τῶν Στουαρτῶν Κόμησαν Albany, ἣτις τῷ ἐνέπνευσε σφοδρότατον ἔρωτα, ὅστις μετέβαλε τὸν κούφον νεανίαν εἰς ἐμβριθῆ συγγραφέα.

Ἄλλ' ὄφριε πολλὰ νὰ ὑπερπηδήσῃ καὶ ἄλλα σπουδαῖα κωλύματα. Ἦ τότε ἐν Πε-δεμοντιῷ βασιλεύουσα τυραννία, ὅχι μόνον δὲν ἐπέτρεπε τὴν δημοσίευσιν ἔργων γενναίων καὶ φιλελευθέρων αἰσθημάτων, ἀλλὰ κατεδίωκε τοὺς δημοσιεύοντας αὐτὰ, καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διὰ νόμου ἀπαγόρευεν εἰς πάντα Πιεμόντιον ἀνευ ἀδείας τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς τὴν δημοσίευσιν βιβλίου ἐπιποινῆ προστίμου 600 σκούδων. Οἱ δὲ ἐλεγκαὶ οὗτοι εἶχον τὰς ψαλίδας τῶν τοσοῦτον μακρὰς καὶ κοπτερὰς, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ τις αὐτάς. Τὸ θεῖον τῆς ἐλευθερίας ὄνομα ἦτο ἀπὸ τῆς πατρίδος του προγεγραμμένον. Πλὴν τὸ δημοκρατικὸν τοῦ Ἀλφιέρη πνεῦμα δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποβληθῆ εἰς περιορισμὸν, διότι ἤθελε θεαίως πνιγῆ ὡς ἀετὸς ἐν κλωδίῳ. Ὅθεν ὁ ἀληθὴς μέγας οὗτος ἀνὴρ μὴ δυνάμενος νὰ ἦναι συγχρόνως Πιεμόντιος καὶ μεγαλοφυῆς, ἐκπιεριστίζεται διὰ περιφανεστάτου τρόπου.

Παραχωρεῖ δι' ἐπισήμου πράξεως εἰς τὴν Κόμησαν Kamiana ἅπαντα τὴν πατρικὴν περιουσίαν, πύργους, γαίαις καὶ ἕτερα κτήματα, διαφυλάξας δι' ἑαυτὸν μόνον μετρίαν τινὰ σύνταξιν καὶ ἀπέρχεται εἰς Γαλλίαν.

Κατὰ τὸ 1788 ἐνυμφεύθη κρυφίως τὴν ἀνωτέρω ῥηθείσαν Κόμησαν Albany καὶ διέτριψεν εἰς Γαλλίαν μέχρι τοῦ 1789. Ἐκεῖ διαμένων κατελήφθη ὑπὸ ἀπίερου ἐνθουσιασμοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1789, ὅστις ὅμως ἀκολουθῶς μετετρέπη εἰς σφοδρότατον κατὰ τῆς Γαλλίας μίσος, διότι ἀναγκασθεὶς κατὰ τὴν τρικυμιώδη καὶ τρομερὰν ἐκείνην ἐποχὴν νὰ μεταναστεύσῃ ἀπόλεσε τὴν περιουσίαν του, δημευθεὶς ἀπὸ τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως. Ἀποσυρθεὶς δὲ εἰς Φλωρεντίαν ἀπέθανε κατὰ τὸ 1803, ἀφοῦ προηγουμένως διέγραψε τὰ κυριώτερα τῶν συμβάντων τοῦ βίου του.

Δὲν πρέπει νὰ παρελθῶμεν ἐν σιωπῇ συλλογισμὸν τινα τοῦ ποιητοῦ ὅστις ἀποδεικνύει ὅποσον μεγάλην ἰδέαν εἶχε περὶ τῆς ἀξίας του καὶ πρὸ πάντων ὅποσον ἐξετίμα τὴν σπουδὴν τῆς ἡμετέρας γλώσσης. Ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς τελευταίας θανατηφόρου ἀσθενείας του ἔχων ἐν τῇ μνήμῃ τὸ γνωμικὸν τοῦ Ὀρατίου,

Sume superbiam quesitam meritis, ἦτοι ἄλλαβε τὴν ὑπερηφανίαν ἣν ἀπαιτεῖ ἡ ἀξία» ἠθέλησε νὰ βραβεύσῃ ἑαυτὸν, διότι, κατὰ τὴν ἔκφρασιν του, ἐν προεβηκτικῇ ἡλικίᾳ ἐξέμαθεν δι' ἐπιμόνου σπουδῆς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Διενόηθη λοιπὸν νὰ συστήσῃ ἵπποτικὸν τάγμα, ἔχον ὡς παράσημον περιδέραιον, ἐφ' οὗ νὰ ὑπάρχωσιν ἐγκεχαράγμένα τὰ ὀνόματα εἰκοσιτριῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ νέων ποιητῶν. Τὸ περιδέραιον τοῦτο ὄφριε νὰ ἦναι χρυσοῦν μὲ λίθους σκληροὺς καὶ πολυτίμους καὶ ἐν μέσῳ αὐτοῦ νὰ κρέμαται ἀνάγλυφον τοῦ Ὀμήρου, ὑπὸ τὸ ὅποιον δύο στίχοι ὑπ' αὐτοῦ ποιηθέντες. Ὁ Ἀλφιέρης θεωρῶν ἑαυτὸν ἱππότην τοῦ Ὀμήρου ἐφύρε τάγμα κατὰ πολὺ ὑπέρτερον τοῦ τῶν αὐτοκρατόρων.

Ἡ Κόμησα Albany ἐδημοσίευσεν ἐν Πίζῃ κατὰ τὸ 1805—1815 τὰ ἅπαντα τοῦ δευτέρου αὐτῆς συζύγου ἐκ 35 τόμων συσταμένα καὶ μετὰ ταῦτα ἐνυμφεύθη τρί-

τον, κρυφίως πάντοτε, ἀσημόν τινα Γάλλον ζωγράφον ὀνόματι Xavier Fabre.

Ἡ πρώτη τοῦ Ἀλφιέρη τραγωδία, ἣτις ἐπέσυρε τὴν κοινὴν προσοχὴν καὶ ἐπυσημίας, ἦτο *Φιλιππος ὁ δευτέρος*, διακρινομένη πρὸ πάντων διὰ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου καὶ συλλογισμοῦ. Ταύτην παρηκολούθησαν δεκατρεῖς ἄλλαι, ἐξ ὧν διὰ μὲν τὴν τέχνην καὶ τὸ πάθος διακρίνεται ὁ *Ὀρέστης*, διὰ τὸ ὕψος ὁ *Σαοῦλ* καὶ διὰ τὸν ἔρωτα ἡ *Μύρρα*. Ἐκτὸς τούτων συνέταξε τὸ ἐπικὸν ποίημα ἡ *Ἐτρουρία ἐκδικουμένη*, σαφῆς τύρας τινὰς κατὰ μίμησιν τοῦ Περσίου, ἀσμάτια, καὶ ἐν πεζῷ τὸ περὶ τυραννίας ἐγχειρίδιον. Ἐδημοσίευσεν δὲ ἐπιτυχῆ μεταφράσιν τοῦ Σαλλουστιοῦ καὶ ἐνθουσιώδη πρῶτον εἰς τὴν σπουδῆν τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν, Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου.

Ὁ Ἀλφιέρης παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς εἶναι ὅτι ὁ Κορνήλιος παρὰ τοῖς Γάλλοις. Εὐρῶν τὴν τραγωδίαν νηπιάζουσαν καὶ εἰς μικρὰς ἐρωτικὰς ἐρεσχελεῖας περιστρεφόμενην, ἐπανήγαγε εἰς τὸν ἀληθῆ αὐτῆς προορισμὸν καὶ ἀξίαν, καὶ ἠδυνήθη ν' ἀνεγείρῃ τὸ ἔθνος τοῦ ἐκ τῆς παλαιᾶς ἀμαθείας καὶ ἀδρανείας, εἰς ἃ ἦτο βεθυθισμένον διὸ δύναται δικαίως νὰ συγκαταριθμηθῆ μετὰ τοῦ Δάντου, Παρίνη καὶ Μαντζόνι καὶ ἐν γένει μετὰ τῶν μεγάλων τῆν Ἰταλίας Ἑθνικῶν ποιητῶν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ.

ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΟΙ ΩΡΑΙ.

Ἐπιστρέφω τὴν στιγμὴν ταύτην ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως, ἣτις διὰ πυροτεχνημάτων φωταγωγομένη ἔμελλε νὰ ἦνε σκοπὸς μικροῦ περιπάτου τοῦ Πρίγκηπος τῆς Οὐαλλίας μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις γεύματος. Πλήθος πολὺ ὑπῆρχεν ἤδη ἐκεῖ συνηγμένον, ὅτε μετέβην καὶ ἐγὼ ἡ ἑσπέρα ἦτο, ἢ μᾶλλον εἶναι λαμπρὰ ἢ σελήνη φωτίζει τὴν γῆν. Βμαγεύθην ἐκ τῆς θέας τῶν λαμπρῶν ἐκείνων ἐρειπίων, εἰς ἃ τὸ φῶς τῆς σελήνης προσέθετε μεγαλοπρόπειαν αὐστη-

ροτέραν, ὥστε ἐνέπνεον σεβασμὸν ταῦτα καὶ εἶδος τι δειλίας, ἣν διέλυεν ὅμως τὸ μέγα πλῆθος τῶν παρευρισκομένων. Συνεκινήθη μὲγάλως.

Μετὰ μακρὰν ἀναμονὴν τῶν εἰσαχθέντων ἐκεῖ δι' εἰσιτηρίων, ἔφθασε τέλος ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ Πρίγκηπος καὶ τῆς Πριγκηπέσσης. Λαμπρὰ βεγγαλικά φῶτα ἀνέλαμψαν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα μάρμαρα πάντων δὲ λαμπρότερα ὡς πρὸς τὸν ποικιλόχρουν φωτισμὸν ἦσαν τὰ προπύλαια τὸ Ἐρεθισθῆ ἔπισης ἦτο λαμπρὸν. Πρὸς στιγμὴν, ὅτε ἡ πρώτη ἐφάνη λάμψις τῶν φῶτων, ἐνόμισα ὅτι ἀνέτελλεν ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ ἐρειπιωμένη Ἀκρόπολις ἔμελλε καὶ πάλιν ν' ἀναδειχθῆ λαμπρὰ ὡς πάλαι ποτὲ, ἀνταξία τῆς Παγχοσμίου τῆς Ἑλλάδος δόξης, νέαν ὑποσχόμενὴ ἀθανάσιαν καὶ νέον μεγαλεῖον εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Πηνά πεφοβισμένα ἐξῆλθον τῶν ἐπὶ τῶν κίωνων φωλεῶν αὐτῶν καὶ ἔτυπτον τὰς πτέρυγας ἀνω τῶν κεφαλῶν ἡμῶν περιπτάμενα φλόγες τρέμουσαι καθίστων ὡχρὰ ὡς θεινεώτων πάντων τὰ πρόσωπα. Ἐνόμισα ὅτι ἐγένετο μετεμψύχωσις ἡμῶν, ὅτι πάντες εἰς ἀρχαίους Ἑλληνας ἠθέλομεν μεταμορφωθῆ, ὅτι ἐτελοῦντο τὰ Παναθήναια, ὅτι ἐλάμβανον καὶ οἱ λίθοι ζωὴν. Οὐδὲν ἐσκεπτόμην ἔρρεμβαζον, ὠνειρευόμην, ἤμην Θεὸς πρὸς στιγμὴν. Ἡ μουσικὴ ἐπαίανιζε.

Ἦχος πυροβόλου μ' ἐξύπνησε διελύθη τὸ λαμπρὸν ὄναρ, ὅπερ δὲν δύναμαι νὰ ἐκθέσω, διότι ἦτο ἀμυδρὸν, ἢ μᾶλλον λαμπρὸν πολὺ καὶ στιγμιαῖον.

Βεβήλωσις! . . ἀνέκραξα δυσανασχετῶν. Μετατρέπουσιν εἰς θηλυπρεπὲς τῆς ἐποχῆς ἡμῶν κτίριον τὸ ἱερὸν καὶ μέγα τῆς εὐκλεοῦς ἀρχαιότητος μνημεῖον! — Ὁσμὴ πυρίτιδος καὶ θεῖου μὲ ἀπέπνιξεν, ἐνῶ πρὸ μικροῦ καθαρὸν, εὐώδη καὶ δροσερὸν ἀνέπνεον ἀέρα ἐν μέσῳ ἐρειπίων, ἅτινα τώρα ὡς φάσματα φαίνονται κλονιζόμενα ἐνεκα τῆς ἀπαισίας λάμψεως τῶν βεγγαλικῶν φῶτων. Ἦσαν περίξ μου πάντες ὡχροὶ ἐφαντάσθην πάντας νεκροὺς. Καὶ ἔπρεπε νὰ πέσωμεν πάντες νεκροί, ἀφοῦ ἐφαίνοντο καταπίπτοντες οἱ σεβαστοὶ ἐκεῖνοι κίονες. Ἐδειλοῦντο οἱ τοιοῦτον φῶς, ἐφευρέσεως ἐποχῆς παρκακκίας, νὰ φωτίσῃ εἰς τοιαύτην ὥραν

τοιαῦτα ἐρρείπια ; — Καὶ τὸ πλῆθος ἐβόα, ἐγάλα, ἔχαιρε !

Ἦ Ἀκρόπολις σεπτῆ, βαθμῖς θέτουσα εἰς συγκοινωνίαν τὴν γῆν μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, βαθμῖς ἀποθεώσεως ! Ἐπέπρωτο νὰ γίνῃς αἴθουσα ἑορτῆς τῆς ἐκνευρισμένης ἡμῶν γενεᾶς. Ἐνεπαίχθης ! Ἀλλοίμονον ! προτιμότερον ἦτο ἐντελῶς νὰ κατέπιπτες, ὅτε βάρβαροι ἐπέπεσαν κατὰ σοῦ ὡς ταῦροι μυκώμενοι. Προτιμότερον ὁ λέων νέος νὰ φονευθῆ, ἢ γέρον καὶ ἀσθενῆς ὑπὸ λαγῶν νὰ ἐμπαίζηται.

Ἐταράχθησαν αἱ σκιάι τῶν προπατόρων ἡμῶν καὶ θὰ ἐπλανῶντο βεβαίως, ὡς τὰ ἔντομα ἐκεῖνα πτηνά. Εἶδον μάλιστα ἐν αὐτῶν ζαλισθῆν ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ ὀσμῆς καὶ καταπεσόν πρὸ τῶν ποδῶν μου νεκρόν. Εἰς αἰθούσας σήμερον πολυτελεῖς θέτουν ὠραῖον τεμάχιον ἀγάλματος τοῦ Φειδίου, ὅπερ, ὡς αἰσχυρόμενον, φέρει ὡς κάλυμμα τοῦ χρόνου τὴν χροιάν ἐκείνην. Ἐνῶ τὰ λοιπὰ ἐπιπλά δεικνύνται λαμπρά, ὡς ἀναιδεῖς ἑταῖραι ἀσέμνως ἐνδεδυμένοι ἐμπαίζουσαι δειλὴν, πτωχὴν, ἀλλὰ τιμῶν κόρη. Τὶ παράδοξον ἂν καὶ ἡ Ἀκρόπολις ὅλη μετεβλήθη εἰν αἴθουσαν ἑορτῆς ;

Σκιαὶ τῶν προγόνων μου, κοιμήθητε ! Μὴ πλέον πλανᾶσθε ὡς τὰ δειλά ἐκεῖνα πτηνὰ, διότι σεῖς δὲν δειλιάτε, ὅχι ἡ δὲ σκιά σας μόνη δύναται ν' ἀποκρύψῃ τὸν ἥλιον καὶ θ' ἀπολεσθῶμεν ὅλοι, ὡς ὁ Βύρων περιγράφει τοιαύτην τοῦ κόσμου καταστροφὴν εἰς τὰ Σκότῃ αὐτοῦ. Δὲν ἐνεπαίχθητε, διότι δὲν ἐσκόπουν τοῦτο οἱ διαταράξαντες ὑμᾶς . . .

Πόσον μεγαλοπρεπεστέρα θὰ ἐφαίνετο εἰς τὸν Πρίγκηπα ἢ Ἀκρόπολις, ἂν μόνον τὴν νύκτα εἰς τὸ φῶς τῆς Σελήνης ᾤδήγει αὐτὸν ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς ! Βασιλεὺς καὶ Πρίγκηψ σιγῶντες ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου ὑπὸ τὴν σκίαν τῶν κίωνων ἐπὶ ἐρείπιων καθήμενοι ! Κλίνε τὸ γόνυ, λαε, πρὸ τοῦ βασιλέως σου· δίδει ψυχὴν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους· ἀνακαινίζει ἐρείπια εὐκλείας.

Καὶ ὅμως τοιαύτη εἶν ἡ ἐποχὴ μας· Ὡς οὗτεις, κοιμᾶσαι ὡς Βύρον, κοιμᾶσαι. Ἄς κλαύσω καὶ ἐγώ ! . . .

Οἱ ποιηταὶ εἶνε παράφρονες μὲ μόνην τὴν

διαφορὰν ὅτι ἔχουν συναίσθησιν τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος αὐτῶν, τῶν λόγων καὶ πράξεων αὐτῶν. Ὡστε εἶναι μᾶλλον ἀξιολύπητοι καὶ τῶν παραφρόνων, οἵτινες αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς εἶν' εὐδαίμονες, οὐδὲν ἀναπολοῦντες, οὐδὲν σκεπτόμενοι, οὐδὲν αἰσθανόμενοι.

Ὅταν εἰσέτι εἶμεθα παιδία ἀθῶα, τροφοὶ βάρβαροι διαταράττουν τὸ γλυκὺ καὶ ἄφροντι καὶ ῥοδόχρουν τοῦ βίου ἡμῶν διὰ διηγήσεων φασμάτων καὶ βρυκολάκων, αἰτινες ἀνεξάληπτοι τυποῦνται ἐν τῇ ἀπαλῇ ἡμῶν καρδίᾳ, ὡς σφραγὶς ἐπὶ κηροῦ. Ὅταν δὲ ὁ ποιητὴς παρέλθῃ τὸ στάδιον τοῦτο, δὲν ἀπόλλυσι τὴν ἀθώτητα αὐτοῦ, ὅχι. Μέγα παιδίον οὗτος δύναται εἰσέτι νὰ ζῆ ἐν ἀφροντισίᾳ, ἀλλ' ἡ φαντασία του ἀπ' ἐνός παριστᾷ αὐτῷ δυστυχίας ἀνυπάρκτους ἴσως, προερχομένας ἴσως ἐκ τοῦ πλῆθους τῶν πόθων καὶ ὁμοίας πρὸς τὰς φοικῶδεις εἰκόνας τῶν τροφῶν πρὸς τὰς παιδία, ἀπ' ἐτέρου δ' ὁ κόσμος δὲν εἶνε πλέον ἐπιεικὴς πρὸς αὐτόν, ὡς πρὸς παιδίον, ἀλλ' ἀπαιτεῖ πολλά παρ' αὐτοῦ, ἢ τὸν βιάζει εἰς πολλὰ, ὥστε ὁ βίος τοῦ δυστυχοῦς ποιητοῦ εἶνε διηκελῆς πάλῃ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς ξένους. Ἐν τῷ πλήθει πάσχει· μόνος ὢν, πάλιν πάσχει ὅσα αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ἐπιφέρει πάθη, καὶ οὕτω τὸ μέγα τοῦτο παιδίον εἰς ἕκαστον βῆμα προσκόπτει· οὐδεὶς αὐτὸν ὑποστηρίζει, οὐδεὶς αὐτὸν λυπεῖται, οὐδεὶς ἐξετάζει τὸ βάθος τῶν αἰσθημάτων του, ἀλλὰ τὴν ἐπιφάνειαν βλέπων, τὸν καταδικάζει· οὐδεὶς ἀναλογίζεται ὅτι ἐν τῇ λίμνῃ ἀντιστρόφως κατοπτρίζεται ἡ ὄχθη.

Βρέχει ῥαγδαίως· χεῖμαρρος ὑδάτων διαρρέει τὰς ὁδοὺς, ἐν αἷς ἀντανακλῶνται τὰ πέριξ φῶτα. Εἶνε ἑσπέρα θλιβερά· καὶ ὅμως ἀρέσκομαι. Ἄγνω ἁπλῶς νεφελώδης οὐρανὸς μ' ἀρέσκει ὑπερβαλλόντως. Τὸ σκότος τοῦτο τῆς ἑσπέρας, ὁ ἥχος τῆς καταπιπτούσης βροχῆς, ἡ ἐπικρατούσα σιγὴ τῶν ἀνθρωπίνων κρότων, πάντα ταῦτα μοὶ δίδουν εὐάρεστον μελαγχολίαν, ἀπ' ἧς λυποῦμαι πολὺ ἂν ἀκτίς ἡλίου μ' ἐξῆξ. Αἰσθάνομαι τώρα πολλὰ, διὸ καὶ δὲν μ' εὐχαριστεῖ ἡ διάρκεια τοιοῦτου καιροῦ, διότι ἀπαυδῶ ἐπὶ τέλους.

Ἀρέσκομαι εἰς τὰ σκότῃ, ὡς ἐὰν εὐρίσκον τὴν κατάστασιν δι' ἣν ἐπλάσθην. Μὲ συγκινεῖ, ναί, ὁ ἥλιος χρωματίζων ποικίλως τὰ ἄνθη, ἀλλὰ προτιμῶ τὴν σκίαν. Νομίζω ὅτι εὐρίσκομαι εἰς ἄσυχλόν τι. Προσωποποιῶ πάντοτε τὴν σκίαν καὶ μοὶ φαίνεται αὕτη τεθλιμμένη παρθένος, ἀδελφὴ τῆς ψυχῆς μου, τὸ δὲ σκότος μοὶ φαίνεται τεθλιμμένος νέος, ἀπελπισθεὶς, ἀλλ' ἀντλήσας ἐκ τῆς ἀπελπισίας αὐτῆς ἀγριότητα γαῦρον, μυστηριῶδες ὕφος, βλέμμα σατανικόν, καὶ συμπαθῶ τῷ σκότει.

Τὸ φῶς ὁμιλεῖ, τὸ σκότος εἶνε βωβόν· τὸ φῶς δεικνύει πολλὰ, τὸ σκότος εἶναι πάντοτε τὸ αὐτὸ, σιωπηλόν, μεγαλοπρεπές, ἀδιάγνωστον, πλὴν καὶ μεγαλητέραν παρέχον τὴν εὐκολίαν εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ ζητουμένου μυστηρίου, ὅπερ πᾶς θνητὸς αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ. Βλέπω εὐκρινέστερον ἐν τῷ σκότει εἶνε ἀδελφός μου τὸ σκότος· καὶ ὅταν βρέχη, νομίζω ὅτι ὁ μέγας αὐτὸς ἀδελφός μου πάσχω δακρύει.

Εἶνε εἰκὼν τῆς ψυχῆς μου. Καλύπτει τὰ πάντα, ἀλλ' ἀποκαλύπτει τὸ μέγιστον πάντων, τὸν τρόμον, εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀτελευτήτου. Ἡ ἡμέρα ἀπασχολεῖ, παρηγορεῖ, ὡς ἀπασχολοῦμεν δι' ὁμιλιῶν τὸν ἀσθενῆ· ἡ νύξ λέγει—κοιμήσου ἢ ἀγρύπνη. Καὶ ἀγρυπνῶ, καὶ εἶμαι μόνος, μόνος ἀπέναντι τοῦ μυστηρίου, ἀπέναντι τῆς μεγάλης μου γιγαντιαίας εἰκόνας, καὶ φρίσσω, καὶ κύπτω τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀνεγείρω αὐτήν, καὶ ὀρῶ, καὶ μεταχειρίζομαι ὅλας μου τὰς δυνάμεις.

Ἀγαπῶ τὴν σκίαν καὶ τὸ σκότος. Νομίζω, ὅτι ὅπως τὸ σῶμά μου ῥίπτει σκίαν τὴν ἡμέραν, τοῦθ' ὅπερ πρὸς πᾶν τῆς γῆς πράγμα μὲ παρομοιάζει, οὕτω καὶ τὴν νύκτα ἡ ψυχὴ μου ῥίπτει μεγάλην σκίαν — τὸ σκότος. Τὸ σκότος, ἡ φρίκη, ὁ τρόμος, ἡ εἰκὼν μου, ἡ ζωὴ μου !

Τὴν ἡμέραν ἀναπαύω τὸ σῶμά μου εἰς τὴν σκίαν· τὴν νύκτα ἀναπαύω τὴν ψυχὴν μου εἰς τὸ σκότος. Πόσον μεγαλύνεται ὁ ἀγρυπνῶν, ὁ ἀναλογιζόμενος ὅτι τόσοι θνητοὶ κοιμῶνται, ἢ εἰς φῶτα πλέοντες γελῶσιν, ἐνῶ αὐτὸς ἀπέναντι τοῦ σκότος μόνος ψηλαρεῖ ν' ἀνεύρῃ ἐν τῇ ψυχῇ του τὴν ἀρχὴν τοῦ φωτός, ὅπερ ἐρρίψε τὴν γιγαντιαίαν ταύτην σκίαν ! Ἀρέσκομαι, ναί, εἰς

νεφελώδη νύκτα, καὶ ἀρέσκομαι πολὺ.

Εἰς τὴν ἔρημον σκελετοὶ τεθαμμένοι ὑπὸ τὴν ἄμμον, σκελετοὶ περιγηγῶν εὐρόντων μνήμα ἐκεῖ, δεικνύουσι τὴν ὁδὸν εἰς τοὺς ὀδοιπόρους, ἕως οὗ νέφος ἄμμου ὑψωθῆν καλύψει καὶ αὐτοὺς διὰ παντός. Οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ ἡ ἱστορία μᾶς καθοδηγεῖ . . . καὶ σκεπτόμεθα ὀρθῶς κατὰ τὰ παραδείγματα συμμορφούμενοι.

Εἶνε φόρος τοῦ βίου αἱ σκέψεις· αὐταὶ φέρουν πολλάκις εἰς λαβύρινθον ἀδιέξοδον, πρὸ πάντων ὅταν αἰσθημα γενᾶ αὐτάς. κατασπαράττουν αὐταὶ τότε τὴν μητέρα των, τὸ αἶσθημα.

Ἐβλεπον χθὲς ἀνακεκλιμένος ὑπὸ τὰ δένδρα μὲ βλέμμα ῥεμβῶδες τεμάχιον οὐρανοῦ γλαυκοῦ περιζωννύμενον ὑπὸ κλάδων καὶ εἶπον.—Οὕτω τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως περιορίζει τὴν τοῦ ἀπείρου ἰδέαν ὅσω λαμπρότερα εἶνε ἡ φύσις, τόσω μᾶλλον ἀμβλύνεται ἡ ὄρασις, μὴ δυναμένου τοῦ νοῦς νὰ περιλάβῃ τὸ μέγεθος τῆς ἰδέας.—Πρέπει νὰ αἰσθάνεται τις τότε, οὐχὶ δὲ νὰ φιλοσοφῇ.

Τὸ αἶσθημα γεννᾶται ἐξω, ἀπέναντι τοῦ μεγαλείου τῆς φύσεως, εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰς θαλάσσας, εἰς τοὺς καταρράκτας, ἢ δὲ φιλοσοφία ἐντὸς τεσσάρων τοίχων. Καταστρέφεται αὕτη πολλάκις θετομένη ἀπέναντι τοῦ ὀρίζοντος διότι ἐννοεῖ τὸ μὴ περαιτέρω· τὸ δ' αἶσθημα περιορισθῆν μαραινέται. Ἀδύνατον νὰ φιλοσοφήσῃ τις, θαυμάζων εὐρὺν ὀρίζοντα, ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ, εὐρίσκεται μικρὸς πολὺ, νεκροῦται, πιέζεται, κάμπτεται ὑπὸ τὸ μεγαλεῖον ἢ κρίσις πνίγεται, ὡς ἐντὸς ὠκεανοῦ μικρὸν σκαφίδιον.

ΑΣΤΑΤΟΣ.

Ο ΛΟΡΔΟΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ.

(1307—1314)

Ἐκ τῶν τοῦ Βάλτερ Σκόττ.

(Μετάφρασις Θ. Ἀντωνιάδου).

XXIX

Ὁ Βασιλεὺς ἐγείρεται ὡσαύτως . . . ἀλλ'

οὐχὶ διὰ ν' ἀποθάνῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ· λαμβάνει ἐκ τοῦ μέσου τῶν φλογῶν δαυλὸν ἀνημμένον, τὸ πρῶτον ὅπλον τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ ἀπαντᾷ. Ὅρμα κατὰ τοῦ δολοφόνου, καὶ ἐκδικεῖται· λαμπρῶς τὸν νέον καὶ δυστυχῆ Ἀλλάν. Ὁ θραυσθεὶς ἐγκέφαλος τοῦ ὄρεινου· καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ βράζουσι τρέμοντα ἐπὶ τοῦ ἡμισβεσμένου δαυλοῦ· ὁ δολοφόνος ἀποδίδει τὸν τελευταῖον στεναγμὸν καὶ πίπτει! Ὁ λόρδος τῶν νήσων δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἐπιφύορος ἐν τῇ μανίᾳ αὐτοῦ· ληστής ἐκπνέει ὑπὸ τὸ ξίφος του, ἕτερος ἀναποδογυρίζεται ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ βραχίονος καὶ μέλλει νὰ λάβῃ τὸν θάνατον· ἀλλ' ἐνῶ τὸ ξίφος τοῦ λόρδου πίνει τὸ αἷμα τὸ ἀναπηδῶν ἀπὸ τοῦ στήθους τοῦ ἀθλίου, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ληστῶν ἐγείρει ὄπισθεν αὐτοῦ ἀπίστον χεῖρα! . . . Ἄ! ἐὰν πρὸς στιγμή μὴν ἐδοθητο ὁ Βρούκης, τοῦ ὁποῖου πᾶν κτύπημα εἶναι θανατηφόρον, ἤθελε ρίψει δεύτερον ἐχθρὸν κατὰ γῆς ἢ ἐπὶ τοῦ πτώματος τοῦ συντρόφου αὐτοῦ! . . . Ἰδοὺ αἴφνης βοήθεια . . . ὁ νέος αἰχμαλωτὸς ὄρμα ἐπὶ τοῦ ἐξηγηγεμένου βραχίονος, συλλαμβάνει αὐτὸν ἰσχυρῶς . . . καὶ πρὶν ὁ δολοφόνος κατορθῶσθαι ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν ἐναγκαλισμὸν τοῦτον, ὁ προδότης ἀναποδογυρίζεται· ὁ Βρούκης καταβάλλει αὐτὸν θανατηφόρως πληγωμένον.

XXX

«Κακοῦργε! ἀνέκραζεν ὁ μονάρχης· ἐνῶ σὲ μένει εἰσέτι σπινθὴρ ζωῆς ἀποκάλυψόν με· ποῖα μαύρη συνωμοσία ὥπλισε τὴν χεῖρά σου διὰ δολοφόνου ἐγχειριδίου κατὰ τῶν ἡμερῶν εἰρηνικῶν ξένων; — Δὲν εἶσαι ξένος! ἐπιθύρυσεν ὁ ὄρεινός με φωνὴν θνήσκουσας· σὲ γνωρίζω καλῶς· γνωρίζω ὅτι εἶσαι ὁ ὠρμισμένος ἐχθρὸς τοῦ ἰσχυροῦ ἀρχηγοῦ μου, τοῦ εὐγενοῦς Λόρν. — Ἀπάντησόν με ἀκόμη καὶ εἶπε τὴν ἀλήθειαν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου. . . Πόθεν ὁ νεανίας οὗτος; Εἰπέ με τὸν τόπον τρυ, τὴν γέννησίν του καὶ τὸ ὄνομά του! Ἐπανόρθωσον οὕτω τὴν ἀγενῆ σου πράξιν! — Μὴ με βρυσανίζης πλέον! . . . τὸ αἷμά μου κυκλοφορεῖ ἤδη ψυχρῶς. . . δὲν γνωρίζω περισσώτερα τῶν ὧσων σὲ εἶπα. Εὐρομεν αὐτὸν εἰς λέμβον, τὴν ὁποῖαν ἐξετάσαμεν διὰ διαφόρους λόγους. . . καὶ ἐσκαπέτομην. . . »

θάνατος ἐκοψε τὸν λόγον· ὁ Κόρμακ Δουάλ ἀπέθανεν εἰς τὸ αἷμα καὶ τὰς καταστροφάς, ὅπως καὶ ἔζησε.

XXXI

Τότε στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ καθημαγμένου ξίφους τοῦ ὀρεινοῦ Βρούκης εἶπε πρὸς τὸν Ῥονάλδον. « Ἦδη αἰσχος εἰς ἀμφοτέροις ἡμᾶς! . . . ὁ νεανίας οὗτος ἐγείρει πρὸς τὸν οὐρανὸν τὴν ἀφῶνον αὐτοῦ μορφήν· καὶ ἐνοῖ τὰς χεῖρας, διὰ νὰ μαρτυρήσῃ πρὸς τὸν ὕψιστον τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ· διὰ τὴν ὡς ἐκ θαύματος σωτηρίαν ἡμῶν τὰ ἀφῶνα αὐτοῦ σχήματα ἀπέδωκεν εἰς τὸν θεὸν τὰς εὐχαριστίας, ἃς αἱ γλῶσσαι ἡμῶν καὶ τοιαῦτα εὐσεβεῖς δὲν ἐπρόφεραν εἰσέτι! » Ἦγειρε τὸν νεανίαν ὁμίλων αὐτὸν μετὰ γλυκύτητος, ἀλλὰ παρατηρῶν ὅτι ἐφρικία εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ξίφους, ἐκαθάρισε τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε αὐτὸ καὶ τὸ ἐπανέθεσεν εἰς τὴν θήκην. « Φεῦ! ταλαίπωρον παιδίον, εἶπεν, ἡ εἰμαρμένη πολὺ σὲ κατέτρεξεν ἐνῶ ἔχεις καρδίαν τοσοῦτον εὐαίσθητον καὶ σώμα τοσοῦτον ἀσθενές· σὲ ἔκαμεν ἐν πρώτοις αἰχμάλωτον ἐνός πειρατοῦ καὶ ἔπειτα σὲ ἔδωκε κύριον ἐμῆ, οὐτίνος ἡ τύχη εἶναι νὰ διάγω βίον πλάνητα· πρίγκηψ ἀνευ βασιλείου, οὐτίνος αἱ ἡμέραι ἀβέβαιοι διέρχονται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ αἵματος καὶ τῶν μαχῶν. . . ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν στερηθῇ φίλων ὁ Βρούκης, θὰ δυνηθῇ νὰ σοὶ δώσῃ ἄσυλον. . . ἔλθε, ἔλθε, Ῥονάλδε, τὰ γενναῖά σου δάκρυα ἔρβουσιν ἀρκετὰ ἐπὶ τοῦ πτώματος τούτου καὶ ἐξεδικήθημεν λαμπρῶς τὴν εἰμαρμένην τοῦ Ἀλλάν· ἔλθε, ἃς ἀπομακρυνθῶμεν ἐντεῦθεν. . . ἡ ἡμέρα ἐγείρεται ἃς ζητήσωμεν τὴν γαλέραν ἡμῶν. . . ἐλπίζω ὅτι ἐψεύσθησαν, λέγοντες πρὸς ἡμᾶς ὅτι ἀπέπευσεν ».

XXXII

Ἀλλὰ πρὶν ἐγκαταλείψωσι τὸ πεδίου τῆς μάχης, ὁ λόρδος τὸν νέον ἀπήγγειλε θλιβεροὺς ἀποχαιρετισμοὺς πρὸς τὸν νέον αὐτοῦ θεράποντα. « Τίς θὰ διηγῆθῃ τὴν θλιβεράν ταύτην ἱστορίαν εἰς τὸν πύργον τοῦ δοναγάγι! εἶπε· τίς θὰ τολμήσῃ νὰ εἶπῃ εἰς τὴν δυστυχῆ μητέρα, ὅτι τὸ ἀγαπητὸν αὐτῆς τέκνον ἔπεσεν εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του; » Ἄναπαύθητι ἐπ' ἐμοῦ, δυστυχῆ νεανία, ἀναπαύθητι ἐπὶ τῆς μνήμης μου· οἱ ἱερεῖς θὰ φάλλωσιν ὑπὲρ σοῦ ἐπι-

κηδεύεις εὐχάς, ἐνῶ ἐπὶ τῶν λειψάνων τῶν ληστῶν τούτων, οἵπινες σήπονται ἐπὶ τοῦ τόπου ὅπου καὶ ἔπεσαν, θὰ ἔλθῃ ὁ λύκος ὠρυόμενος καὶ ὁ κόραξ κρώζων. . . Ὁ Ἀλλ' ἤδη ἡ ἀνατολικὴ κορυφὴ τῶν ὄρεων ρίπτει ἐρυθρὰν λάμψιν ἐπὶ τῆς πενθίμου λίμνης. Ἀκτίνες ζωηραὶ, χρυσαὶ καὶ ἐρυθραὶ ἀπειλοῦσι τὰς διασπάγας, τὰ βάραθρα, τὰς κορυφὰς τῶν βράχων. . . Οὕτως ἐπίσης τὰ μεγαλεῖα τοῦ κόσμου τούτου λάμπουσι μακρῶς καὶ ἀπλοῦσι τὴν πομπώδη αὐτῶν μεγαλοπρέπειαν καὶ κρύπτουσι ἐπιμελῶς τὰς θλίψεις μεθ' ὧν εἶναι στενῶς συνδεδεμένα. Ἐντούτοις ἠκολούθουν ὁδὸν ἄνισον καὶ ἀπότομον, περιστοιχιζομένην μὲ εὐρείας καὶ μαύρας πλάκας γρανίτου· οἱ πολεμισταὶ ὤδυσαν συνομιλοῦντες πενθίμως καὶ ὁ αἰχμάλωτος τοὺς ἠκολούθει ἐν σιωπῇ.

ΑΣΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

I

Ἔνε, ἂν ποτὲ, εἰς τὴν ζέσιν τοῦ νὰ βλέπῃς τὰ πάντα, ἔφερες τὰ βήματά σου πρὸς τὰς βορείους χώρας τῆς ἀρχαίας Καληδονίας, ἐνθα ἡ θεὰ τῆς μονώσεως ἐγκαθίδρυσεν τὸν θρόνον της ἐν τῷ μέσῳ τῶν λιμνῶν καὶ τῶν καταρατικῶν, ἡ ψυχὴ σου θὰ ἐδοκίμασε μεγάλην ἡδονὴν ἂν καὶ μελαγχολικὴν, παρατηροῦσα τὰς κοιλάδας ταύτας ἃς οὐδέποτε ἀνθρώπινος ποὺς ἐπάτησε, καὶ τὰ ὄρη ταῦτα τῶν ὁποίων αἱ κορυφαὶ ἀπολλυνταί εἰς τὸ κενόν, καὶ ἀκούουσα τὸν χεῖμαρρον ὅστις ριπτόμενος μετὰ κρότου ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν βράχων μιγνύει τὸν ῥόθον τῶν κυμάτων μὲ τὰς φωνὰς τοῦ ἀετοῦ, τὸν φλοῖσβον τῆς λίμνης καὶ τὸν ἤχον τῆς βροντῆς.

Μάλιστα, τὸ θέαμα τοῦτο θὰ σοὶ ἐράνη ὑψηλόν, ἀλλὰ λίαν μελαγχολικόν. . . Ἡ βασιλεῖα της; Λέμβος σταλαεῖσα ὑπὸ τοῦ Λενόξ μᾶς ἀπῆντησε καθ' ὁδόν. Ἐπανήλθον δραμαίως μετ' αὐτῆς διὰ νὰ φέρω τὰς εὐτυχεῖς ἀγγελίας. Ὁ Στουάρτης προσκαλεῖ τὸν Τεβιοτδάλ εἰς τὰ ὄπλα, καὶ ὁ Δούγγλας ἐγειρεῖ ἐκ τοῦ ὕπνου της τὴν κοιλάδα, ἥτις

δῶσθαι σημεῖον ζωῆς, ὅσον χυδαῖον καὶ βάναι-σον καὶ ἂν ἦτο. Τὶ γλυκὺ θέαμα νὰ παρατηρῇ τις τὰ νέφη τοῦ καπνοῦ ὑψούμενα ὀυπεράνω τῆς καλύβης! Τίς ἡδυτέρα ἄριμνια τοῦ ἄσματος τοῦ ἀλέκτορος καὶ τῶν φωνῶν παιδιῶν παιζόντων ὑπὸ τὴν χλόην τῆς ἰτέας.

Οὕτω τὸ ἄγριον μεγαλεῖον ἐπόψεων τινῶν προξενεῖ φρίκην καὶ τρόμον, ὅστις ἀνακουφίζεται διὰ στεναγμῶν. Τοιαῦτα εἶναι τὰ αἰσθήματα, ἅτινα δοκιμάζει τις εἰς τὴν θέαν τῶν λιμνῶν τοῦ Ῥονόχ· ταιαυτὴ εἶναι ἡ μελαγχολικὴ χαρὰ ἣτις μᾶς ἐνθουσιάζει εἰς τὴν σκοτεινὴν κοιλάδα τῆς Γλαγκόης, ἡ μακρότερον εἰς τὰ μέρη ὅπου ὑπὸ τὸν βόρειον οὐρανὸν τὰ κύματα τῆς λίμνης Ἐριβὸλ κτυποῦσι τὰ πλευρὰ τῶν σπηλαίων τὰ ὁποῖα τὴν περιορίζουσιν. . . Ἀλλὰ πιστεῦσατε τὸν ποιητὴν ὅλα τὰ μέρη ὑποχωροῦν ἐπισήμως εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀκόμη κατὰ τὴν φρίκην ταύτην παραλίαν, ἥτις βλέπει ὑψούμενας τὰς ἀγερώχους κορυφὰς τοῦ ὄρους Κόλιν.

II

Οἱ πολεμισταὶ διήρποντο τὴν ἔρημον ταύτην, ὅτε ἤχος φωνῆς δυνατῆς καὶ κέρατος ἀντήχησαν ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς αὔρας. « Εἶναι τὸ κέρατὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, εἶπεν ὁ Βρούκης. Τὶ τάχα ἐπήνεγκε τὴν αἰφνιδίαν ταύτην ἐπάνοδον; Ἰδέ τον, γυνναῖς Ῥονάλδε. . . ἰδέ τον ὑπερπηδῶντα τοὺς κορμούς τῶν δένδρων καὶ τοὺς ὄγκους τῶν βράχων, ὡς ἡ ἔλαφος διωκομένη ὑπὸ τῶν κυνηγῶν ὄρμητικὸς εἰς ὅλα του τὰ κινήματα, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ Ἐδουάρδος Βρούκης εἰς τὸ κυνήγιον ἢ εἰς τὰς μάχας, μᾶς παρατηρεῖ καὶ αἱ ἀνυπόμονοι φωναὶ του μᾶς ἐφανέρωσαν τι ἐρχεται νὰ μᾶς ἀναγγεῖλῃ, πρὶν φθάσῃ μέχρις ἡμῶν ».

III

Ὁ Ἐδουάρδος ἀληθῶς φωνάζει. « Τὶ πράττετε ἐδῶ εἰς τὴν καταδιώξιν τῆς ἐλάφου τῶν ὄρεων, ἐνῶ ἡ Σκωτία ἀνακηρύττει τὸν μόνωσιν κατέθλιβε τὴν καρδίαν σου, ἡ ἐρημία ἐκούραζε τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ φόβοι παράδοξοι καὶ τρομεροὶ ἐπέεζον τὸ στήθος σου ὡς ψυχρὸν καὶ βαρὺ φορτίον. Τότε θὰ ἐπεθύμησας νὰ ἔχῃς πλησίον σου τὴν καλύβην τοῦ ξυλοκόπου, ἢ ὄν τι τὸ ὁποῖον νὰ

τὸν εἶδε γεννώμενον· τὰ πλοῖά σου προσβλή-
θεντα ὑπὸ τῆς καταϊγίδος, κατῶρθωσαν νὰ
σωθοῦν χωρὶς νὰ ὑποπέρωσι πολὺ· ἡ φορβὰς
τοῦ Βιοδίκαι καὶ Λενόξ ἐπὶ κεφαλῆς στρατοῦ
ἐκλεκτοῦ δὲν περιμένει ἢ τὴν ἀφιξίν σου καὶ
τὰς διαταγὰς σου, διὰ νὰ μετακομισθῆ εἰς
τὴν παραλίαν τοῦ Καρῖκ. Ἴδου αἱ καλαὶ
εἰδήσεις, ἀλλὰ περίμενε τὸ τέλος! Ὁ Ἔδου-
άρδος τῆς Ἀγγλίας, ὁ μανιωδέστερος τῶν
ἐχθρῶν μας, τρέχων μετὰ τοῦ στρατοῦ του
πρὸς βορρᾶν ἀφῆκε τὸν τελευταῖον στεναγ-
μὸν εἰς τὰ σύνορα. . . »
(ἀκολουθεῖ).

ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ.

(Ἀρχαῖος μῦθος).

I

«Δότε με τὴν σμίλιν, φίλοι·
τὴν ψυχὴν μου δὲν θερμαίνει
ἔρωσ γυναικός· ἡ ὕλη,
ἢ καλὴ ἀλλὰ θνητὴ,
δὲν τῇ εἶναι ἐρωμένη·
κάλλος ἔξοχον ζητεῖ.

«Ἡ γυνὴ! ἀλλὰ καρδία
εἰς τὰ στήθη της δὲν πάλλει·
καταικεί ἢ προδοσία
ὑπὸ δέρμα ἀπαλδὸν·
εἰς τὸ ὄμμα τὸ δειλὸν
καταικεί θανάτου ζάλη.

«Προκαλοῦσα τὴν λατρείαν
μόνον ἑαυτὴν λατρεύει·
μὲ ψυχρὰν ἀναληγισίαν
θύματα ἐπιζητεῖ·
ἀφ' ἐνός ἐνῶ θωπεύει
ἀφ' ἐτέρου θανατοῖ.

Οὕτως ὑποῦλον ἐπίσης
καὶ τὸ μῦρον τῶν ἀνθέων,
καταθέλγει τὰς αἰσθήσεις
καὶ τὸν ὕπνον προκαλεῖ,

ὑπνον λίαν ἐντελῆ
καὶ δὲν ἐξυπνώμεν πλέον.

«Ἀγαπῶ τὴν τέχνην μόνον,
μόνον τὸ καλὸν λατρεύω,
καὶ τὸν νοῦν μου ἀνυψῶν
ἄνω τῶν μηδαμινῶν,
τὸ ἰδανικὸν μαντεύω,
χαίρετῶ τὸν οὐρανόν.

«Πλάττω Ἀθηνᾶς καὶ Ἥρας,
καλλονὰς ἐπουρανίας,
καὶ μὲ τὰς θνητὰς μου χεῖρας
τοὺς θεοὺς δημιουργῶν,
εἰς τὸν λίθον τὸν ἀργόν
δίδω ὄψεις ἰξαισίας.

«Εἰς τὴν γῆν ὦ! μὴ ζητήσης
τοὺς ὄνειρους τῆς καρδίας,
δάκρυα πικρὰ θὰ χύσης,
θὰ ἀπογοαυτευθῆς·
εἶναι μήτηρ τῆς πικρίας
ἢ ἀγάπῃ ἢ ἀληθείας.»

II

Ὁ Πυγμαλίων τοιαῦτα ψάλλει
ἐνῶ ἐργάζεται εἰς τὸν λίθον·
καὶ τοῦ τεχνίτου τὸ στήθος πάλλει.
Δὲν ἦτο ἔργον ἐκ τῶν συνήθων.
Γυνὴ ἂν ἦτο, γυνὴ ὁμοία
ἐπὶ τοῦ κόσμου δὲν ἐγεννήθη,
τὸ κάλλος τοῦτο διενόηθη
τοῦ καλλιτέχνου θερμὴ καρδία.

Κ' ἐνῶ τὸ ἔργον του ἐπροχώρει
καὶ ἐμορφοῦτο ὡραία κόρη,
κ' ἐνῶ κατέρχεται τὸ σμίλιον
ἀπὸ τοῦ λίθου ὅστις μαρμαίρει,
τὸν θρῆνον πάλιν ἐπαναφέρει·
«Εἶναι ὁ ἔρωσ πατῆρ δακρῶν
σύντομον ὄναρ εὐδαιμονίας
καὶ βίος ὄλος ἀπελπισίας! »

Πῶς! δὲν ἠράσθη ὁ Πυγμαλίων,
κ' ἐτόλμα οὕτω καὶ ἑκαυχᾶτο;
ὁ καλλιτέχνης ὁ πῦρ ἐγκλείων
ψυχρῶς τὸν ἔρωτα ἐθεᾶτο;

III

Ὅτε τὸ ἔργον ἐπεραιώθη
καὶ κόρη εὐμορφος ἐμορφώθη,
ποδὴρ φέρουσα τὸν χιτῶνα
καὶ εἰς τὴν χεῖρα ῥοιᾶς κλωνίων·
ὦ! τότε ἔρωτος ἀλγηδόνα
ἠσθάνθη αἴφνης ὁ Πυγμαλίων.
Τὸ ἀγαλμά του, τὸ ὄνειρόν του
ἴστατο ἤδη ἐνώπιόν του.

Ναί, τὴν ἠράσθη καὶ ἦτο λίθος . . .
ψυχὴν δὲν εἶχεν, οὐδὲ καρδίαν,
καὶ τὸ σεμνόν της ἐκεῖνο ἦθος
εἶχε θανάτου ἀκίνησιαν.
Τοιοῦτον κάλλος καὶ δὲν ἐλάλει·
τοιαῦτα χεῖλη δὲν ἐμειδίων!
Οἴμοι! τὸ στήθος αὐτὸ δὲν πάλλει·
τὰ πάντα εἶναι μάρμαρον κρῦον . . .

Ἔρωσ ἀδύνατος! εἰρωνία!
ψυχῆς ἀλλόκοτος τρικυμία·
παρὸν δὲν ἔχει, δὲν ἔχει μέλλον·
πατῆρ δακρῶν πικρῶν καὶ πόνων·
ἔρωσ ἀδύνατος, ἀνατέλλων
εἰς καλλιτέχνου καρδίαν μόνον·
ὦ! ἂν τὸ πάθος δὲν ἐνοῆτε
κἂν τὴν ὀδύνην του σεβασθῆτε! . . .

Τὴν θύραν ἐκλείσει τῆς οἰκίας
τὸν θησαυρόν του μὴ ἴδουν ἄλλοι
καὶ πλήρης ἦτο ζηλοτυπίας.
Μόνος, λαμβάνων ἐν τῇ ἀγκάλῃ
τὰ μέλη ταῦτα τὰ παγωμένα,
τὸ οὖς του ἔθετεν εἰς τὸ στήθος,
παλμὸν ἐζήτει ν' ἀκούσῃ ἕνα·
οἴμοι! δὲν ἔχει παλμὸν ὁ λίθος!

Ὡς ἐὰν ἐζῆ τὴν παρεκάλει,
καὶ περὶ ἔρωτος τὴν ἐλάλει
κ' ἐζήτει βλέμμα ἐν συμπαθείας
καὶ μίαν λέξιν καὶ μόνον μίαν·
καὶ τῇ ὠμίλει περὶ καρδίας
καὶ τῇ ὑπέσχετο εὐτυχίαν . . .
μάτην ἐστῆναξε καὶ ἐθρήνη
ἀκίνητοῦσα μένει ἐκείνη.

Καὶ ὅτε ἤκουσε νὰ συρίζῃ
ὁ βορρᾶς ἐξῶ μετὰ μανίας

Καὶ τὸ στερέωμα ἀτενίζων
ἐπάτει τ' ἀνθὴ πρὸ τῶν ποδῶν του;
τί περιβάλλει τὸν ὀφθαλμὸν του
τὴν ὄρασίν του ἐπισκοτίζον;

Ναί, δὲν ἠράσθη· ἀλλ' ἡ καρδία
τοῦ καλλιτέχνου δὲν ἦτο κρῦα·
αὐτὸς ὁ ἔνθερμα φέρων στήθη
δὲν θὰ ἐλάτρευεν ὅπως ἄλλοι·
ἐπόθει τέλεια ἴσως κάλη
καὶ δὲν ἠγάπησεν, —ἐφοβήθη.
Συνήθεις ἔρωτος παιδαρίων
περιεφρόνει ὁ Πυγμαλίων.

Χθὲς ἦτο θύελλα· ἐκοιμήθη
ὑπὸ τὸ ἄσμα τῆς τρικυμίας·
αἴφνης ἡ θύρα μετεκινήθη·
εἰσῆλθε κόρη μορφῆς γλυκειάς·
ὦ! τὴν ἐγνώριζεν ἦτο φίλη·
ὠχρὰ εἰσῆλθε, τεταραγμένη,
πρὸς τὸν τεχνίτην δειλὴ προβαίνει
καὶ τὸν ἀσπάζεται εἰς τὰ χεῖλη.

Καθὼς ἡ Ἥβη ὡραία ἦτο
μὲ κόμην ἀφρονον ἐκοσμεῖτο,
καὶ ἦτο πνεῦμα δὲν ἦτο ὕλη,
καὶ πίστιν ἔφερον εἰς τὰ στήθη·
μὲ πόνον ἴστατο καὶ ὠμίλει·
καθὼς ἐκεῖνος δὲν ἠγαπήθη,
καὶ εἶχε τὸσην θερμὴν λατρείαν
εἰς τὴν παρθένον αὐτῆς καρδίαν!

Ἐκεῖ πλησίον παρὰ τὴν κλίνην
Ἔρωσ μαρμαρίνος ἐμειδία,
μὲ εὐτυχίαν καὶ μὲ γαλήνην
τοῦ Πυγμαλίωνος ἐργασία.
Ἡ κόρη ἔθραυσε τὸ παιδίον·
«Τοιαῦτα πάθη δὲν μειδιῶσι,
φαιδροὶ δὲν εἶναι ὅσοι ἐρῶσι.»
Εἶπε κ' ἐχάθη, ὦ Πυγμαλίων.

Ἠγέρθη σύνοφρος καὶ δακρῶν
ἀπὸ τοῦ ὕπνου ὁ Πυγμαλίων.
Λοιπὸν ὑπάρχει γυνὴ τέλεια;
ὦ! δὲν ὑπάρχει· τὴν ἐφαντάσθη·
σκιά τῶν πόθων του τὸν ἠσπᾶσθη
καὶ διελύθη ἡ ὄπτασία.
Ἄλλ' εἰς τὸ ὄνειρον τοῦτο ἤδη
καλοῦ ἀγαλματος ὄψιν δίδει.

μέ πέπλον κάλλιστον τὴν στολιζέει·
τὰς χεῖρας θίγων αὐτῆς τὰς κρύας,
«—ὦ πῶς κρύνει!» ἔλεγε στένων·
καὶ τὴν ἐκάλυπτε μὲ μανδύαν,
καὶ ἐβλασφήμει τὴν τρικυμῖαν
ἣτις ἐπάγωγε τὴν παρθένον.

Εἰς τῆς ἐσπέρας τὴν ἡσυχίαν
φωνὴν ἀκούει, φωνὴν γλυκεῖαν
—εἶναι ἐκεῖνη, ζωὴν λαμβάνει.—
Καὶ τὴν παρθένον πετᾷ νὰ φθάσῃ.
Φεῦ! τῶν αἰσθήσεων ἦτο πλάνη·
ἡ αὔρα ἐκλαίεν εἰς τὰ δάση,
ἀλλ' εἰς τὴν βᾶσιν αὐτῆς ὀρθία
ἐκεῖνη μένει ἐν ἡρεμίᾳ.

«Ὅτε ἀνέτελλεν ἡ πρωῒα
δειλὴ, γλυκεῖα, ἐρυθρῶσα·
κ' ἡ ἐρωμένη του ἐρυθρία
πλήρης ἀγάπης ἐνθέρμου, ζῶσα.
Καὶ ἡπατᾶτο ὁ Πυγμαλίων,
καὶ τὴν ἐφίλει φίλημα φλέγον
ἀλλ' ὑπεχώρει ὠχρὸς καὶ λέγων
«—ὦ! εἶναι λίθος, ἀγαλμα κρῦον!»

«Ἔρωσ ἀδύνατος! εἰρωνία!
ψυχῆς ἀλλόκοτος τρικυμῖα,
παρὸν δὲν ἔχει, δὲν ἔχει μέλλον·
πατὴρ δακρύων πικρῶν καὶ πόνων·
ἔρωσ ἀδύνατος, ἀνατέλλων
εἰς καλλιτέχνη καρδίαν μόνον·
ὦ! ἂν τὸ πάθος δὲν ἐνοεῖτε
κἂν τὴν ὀδύνην του σεβασθῆτε ...

IV

Ἡ ἐορτὴ τῆς Ἀφροδίτης
εἰς Κύπρον σήμερον τελεῖται·
πᾶς ἔτι νεαρὸς πολίτης
πρὸς τὴν πανήγυριν κοσμεῖται.

Ἀπὸ πρωῒας ὁ ναὸς
τὰς σιδηρὰς ἦνοιξε θύρας·
συρρέει μ' ἀνθη ὁ λαὸς
καὶ μὲ στεφάνους εἰς τὰς χεῖρας.

Διὰ συμβόλων καὶ ἀσμάτων
μετ' ἀφελούς εἰλικρινείας
ἐκφράζεται τῶν αἰσθημάτων
ὁ πυρετὸς καὶ τῆς καρδίας.

Νεότης εὐθυμος! οὐχί
οὐχὶ ῥαχπτικῶς ἐρώσα!
ἄσμα χαρᾶς ἐδῶ ἤχει
καὶ θάλλει ὄψις μειδιῶσα.

Εἰς, μόνον εἰς δὲν ἐμειδιά
καὶ ὅμως ἦτο νεανίας,
καὶ εἶχε πῦρ ἐν τῇ καρδίᾳ
τὸ πῦρ τῆς νέας ἡλικίας.

Τὴν εὐκομὸν του κεφαλῆν
μυρσίνη στέφει καὶ φιλύρα·
εἰκὸν Ἀθωνίδος καλὴν
ἐκράτει εἰς τὴν μίαν χεῖρα.

Ἐν μέσῳ ἔβαινε τοῦ πλήθους
πρὸς ἐορτὴν ἐνδεδυμένος,
ἀλλὰ μετὰ πενθίμου ἦθους,
περίλυπος καὶ τεθλιμμένος.

Ἐὰν ἡγάπα διατί
τὴν Κύπριδα δὲν παρεκάλει;
Ἄν δὲν ἡγάπα τί ζητεῖ;
πρὸς τί τὸ στήθος αὐτοῦ πάλλει;

Οὐδὲν ἐλπίζεις, Πυγμαλίων·
ἐκ τῆς θεοῦ οὐδὲν ἐλπίζεις·
μάτην προσέρχεσαι δακρύων
καὶ μάτην προσφορὰς κομίζεις.

Τίς οἶδεν ὅμως ἡ θεὰ
διὰ τὴν ἐορτὴν τῆς χαιρεί·
ὅταν τὸ κάλλος μειδιᾷ
πολλὰς, πολλὰς ἐλπίδας φέροι.

Τὰ δῶρα δὸς καὶ μὴ φοβείσαι·
τί τὸ ἀδύνατον; προχώρει·
δημιουργὸς καὶ σὺ δὲν εἶσαι;
ἰδοὺ ἡ τῆς Διώνης κόρη.

Ἰδὲ τὸ σῶμα τὸ καλὸν
τὸ καταθέλγον τὴν καρδίαν,
διὰ χαρίτων ἀφελῶν
πῶς διεγείρει τὴν λατρείαν!

Στολὴν τὸ κάλλος φέροι μόνον·
τὴν κόμην πλέκει τὴν πλουσίαν
καὶ τῶν πλεξίδων τῶν ἀφθόνων
ὀπίσω δένει τὴν ταινίαν.

V

Καθὼς πρὶν ἔτι ἀνατείλη
λαμπρὰ ἡ ὄψις τοῦ ἡλίου
ἡ λύκη, τοῦ φωτὸς ἡ πύλη,
προβαίνει πλήρης μυστηρίου·

Κ' ἔτι δὲν βλέπομεν πρωῒαν,
ἀλλ' οὐδὲ νῦξ ὑπάρχει πλέον,
ἔχει ἡ πεδιάς σκοτίαν
καὶ φῶς τὰ ὕψη τῶν ὀρέων.

Ἐπίσης ὑποφώσκει ἡ δὴ
τὸ πρῶτον τῆς ζωῆς σημεῖον·
μόλις τὸ ἀγαλμα προδίδει
ὅτι προβαίνει εἰς τὸν βίον.

Δὲν ζῆ εἰσέτι· ἀλλὰ πλέον
ἀναίσθητος δὲν εἶναι λίθος·
τὸ σῶμα τοῦτο τὸ ὠραῖον
κρύπτει παλμὸν ὑπὸ τὸ στήθος.

«ὦ! ναὶ τὸ στήθος τοῦτο πάλλει
ὀγκοῦται καὶ ἀνακινεῖται·
καὶ ἡ θερμὴ αὐτῆς ἀγκάλη
μὲ ῥόδου χρώματα κοσμεῖται.

Κοιμάται, λέγεις, καὶ τὰ χεῖλη
γαλήνια προσμειδιῶσι
καὶ ὄνειροι τερπνοὶ καὶ φίλοι
περὶ τὸν ὕπνον τῆς πετώσι.

Ἡ αὔρα νὰ φιλήσῃ κύπτει
τὴν κόμην τὴν χρυσοῦν ἐκείνην,
ἣτις ἐπὶ τῶν ὤμων πίπτει·
ὦ! τὴν ἡδυπαθῆ γαλήνην·

Ἀνέρχονται τὰ βλέφαρά της
καὶ τὸ ὕγρον ἐκείνο ὄμμα
πλήρες ἀγάπης βαθυτάτης
τοῦ πόντου ζωγραφοῖ τὸ χρῶμα.

Βλέπει τὸν ἥλιον διστάζει·
καὶ φέροι ἐπὶ τῆς καρδίας
τὴν χεῖρα· ἐκπληκτος θαυμάζει
πρὸς πάντα μετὰ ἀφελείας.

Τὸν Πυγμαλίων' ἀτενίζει,
ἀπὸ τοῦ βάρου καταβαίνει,
καὶ—Πυγμαλίων—ψιθυρίζει·
—Γαλάτεια, πεφιλημένη.—

Ἐνῶ τὸ χεῖλος μειδιᾷ
ἢ παρεῖα λακκίσκους φέροι·
εἶναι ἐρώτων φωλεὰ·
δι' ἀσπασμὸν δεικνύει μέρη.

Ἡ δεξιὰ ἐξέχει κνήμη·
τὸ κύμα προσπαθεῖ νὰ φθάσῃ·
νομίζεις ὅτι εἶν' ἐτοίμη
νὰ βυθισθῆ ἐν τῇ θαλάσῃ.

Αἰδήμων καὶ ἐρωτικὴ,
ἦθος ἐκφράζ' ἡ Οὐρανία
αὐστηρὸν ἄμα καὶ γλυκὺ.
σῶφρον ἐν τῇ περιπαθείᾳ.

Περὶ τὸ βᾶθρον ἀναμένει
πληθὺς χαριεστάτων νέων,
μὲ πτέρυγας ἐστολισμένη
ὡσεὶ χορὸς ἐρωτιδῶν.

Πρὸς τὴν θεὰν ὁ Πυγμαλίων
τὸν Ἄδωνιν αὐτοῦ δωρεῖ·
παρκαλεῖ διὰ δακρύων·
ματαιῶν λόγων ἀπορῆ.

Καὶ τί καὶ τί νὰ ἀπαιτήσῃ;
ζωὴν ὁ λίθος δὲν λαμβάνει·
ὅστις τ' ἀδύνατα ζητήσῃ
οὐδέποτε ἐπιτυγχάνει.

«ὦ! κἂν ἂν ἦτο δυνατόν
νὰ λάβῃ σύζυγον ὁμοίαν
πρὸς τ' ἀγαλμα τὸ ποθητόν!
αὐτὴν ζητεῖ τὴν εὐτυχίαν.

Κ' ἐνῶ ἐνθέρμως ἰκετεύει
περιστερὰ ἀνιπταμένη
ἐπὶ τῶν ὤμων του κατέβη,
ἀτάραχος, ἡμερωμένη.

Ἦτο καλὸς ὁ εἰωνὸς,
πλήρης χαρᾶς καὶ εὐτυχίας,
ἐγκαταλείπει ῥαδιῶς
τὴν ἐορτὴν καὶ τὰς θυσίας.

Εἰς τὴν οἰκίαν μεταβαίνει
ἐλπίζων εἰς τὴν Οὐρανίαν,
πρὸ τοῦ ἀγάλματος προσμένει
γυναῖκα πρὸς αὐτὸ ὁμοίαν.

Καί συνηντήθησαν τὰ χεῖλη
καί συνηντήθη ἡ ψυχὴ τῶν
καί ἡ καρδία τῶν ὠμίλει
διὰ ἐκφράσεων ἀρρήτων.

Ἡ φύσις ἔξω ἑορτάζει
λαμπρὰν ἡμέραν Ἀπριλίου
πᾶσα ἡ ἔκτασις χλοάζει
ὑπὸ τὸ θάλασπος τοῦ ἡλίου.

Ἀνθέων ὦρα καὶ ἀσμάτων.
Ἡ ὦρα πλημμυρεῖ ἐκείνη
ψιθύρων, μύρων, φιλημάτων,
καθὼς ἡ νεοῦμφου κλίνη.

VI

ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ.

Γαλάτεια, ἐνῶ προσμένει
τὸ δεῖπνον παρὰ τὴν ἐστίαν
καί ἡ ψυχὴ μου τεθλιμμένη
σὲ κράζει πρὸς παραμυθίαν,
εἰπέ με διατί βραδύνεις;
πῶς οὕτω μόνον μὲ ἀφίνεις;
πῶς δὲν φοβεῖσαι τὴν σκοτίαν
ἀνὰ τὰ ὄρη πλανωμένη;

ΓΑΛΑΤΕΙΑ.

Ὁραία εἶναι ἡ σελήνη
ὑπὲρ τὰ ὄρη φερομένη
ἐνῶ ἐπικρατεῖ γαλήνη
τὸν Ἐνδυμίωνα προσμένει,
ζητεῖ εἰς τῶν δασῶν τὰ σκότη
μήπως ὁ προσφιλὴς ὑπνώττει
ματαιῶς τὸν ζητεῖ ἐκείνη
καὶ τεθλιμμένη διαβαίνει.

ὦ! αἰωνίως ἡ ἐστία! . . .
ιδεῖ τὴν φύσιν τὴν ὠραίαν
ὑπάρχει τόση ποικιλία
εἰς τὴν στολὴν αὐτῆς τὴν νέαν!
Ὁ οἶκος εἶναι, εἶναι μνήμα
φέρω μακρὰν αὐτοῦ τὸ βῆμα
ζωὴν αἰσθάνομαι ἀκμαίαν
εἰς τὰ χλοάζοντα πεδία.

ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ.

Γνωρίζεις κόρος τί καλεῖται;
Ἀπογοήτευσίς; ἀνία;

ποτὲ δὲν ἱκανοποιεῖται
ἡ ἀπληστος ἡμῶν καρδία.

ΓΑΛΑΤΕΙΑ.

Ποτὲ, ποτὲ καὶ αἰωνίως
μεταβολὴν ζητεῖ ὁ βίος.
σκιὰ τῶν ἡδονῶν μας κείται
ὁ κόρος ἐν τῇ εὐτυχίᾳ
αὐτὸς παρίσταται ὡς χλεῦη
θανάτου φέρων ἡρεμίαν,
ὁπότεν ἡ ψυχὴ λατρεύη
ζητοῦσα τὴν εὐδαιμονίαν
καὶ τὴν ζωὴν αὐτὴν κλονίζει
ἀφοῦ εἰς πᾶν ὅ,τι ἐλπίζει,
εἰς πᾶν ὅ,τι ἡμᾶς μαγεύει
βορβόρου ῥίπτει ἀσχημίαν.

ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ.

Ἄλλὰ, Γαλάτεια, ἡμέρα
πολλῆς, πολλῆς εὐδαιμονίας
ἀντανεκλάται γλυκυτέρα
εἰς ὥρας κόρου καὶ πικρίας
καὶ σώζει τὸ παρὸν καὶ στέλλει
τὴν ἰριδα ἐν τῇ νεφέλῃ.
Δὲν εἶναι περιπαθεστέρα
καὶ ἡ ἡχώ τῆς ἀρμονίας;

Εὐδαιμονίας μία μόνη
στιγμὴ ἐδόθη μόνη μία
ἀλλ' ἂν μᾶς βασανίζουσι πόνοι,
ὑπάρχει κἂν παραμυθία
ἡ μνήμη τῆς στιγμῆς ἐκείνης,
φάρος ἐν μέσῳ τῆς ὁδύνης.
Γαλάτεια! ὦ! μὴ λησμόνει
ὅ,τι ἡσθάνθη ἡ καρδία.

ΓΑΛΑΤΕΙΑ.

Ἐκεῖ ὅπου ἡ δάφνη θάλλει,
διὰ λαρυγγισμῶν μυρίων
ἡ ἀηδῶν ἐρώσα ψάλλει
τὴν ἐρωμένην καὶ τὸν βίον.
Πέρισε ἔψαλλεν ὁμοῖα,
ἀλλ' ἄρα ἦτο ἡ ἰδία
ἀκόλουθος αὐτῆς πλησίον
ἢ μὴ ἐλθισμόνθ' ἢ ἄλλη;

ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ.

Δις ὄρκον ἔρωτος τὰ χεῖλη
δὲν δίδουσι ἄνευ προδοσίας
τίς περὶ πίστεως σ' ὠμίλει,
μετὰ πολλῆς περιπαθείας

ὠρκίζεσο ἐπιπορούσα
τὸν πρῶτον ἔρωτα προδοῦσα
μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχερείας
καὶ τοῦτον θὰ προδώσης, φίλη.

Ἦδη ἐνόησα ἡράσθην
ἐν φάσμα μόνον, οὐδὲν πλεόν
καὶ ὅτε πρῶτον σὲ ἡσπάσθην,
ἡσπάσθην ὄνειρον ὠραῖον
ἐγὼ σὲ ἔπλασα τελείαν
ἀλλ' οἱ θεοὶ πρὸς τιμωρίαν
μ' εἰσήκουσαν καὶ ἦδη κλαίω
τὸ ὄνειρόν μου κατηράσθην.

ὦ! ἔπρεπεν ἡ εὐτυχία
εἰς θάνατον ν' ἀποκοιμᾶται
πρὶν ἀνατελεῖν ἢ πρῶτα
καθ' ἣν ἡ συμφορὰ πλανᾶται
ὑπνου εὐδαιμονοῦ ὁνείρου
αὐτὴ ἀποδεικνύει λήρους,
κ' ἐκείνος ὅστις ἀγαπᾶται
ἐγείρεται ἐν ἐρημίᾳ.

Ἄγαλμα τέχνης ἐξαισίας
ἐξαίφνης ἐζωογονήθης
ἂν εἶχες καλλονὰς σπανίας
ἀλλ' ἔγινες γυνὴ συνήθης.
Ἦτο ἐμὸν τὸ ἀγαλμά μου
ἀλλ' ἤρπασες τὸν ἔρωτά μου
καὶ τὴν καρδίαν μου ἠρνήθης
γυνὴ μεστὴ ἀχαριστίας.

Καὶ ἔχεις δίκαιον ὦ! ἴσως
ἐὰν ἐβράδυνες ὀλίγον,
ἐγὼ θὰ ἡσθάνομην μίσος
κ' εἶναι πικρὸς ὁ ἔρωτος λήγων
πικρὸς ὡς πᾶσα ἀγωνία
καθ' ἣν ἠττᾶται ἡ καρδία,
βραδέως ἀπογυμνουμένη
καὶ καθ' ἡμέραν νεκρουμένη.

Τετέλεσται! ἐτιμωρήθην
δικαίως, εἰς σὲ συγκεντρώσας
ὅ,τι καλὸν διανοήθην
καὶ τὰς ἐλπίδας μου τὰς τόσας
καὶ τὴν πολλὴν εὐαισθησίαν,
καὶ τὴν ἀμύθητον λατρείαν
εἰς σὲ εἰς σὲ καὶ μόνην δώσας . . .
Ἦδη τὰ πάντα ἐστερήθην.

ὦ τέχνη, δῶρημα ὠραῖον,
πιστὴ παρθένος καὶ γλυκεῖα,
εἰς σὲ θὰ καταφύγω πλέον
εἰς σὲ ὑπάρχει ἡ εὐδία.
Τὰ ἄλλα ὅλα εἶναι πλάνη,
ὁ κόσμος σύμπας θ' ἀποθάνη,
τὸ κάλλος κ' ἐν τῇ συντελείᾳ
θὰ μείνη μόνον ἐπιπλέον.

Λαλεῖ ὁ ῥυαξ ὅστις ῥέει
ἐπὶ τῆς χλοεράς τοῦ κλίνης
λαλεῖ ἡ πεύκη ἥτις κλαίει,
ὡς ἄσμα ἤρεμον ὁδύνης
πόσα τὸ ἄνθος δὲν ἐκφράζει,
καὶ τίς τὸν πόντον δὲν θαυμάζει
ὁπότεν ἄγριος παλαίη,
ἢ ἡρεμὴ μετὰ γαλήνης.

ὦ! τέχνη! διατί νὰ πλάτης
φάσματα ὕψους ἀμυθήτου;
δι' ἀντιθέσεων σπαράττεις
τὸν βίον πάντα τοῦ τεχνίτου.
καὶ ὅστις νὰ σ' ἰδῇ τολμήσῃ
ἢ τάχιστα θὰ τελευτήσῃ
ἢ θὰ παρέλθῃ ἡ ζωὴ του
ἐν μέσῳ θλίψεως ἐσχάτης.

Ἐβρε καὶ σύ! κενὴ θεότης,
ψευδῆ φαντάσματα γεννώσα
ἐφ' ὧν θρηνεῖ ἡ ἀνθρωπότης
τὴν φρικτὴν μόνον ἀπαντώσα.
Ἐβρε καὶ σύ καὶ τὸ σμιλίον
καὶ ἔργων σχέδια μυρίων
ἔβρε, νεότης ἀγαπῶσα
καὶ εὐαπάτητος νεότης! . . .

VII

Ἐκτοτε ὁ Πυγμαλίων
ἔφυγε τὸν οἶκον πλέον
ἐπὶ θέσεων ἀγρίων
νὰ πλανᾶται προτιμᾶ
τὰ θηρία τῶν ὀρέων
δὲν φοβεῖται τὰ ὠμά.

Ὀπρὸς ὄλας διαμένει
ἐπὶ βράχων ἀποτόμων
ἡ ψυχὴ ἡ τεθλιμμένη
ἀναπαύεται ἐκεῖ.

ὅπου φρίκη κατοικεῖ,
συναδεύουσα τὸν τρόμον,

Ἄλλ' ὀπότεν ἀνατέλλῃ
ῥα ἔαρος γλυκεῖα,
ὄτε οὐδαμοῦ νεφέλη,
ῥυτιδοὶ τὸν οὐρανὸν
καὶ ἀπλοῦται ἡ εὐδία
ἀνὰ τὸν ὠκεανόν·

Τότε τοῦ τεχνίτου πάλιν
ἡ ψυχὴ ζωογονεῖται,
καὶ τῶν συμφορῶν τὴν ζάλην
ἐπ' ὀλίγον λησμονεῖ·
ὄχι τότε δὲν πονεῖ
μολονότι συγκινεῖται.

Εἰς τὰ στήθη του ἀκαίον
φρόνημα ἀναγεννᾶται·
εἰς τὰς φλέβας αἷμα νέον,
ζωηρὸν κυκλοφορεῖ·
καὶ εἰς ἔκστασιν πλανᾶται
καὶ ἐλπίζει καὶ θαρρῆει.

Νέα ἔργα σχεδιάζει
καὶ φαντάζεται τὸν Δία
καὶ τὸν λίθον ἐξετάζει,
τὸ γλυφεῖόν του ζητεῖ,
καὶ ἡ φύσις ἡ θνητὴ
ἵπταται ἐπουρανια.

Αἴφνης ὁμως ἐνθυμεῖται
τὴν Γαλάτειαν, ἐκείνην·
ἡ ψυχὴ του θορυβεῖται
«— εἶναι πλάνη καὶ αὐτὰ·
πλάνη φέρουσα ὀδύνην·
καὶ τὸ ἔαρ ἀπατᾶ.

Καὶ ἐν μέσῳ τῆς εὐδίας
καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθέων
ἄσματα ἀπελπισίας

ἡ ἡὼ ἀντιλαλεῖ·
καὶ τὸν θάνατον καλεῖ
ὁ τεχνίτης πικρῶς κλαίων.

«— Οὕτω φεύγετε ταχέως
εὐτυχεῖς τῆς πλάνης χρόνοι,
ὄτε ἡ ψυχὴ βαθέως
καὶ πιστεῦει καὶ θαρρῆει,
ὄτε ἡ ἐλπίς καὶ μὴν
τὴν καρδίαν συντηρεῖ.

Τὴν ἀγκάλην μου ἀνοίγων
πρὸς τὴν φύσιν τὴν εὐρείαν
καὶ θερμαίνων κατ' ὀλίγον
τῇ ἐνέπνευσα πνοήν,
τῇ ἐδώρησα καρδίαν,
τῇ ἐδώρησα ζωήν.

Ἐξ ἡ τότε καὶ ἐλάλει
ἡ γῆ πᾶσα μ' εὐγλωττίαν . . .
οἴμοι ! ἀλλ' ὀλίγον θάλλει
ἐορτάζουσα ἡ γῆ·
μετὰ τόσῃν ἀρμονίαν
ἐπεκράτησε σιγῇ.

Ἦ ! παρήλθετε ταχέως
ῥαι πίστεως βαθείας . . .
μὴ τὸν ἥλιον ματαίως
ἔταζε· θὰ τυφλωθῆς·
τάχιστα θὰ εὐρεθῆς
ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκοτίας.

Θέλεις ; ἄνω ἡ γαλήνη
αἰωνία βασιλεύει·
ἐδῶ ἄρχει ἡ ὀδύνη·
ἄνελθε εἰς οὐρανόν,
ὄν ὁ ἄνθρωπος μαντεύει
ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν.»

ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΝΥΞ.

Εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς νυκτὸς ὁ ἔρως ἐκοιμήθη·
ὁ ἄνθρωπος μ' ἐν φίλημα εἰς σκότος ἐγεννήθη.

Τῆς γῆς τὰ σπλάγχνα ἄροτρον δὲν ἔσχισεν ἀκόμα,
δὲν ἦτο λέξις πενηρὰ δισύλλαβος ἡ πλάσις·
τύπον ἀνθρώπινον ποδὸς δὲν ἔφερε τὸ χῶμα
καὶ ἄπειρον σιωπηλὸν ἐπλήρου τὰς ἐκτάσεις·
ἀπλῶν γονίμους πτέρυγας ὁ ἔρως εἰς τὰ πλάτη
ἐπῶαζε τὸν ἄνθρωπον, τὰς πόλεις καὶ τὰ κράτη.

Ἡ νύξ ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ οὐρανοῦ προβαίνει·
ἐσθῆτα μαύρην ἔσυρεν, ἀθύρβος ἐχώρει,
μυστηριώδης, παγερά, στυγνὴ ὡς εἰμαρμένη
ἐφαίνετο ὅτι στολὴν τὸν θάνατον ἐφόρει.
Κ' ἐνῶ ἡ φρίκη χαιρετᾶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν τῆς
διάδοχῃ ἀδαμάντινον κοσμεῖ τὸ μέτωπόν τῆς.

Ὁ ἔρως τὴν ἀπήνησε· τὸ ἰλαρὸν παιδίον
ἠσθάνθη αἴφνης πάλλοντα τὰ νεαρά του στήθη,
δὲν εἶδε τὴν ὁμήγουρι φασμάτων ἀπαίσίον·
ἠγάπησε τὸ ἄγνωστον καὶ τὴν χαρὰν ἠρνήθη.
Ἦ ! παρασύρ' ἡ ἄβυσσος, ἀρπάξει τὴν καρδίαν
καὶ προτιμῶμεν τῆς χαρᾶς πολλακίς τὴν πικρίαν.

Δεινὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς συγχρόνως ἐρωμένη
ἡ νύξ τὴν κόμην ἔλυσε καὶ πρὸς τὸ κύμα κύπτει,
καὶ τὴν μορφήν αὐτῆς ζητεῖ· ἀλλὰ ἐκπεπληγμένη
οὐδὲν ἀπήνησε· σικιὰ ἐπὶ τοῦ πόντου πίπτει.
Τὰ δύο ἄπειρα, ἡ νύξ, ἡ θάλασσα ἐνοῦνται
καὶ τὰ ὑγρά βασίλεια ἐξαίφνης ῥυτιδοῦνται.

ἠγάπησε τὸ ἄγνωστον ὁ ἔρως καὶ τὸ σκότος·
εἰς τὴν ψυχρὰν ἀγκάλην τῆς τὴν κεφαλὴν του κλίνει·
ἀκούεται ψιθυρισμὸς καὶ φιλημάτων κρότος
καὶ μετ' ὀλίγον σιωπὴ καὶ φοβερὰ γαλήνη.
Σιγᾶ ὁ ἔρως καὶ σιγᾶ ὁ θάνατος ἐπίσης,
τοσοῦτον εἶναι συγγενῆς ἡ ἰσχυρὰ τῶν φύσις.

Λαμπάδες τὸν ὑμέναιον ἐκείνον δὲν φωτίζουν
δὲν ἀντηχοῦσι γέλωτες καὶ θόρυβος ἀσμάτων·
ἐδῶ ἐκεῖ διάττοντες τὸ σκότος διασχίζουν
ἡ νυκτερὶς παρίσταται, καὶ ἐκ διαλειμμάτων
θρηνεῖ εἰς λεύκης κορυφὴν ὁ βύας μονοτόνος·
παράδοξος ἡ τελετὴ, ἀπαίσιος ὁ χρόνος.

Εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς νυκτὸς ὁ ἔρως ἐκοιμήθη,
ὁ ἄνθρωπος μ' ἐν φίλημα εἰς σκότος ἐγεννήθη.

Ἐκ τούτου ἤδη ἡ πικρὰ ἀντίφασις τοῦ βίου·
ἐκ τούτου εὐγενεῖς παλμοὶ βαθείας συμπαθείας,
καὶ ῥεμβασμοὶ ἀτίθασσοι φρονήματος ἀγρίου,
αἰσθήματα ἀγνὰ παιδὸς καὶ αἰσθήματα σκοτίας·

μίγμα παράδοξον χαρᾶς ὄνειρων καὶ ὀδύνης
ὁ πρῶτος ἔρωσ τῆς νυκτὸς ἐγέννησεν ἐκείνης.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ.

— Παιδίον μου, πρὸς τὸν θεὸν ἀνύψωσον τὰς χεῖρας
καὶ αἶνον ἄς ἐκφέρωσι τὰ χεῖλη σου λατρείας·
τέκνα δὲν εἴμεθα τυφλά, τυφλῆς, ἀγρίας μοῖρας·
μᾶς ἐπιβλέπει ὁ θεὸς μετὰ φιλοστοργίας.
Εἶναι ἐλπίς ἡ προσευχὴ γλυκεῖα ἀρμονία,
ἦν θίγουσα τὸ ἀπειρον ἐκχύνει ἡ καρδία.

Ἐνῶ ἡ μήτηρ ἀγρυπνὸς τὸν ὕπνον σου φυλάττει,
ἄλλα παιδιά ὄρφανὰ καὶ ἔρημα θρηνοῦσιν·
ἂν χθὲς ἀγκάλη μητρικὴ εὐδαίμων τὰ ἐκράτει,
εἰς μάτην ἤδη ἄσυλον στοργῆς ἐπιζητοῦσιν·
ὑπὲρ τοσούτων ὄρφανῶν τὸ γόνυ κλίνει· μίαν
μητέρα τόρα ἔχουσιν αὐτὰ, τὴν Παναγίαν.

Τὸ ἔγκλημα ἀγριωπὸν ἐν τῇ σκοτίᾳ μένει,
καὶ ὡς λύκος θύματα ζητεῖ καὶ ἐνεδρεύει·
ἡ ἀδικία κάτωχρος καὶ ἀπεσκληρημένη
μόνον τὴν μάχαιραν αὐτῆς καὶ τὸν χρυσὸν λατρεύει.
Ἄλλ' ἔχει κάποτε πολλὴν ἡ συμφορὰ πικρίαν
καὶ φαρμακεύει καὶ αὐτὴν τὴν ἀγαθὴν καρδίαν.

Ὁ νόμος εἶναι αὐστηρὰ, ἀμειλιχὸς θεότης·
σπλάγχνα δὲν ἔχει, ἀγαλμα ψυχρὸν ἂν καὶ ὠραῖον,
ὅποσα πάσχει λησμονεῖ δεινὰ ἡ ἀνθρωπότης,
βλέπει τὸν ἀμαρτάνοντα, δὲν βλέπει τίς ὁ κλαίων.
Ὁ πλάστης ὅμως συγχωρεῖ στυγνῶς, δὲν ἐπιπλήττει·
συγγνώμην καὶ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἀδικίας ζῆτει.

Τίς οἶδε πόσοι πένητες λιμώττουσι καὶ πόσοι
μαστιζοῦνται ἀνηλεῶς ὑπὸ τῆς τρικυμίας,
οὐδὲ καλύβην ἔχοντες μικρὰν ν' ἀναπαυθῶσι·
ἀπέκαμαν παλαιότες κατὰ τῆς δυστυχίας·
ταλαίπωροι! δὲν ἔχουσι προστάτην ἄλλον πλέον
ἢ προσευχὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπὸ ἀγνῶν χειλέων.

Ἀκούεις ἔξω; ὁ βορρᾶς συρίζει εἰς τὰ δάση,
ὀγκοῦται ὁ Ὠκεανὸς συστρέφεται τὸ κύμα,
κ' ἐνῶ ἡ στέγη τοῦ πατρὸς τὸν ὕπνον του φυλάττει,
ὁ ναύτης πλέει εἰς ὑγρὸν καὶ παγετώδη μνημα.
Πρὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ ἡ σύζυγός του κλαίει ...
προσεύχου καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ, πρὸς θάνατον παλαίει.

Προσεύχου· εἶναι συνεχῆς ἀγὼν αὐτὸς ὁ βίος·
ἀρχίζει μὲ μειδίαμα καὶ λήγει μὲ τὸν θρῆνον·
δὲν ἔχει ὁ Ὠκεανὸς γαλήνην αἰωνίως,
καὶ τὸ παιδίον γίνεται ἀνὴρ ὠχρὸς καὶ κλίνων.
Προσεύχου, ἔσως αὔριον, ἐὰν καὶ σὺ θρηνήσῃς,
ἀγνή καρδία διὰ σὲ προσευχηθῆ ἐπίσης.

Ο ΛΙΝΟΣ.

Ἦδη τῶν δένδρων αἱ σκιαὶ δηλοῦσι μεσημβρίαν
καὶ αἱ παρθένοι ἔπαυσαν τὴν ἄμπελον τρυγῶσαι·
ὑπὸ τὴν πλάτανον σκιάν ἐξέλεξαν παχεῖαν,
καὶ ἅπασαι συνέβρευσαν περὶ αὐτὸν σκιρτῶσαι.

Ἰδέτε· τὰ καλάθια χαμαὶ τοποθετοῦσι,
ποθοῦσαι διασκεδάσιν μετὰ τὴν ἐργασίαν·
παῖδα κρατοῦντα φόρμιγγα πλησίον των καλοῦσι
καὶ τάσσονται πρὸς τὸ χορὸν μὲ εὐθυμον καρδίαν.

Τοιαύτην ὥραν ἄλλοτε ἀπέθανεν ὁ Δίνος·
φεῦ! τὴν ὠραίαν του ψυχὴν ὁ θάνατος ἐκάλει·
καθὼς ὁ ἔρωσ εὐμορφος, ξανθὸς καθὼς ἐκείνος
ὁ παῖς τὸ βλέμμα ὕψωσε καὶ ἤρχισε νὰ ψάλλῃ.

II

α— Ἦδη τὸ ἄρμα τοῦ ἡλίου
ἀκτίνας καυστικὰς σκορπίζον
πλησίον βαίνει τοῦ Συρίου·
μεσουρανεῖ τὴν γῆν φωτίζον.

α' Ὑπὸ πυκνὴν σκιάν πλατάνων
κόραι τὸ ἄσμι' ἀκολουθεῖτε·
τὸ ἔργον παύει τῶν δρεπάνων·
τὸν Δίνον μετ' ἐμοῦ θρηνεῖτε!

α Τὸ ἔαρ ἔθαλλεν ἀκμαῖον
ἡ πεδιάς ἦτο ποικίλη,
ὁ ζέφυρος εὐώδης πνέων
τὴν φύσιν, ἔλεγεσ, ἐφίλει.

α' Ἄλλ' ἡλιος ἐπῆλθε καίων.

— Οἴμοι! τὰς ὥρας τὰς γλυκείας! —
ροφᾶ τὸ χρῶμα τῶν ἀνθέων,
ροφᾶ τὴν δρόσον τῆς πρωΐας.

α Αἶ! Δίνε! ἡ ζωὴ ἐπίσης
ἔχει ἑαρινὴν πρωΐαν·
ἀπλοῦται θαλερὰ ἡ φύσις
στολίζει μ' ἄνθη τὴν καρδίαν.

« Ἄλλὰ ἐπέρχεται τὸ θέρος,
 μεσουρανεὶ ἡ ἡλικία·
 οἴμοι! ἀπέρχεται ὁ ἔρως,
 ἀπογυμνοῦται ἡ καρδιά.

α Περὶβλεψε τὴν πεδιάδα
 καὶ ἶδε πόσον μετεβλήθη
 καὶ ἶδε τὴν Ἀμαδρυάδα
 χωρὶς τοῦ ῥόδου εἰς τὰ στήθη.

α Ἡ πλάτανος, ἡ λεύκη μένει
 ἀλλ' εἶναι δένδρα ῥωμαλέα·
 τῆς χάριτος ἡ πεπρωμένη
 εἶναι νὰ ἀποθνήσκῃ νέα.

α Αἶ Δῖνε! ὡς τὸ ἄνθος κύπτει
 ὑπὸ ἀκτῖνας θερμοτέρας,
 καὶ ὡς φυλοῖται καὶ πίπτει
 μετὰ τὰς δροσερὰς ἡμέρας.

α Ἐπίσης ὅταν ἡ καρδιά
 τρέφει παλμούς εὐγενεστέρους,
 ἀπομαραίνεται ταχεῖα
 τὸ πῦρ μὴ φέρουσα τοῦ θέρους·

εἶπεν ὁ παῖς καὶ ἔπαυσε τὸ βῆμα τῶν παρθένων·
 τὸ ἄσμα ἦτο θλιβερόν καὶ ἡγχεῖρε τὸν θρῆνον,
 ἐκάθησαν κυκλοτερῶς εἰς χόρτον ἐστρωμένον
 κ' εἶπον· — ἄώρως ἔπεσεν, ἄς κλαύσωμεν τὸν Δῖνον.

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩ ΦΥΛ. ΓΡΙΦΟΥ.

Ἔωμοι ἐπὶ στρεψών τὸ φύλλα δύο ΝΘΕ Ὅρη τε δρόμοι τῆς διὰ Πᾶν τὸ 1869—
 1870. ἦτοι

Ὁ μὴ ἐπιστρέψων τὸ φυλλάδιον θεωρεῖται συνδρομητὴς δι' ἅπαν τὸ ἔτος
 1869—1870.

Σημ. Τὴν ἀνωτέρω λύσιν πρῶτος μὲν ἐπεμψεν ἡμῖν ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ ὁ Κ. ΑΛΕΞΑΝ-
 ΔΡΟΣ ΣΚΑΛΙΔΗΣ, κατόπιν δὲ οἱ Κ. Π. ΚΑΝΕΛΙΔΗΣ, Δ. ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ καὶ ἡ δεσπο-
 σύνη ΑΝΑΣΤ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ. ΕΝ ΛΑΜΙΑ ἑλθὼν ὑπὸ τοῦ Κ. Ν. ΔΑΧΑΝΟΚΑΡΑΗ,
 ΕΝ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΩ ὑπὸ τῆς Κ. ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΛΟΥΚΕΡΗ, ΕΝ ΧΑΛΚΙΔΙ ὑπὸ τοῦ Κ. Α.
 ΚΛΕΩΠΑ, ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ ὑπὸ τοῦ Κ. ΑΝΤ. ΠΙΚΡΑΜΜΕΝΟΥ, ΕΝ ΣΠΕΤΣΑΙΣ ὑπὸ τοῦ
 Κ. ΠΑΝΑΓ. Μ. ΜΠΑΡΜΠΑΡΕΟΥ, ΕΝ ΣΥΡῶ ὑπὸ τῆς δεσποσύνης ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ Ι.
 ΣΙΝΟΥ. Ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσέτι δὲν ἔφθασαν ἡμῖν αἱ λύσεις ἅπασαι, μόνον ΕΚ ΚΩΝΣΤΑΝ-
 ΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ μᾶς ἐστάλη παρὰ τοῦ Κ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑΔΟΥ καὶ τοῦ Κ.
 ΓΕΩΡΓ. ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ.